

ZORAM

TÂN

By. VAWMPHUNGA

Acc No 701

Call No Q94 M1

Author Vannaphueng

Title Zorantay

SIR DI TSIONAL LIBRARY
417 AWE MI77RAM

Date Label

10 paise per day shall
be fi ed if the book is
returned after due date

date date date

~~25/10/80~~ ~~5993~~
~~160~~ ~~178~~

~~8/8/83~~

~~684~~

Office of the
Sub-divisional Librarian
Aijal Mizo District

THUHMAHRUAI No 701

Date 27 5 1974

He lebkhahu hi Mizoram in engemawti kawng tala
ma kan sawnpui theihina a awm b iscina avanga chhut

A ziakte ~~Ru~~ Vawmphunga hi Zopri mawl mai a ni
pahse ti ti thiam tawngkam kauchheh danglam bik
ngaihnaawm tak, a mihna ang taka thil sawi chhuak thiam
ni a ni Heng a thu ziakte pawh hi mi thiamte tawng
kam a hnat leh a zir pawh an ni lova an a tawng
atanga lo puak ~~chhuak~~ H u liau n ni hlawm a A
tawngkam hmante hi zo tawng dik tak mai an ni hlawm
hain a then laite hi hu a awmzia chhui fet ngai lai
deuh pawh a awm mai thei Zo tawng dik tak a hman
na tur dik takarawn hman chhuah thlap an nih hlawm
avangin thangtharte fan pho chuan tawng zirna hial a
lin theih beisei a ni bawh

Tin tuna lo kan neih dante hi a that tawk lohzia
leh Zoram mipuite ti masawn tur hian tih danglam a tul
tawhzia ngaihnaawm taka sawi mai duh tawk lova thil
thei entir zel mai mi a ni a kan eizawn dân chauh ni
kan khaw tlang rem dân thlang hian min tithanthu
thei a nihzia a sawi chiang em em a ni He bu hi
chhuah la tuna i awm dân bák kha hmasawna tur i
thei mar thei a ni

Tin sakhuana lamah pawh kan ram hlim ruihna
thlônga hrethiam phâk a nu a Kan hnam pûmpui hi
sakhaw ngaisâng mi kan nihzia leh khai vêl thil dangte
chu ngaisâng lo zâwk zêl kan nihziate chuti chung sim
kan khawvêl nun hi engtinge kan tihhmasawn ang—Hq
bu hi chhiar la chhiar nawn leh thin la i hre mai ang

Dated Aizawl
The 21st November 1969

K. Thangzualla
Publisher

HMASAWN TUMTE TANA

HRIAT TULTE

THUHMAHRUAI

Kan Zoram thingtlang khaw lian tam tak chu ka
jang ve tawh a Pa taima brat khawkhêngte leh Nula
leh Tlangval hlim tak maite ka hmuhin Hmasawna lam
a~~h~~ t~~h~~ahem gaihna min chawh thawh sak nasa hle mai
thi a Zirna tha te Sumdawna kawng tha te leh hna
thawh d n d k tawk loh vang a kan ropui tur ang tawn
phak lo l uh kan ni tih a lang hi mai a kan tlang
tharte iurl whna chu a chho zêl si kan thi thawh chhuah
in a m pi^Ak lo tih kan ngaihtuah chang pici chuan
engti kawng emaw tal a kan hram hi hna awntir tuma
b h chu Sawr ir thui itute hna t^ul hmasa b r ni s li
tih a ng i tu h loh th ih loh Kan tlangtharte nakin
t^ur ngaihtu^ha kan tun lai Nu leh P t n theih tawp
chhuaha kan ram hi kan chei that v th i^u nan tih
beis ia h lehkhabu paw i hi zi k ka ni

A thupui thenkhatte hi chu han ci hira hriat mai
mi ni lo kut ngeun a tiha a tih huna hriat theih chauh
te pawh an ni hle mai a a thu hi a tual hherin a mawl
hle na a Ei zawn dan thar emaw hna hlun deuh zawk
thawh i ch^hak hun chuan he Bu hian a kai hrui thei
hle ang che A Bu tumna hi i man suk thiam chuan hna
thawh hlun deuh leh fate rochun tlak hna tha thawk t^ur
in thil tha chungah i kut a ngah^htir ang che tih pawh
beisei a ni Mizo p^hate hi kan hah ber i kan thawk

chhuak tiem ber site hi kan hna thawh dân a dik lo a ni
 tih pawh hriattir a tum bawk a hmun dik laiah hna tha
 t kan lo thawh thiam hun chuan kan tun lai hnathawh
 dân hi lungchhiat thlâkin a lang hial thei ang Kut thlâkna
 dik tak hlirah kan thahrui kan hman chuan hui kâl
 zêl hian malsawmna minrawn phurb sak zel dân a ni
 kan tha hrui tel tawh lo pawhin

Tin a thu thenkhat hian rilru a hrutna deuh hrak
 hrak pawh a ni thei e ngathiam bram ila Kan ram kan
 luah dân hi a dik lo hian ber bawk a ni a Chu mi siam
 rem fel tum chuan kan pawh han inkhawih sak deuh hi
 a tul tel reng a ni Ram din hmun siam fel a hnasawn
 na kan beih dân chuan kan awm dân hma kan sawn
 pui chuan lohte hi tihdanglam an lo tul ngei dân a
 Thil hmasa pension pek a tawih botir chu lainat vak
 loh tur an ri hle ang

Tin a thupui te hi chanchin ka chhiara ka hriat
 chhuah a mahin keimah ngei ka hna thawhna a ka in
 tawh harhna lama ka hriat chhuahte an ni nual bawk a
 tun thlenga ka tha hrui leh ka nunphung lek nung reng
 tuah an la tang zêl a ni tin a thu te tichiang zual tur
 in Leilung kawhmuhna Sâm upa Saichhuma sawite
 chu khung tel a ni a He Sâm hian kan hnam nunphung
 chu arawn chinglet hneh hle bawk

Hi bu hi kan faten an chhiar a kan ram luah dân
 an thiam deuh beisei a ni e Tin a thu thenkhatte hi
 tunah la hman thei rib lote kan awm ngei ang nakin
 ah kan hmasawn zêlnaah palte hrui anga in la pal ngei
 ngei tur a ni tih a busiamtu hi chuan a ring tiat e

THUPUI

- 1 Chhuanlam dik lo
- 2 Kan hnam hmasawntir tuma bel hmasate
- 3 Hmaswnna dâltu mutan chi li te
  - (a) Chhura Chengkek lo
  - (b) Pachhe kum tiam leh eban tawh khawrel
  - (c) Kan ram hlut dân intluk lo
  - (d) Ram leh a chengtu mihringte inzawm ngheh ma
- 4 Lellung lawhhmuña Sam upa Salchhuma

1 CHHUNLAM DIK LO

Kan zingah hian hmasawwna thu han sawi lai hia chuanlam dik v k lote leh şawngkam zahpuawm tik z k hlek lo va lo sawi mai hmang bi kan awm deuh viat mui Upa deuhten kan ching zual a kan hunin thleng phak dawn lovin kan inhria a Fu leh Balhla kum khat thia chauh lo phuntu şhin te kan nih avang a ni ber a g

- (1) Kan chhawr ve phak lo vang
- (2) Kan ei ve phâk lo vang

(3) Pi leh Pute pawhin engmah an ti lo va an lo thi thei a keini pawh kan thi ve thei tho ang engmah hi şöl ka ti love tih şawngkam lo rawh mai chung hi kan

awm mek fova Thangthar itsika thawh chhu h sa ei
zawh veka khawvêl hi a ruaka thent r chākna rilruin a
rawn sawitr ni awm tak a ni Thangtharte beng hriatah
chuan hêng tawng dan f l lo hi sawi rik loh tawp mai
tûr a ni Mizo zawng engtik mah kan nuam sa lo vang
kan ramın zir ve hek lo tih pawh hi pa thil hria intı
vête zingah hian sawi mai kan awm thin ram zir loh
vâng nge a hman dan kan thiam lo zawk tih pawh an
ngaihtuah nawn duh si lova kan ram kan hman thiam
loh vanga rethei leh nuam sa lo kan ni zawk mah si

Mi ram ngin kawng thate kan nei ve lo v te an
ti mai bawk thin Mi rama kawngpuı awrı te pawh hi
laih saa lo awm chhuak a ni lo va an siam thar vek a
ni si a mahni ram chu a chêngtuten an siam theuh a ni
si siam ve mai ila tuman min khap lo vang America
ram pawh French hovin an va siam sak a ni lo ve

Kan ramah tui a awm lo ve kan ti mai thin a
tui awm theih loh na tlâng pawng bikah kan awm tlát
takah chuan maw le ! Mi ram pawh a pawng sâng lai
nên lam chuan tuın a chim bik lo va tui awmna laiah
an awm mai zawk a ni Keini pawh tlawng nuar lipui
bulah chuan awm ve ila tui a tam ve teh a nia!

Leilet tûr a awm lo ve kan ti mai bawk thin
Hei pawh hi chhuanlam dik a ni meuh lo Lei chung
ah i ding ve si a i dinna lei kha let ta che engah nge
leia ding a lei leh tûr i hmuh ve loh ? Mite pawhin
an chênna ram lei kha an let mai a ni si tun min hrial
se la chhanna tûr a awm mang lo a ni Ram zawi sa

let an awm a awi pang let an awm baw tho a lo ni i
 Kan ram fêm lam h h chuan tui tam ram jawl pawh
 kan nei ve hle baw a let duh r h lovin ngawp jin kin
 khuht r hlâwm a t m h-e a ni

Kan rilru hi a nghet ve loa engmah h kan ti thei
 lo ve an ti baw a a dik kawng khat hle a mahs r l
 ru nghet neihna chun kan khaw a lo a ni tih sawi ila a
 dik zawk mah awm e Mi hnante pawh hna nghet an
 thawh thin awa gin rilru nghet an dawng a ni a k n
 hrathaw kan rilru awmna ber kha a temporary miau
 chuan rilru ri gawt chu thlarau a ni a a hran a ng t
 teh tun thei chu a ni si lo va hna nghet chu thawk thin
 i a k n rilru fu a ngh t ve m i v m hle

Thil hi han awi thin mah ila a hunan lo zaw g
 engmah hi kan ti mai baw thin a Mi hnante chu
 van lamah an thlawk thei a kum leh hun hman thuhm n
 si engstirge kan tlawh ve theih loh? A hun zir a ni lo
 va keimahnin kan zir loh ving a ni zawk lawng maw i

2 HMASAWN TUR A LO BEI HMASA TUTE

Pa thenkhat chhuanlam dik lo sawi hman deul te
 chu kal san ila kan sawi hmasaw na lo zawng hm si
 tute i han kawm teh ang anmahni awa gin tum dân tja
 kan nei thei mahna Kan hnam hi hmasawntir tum
 ni hmasate leh ram awptu Sapte pawhin an lo bei thin a
 ni tih kan briat nan

(1) Lo neih dânah tha zawk hmuh chhuah tum mi Lungleng Lalkhamiana te khân kawng an zawng nasa hle thin a Buh bi zing leh khât thu te tuh hma leh tlai thu te a ni ber mahse tih dân tha hlawk tham chu an hmu chhuak lêm lo a ni awm hle vah hma leh tlai thu pawh hman tuak a ni a vah hma chu tlêmin lu khawng a awm deuh hlek awm e lei that leh that loh a thuin kan buh chin dân hi a hlawkna a awm mai ni berin a lang a

(2) Bawrhsap hmasa pâwte pawh khân 1910 vel lai te khan thil tha ni a an briat chu min lo tih hmuh tumin an lo bei nasa hle a

Satikâng Ar tha chite min vulh tir a Thelret phurte khaw tinah min tih tir a phun tam peih te chu Kuli awlah an ti a an thuneihna hmangin min tih tir thin a Ar pôte Alu ching mite pawh min sam a Bawrhsap an inthlak a an thil tih chu a bo leh thin a Sâp dangin thil chi dang deuh te an han uar thar leh thin a

(3) Chungho zingah chuan Macall Sâp kha a ti nasa pawl tak a ni Sumcâwnna nghet ni theia ringin Pawn ptiue a bei a A ni hi sâp dân chu Rampumin la a chin theih a thingtlang tân la chu phurh a zâng si a Mizoten an bei zui zêl duh ang tih ringin a bei a ni a kum thum lai chu kan ngkai pui hi a rampum umdâwnna meuh chu a tling zo ta chuang lo va thil engpawh kan tih that zêl theih rân kan Culture te siam that tul ni in a bria a dân tha sawm a duang chhuak a min by heart tir a tum hial a chu lo pawh hmasâwnna ngaih

tu h pawl Committee a siam a Hm ichhe Member pa hnih leh Kohhran upate nên member kan ni a tha awm thawkhat hle chuan a lang a hun a lo kal zêl a a hnuhma hmuh tur a vâng leh ta hle mai a vawkhat Mankunga khua ka tlawhin an upa Menga chuan Wel fare sum kha duli leh dere ka la kawl tak asıı a lo ıı a Thil tha leh Hmasawnnı tur ngeı ni a rıı hı eng mah lovin kan ramah hıan a tham ral hnem ta hle

(4) Pu Thanga ho in Trading Company kan b ı a mı tam takın Dawr kan kai theuh tur anga ngaiın sum kan thawh lawm a cheng nuai khat chung lam hıal neıın kan sumdâwng a Bombay a mı puan a Bale ın kan la ang a Aizawl Dâwrkai ho hnenah kan pe ang a Dawr kai hote d wrkai kan ni ang ııın kan phur hle mai a mahse kan tum ang chu a lo ni thei ta mâng lo va hlawk ahnekın a hotute chuan kan hmai balh phıh lek lek ta mai a insual êm lo va kan ın thiāt mam fel theih chuan lawm hle tır kan lo ni leh ta a a mak thei hle a ni

(5) Assam Sawrkar rawıh ın Agriculture Depart ment ten thlai chi eng kımın mıpuı thlai chingıtute chu mın kawh hmuha Tungthing t Pangang khıwı te leh thil tam tak ın mın zırtırın mın kai hruiı thın a chite huana an thlai chinna entawn tırte ın mın ıı a Sawr kar reportna chu en ıla Cheng tam tak sengın Mizote chu lo neih dan leh thlai thawh chhuah mite ching turın kan zırtır reng kum ıın cheng tam deuh deuh kan sêng ıım emaw an record ngeı arg mahse Agriculture avanga kan hlawkna tak chu sawı tur a tam em em lo hle ıı

Khasi pa Biswasa kha erawh chuan le hmun dik lai a hna thawh dân sawn a tul tih chu a sawi Chiang hle a ni Pu Khamliana te Pu Vanhlira te Pu Hnehbana te kha hmasawna kawng zawng hmahruaitua vuah tlak an nin kan hnam tân an hlu hle a ni e

(6) District Council kan lo nei ta a Council hotu te chuan hmasawna lecture sawi turin min tr chhuak a kei pawhin kan hma awna chak lohzia hriain engmah lovn ka vei tawp mai ang tih ka hlau va Pu Lalmawia pawh Assam Sawrk ârin an ruai tawh a insawi fma sâwn mai chu a lo har hle a hnuhma lang tham ka hnutchhih lo tih ka hria a kan hnam mutân reih tlai ziate chhui chhuakin hma awn tumte tan a buatsaihna lehkhâ bu ka siam ta mai zawk a ni

(7) Nula leh Tlangval YMA pawla insiamin an bei a kan hnam ti chingka thui pawl tak an ni awm e Kohhran lamah leh Sipai chhuṭi thlah lamahte pheṭi chuan an ṭangkaṭ hle mahni Mizo vaiblo hi zûk ching tur leh Sa um chingal bai a lungawi turin min fuh a a ṭha hle a ni Tih ṭhat tum sâng ber khua chu Sihphir YMA an ni awm e buh phurh dan hah dam zawk dan kawng an zawng a mahse an hmu chhuak the meuh lo va an Chairman chuan Kawng dang a awm love hahdam duh chuan rûṭ tlêm mai rawh u a ti ta e an tua lawm Heng kan sawi loh pawh hi mi tam takin hmasawna kawng hi an lo zawng fo tawh ṭhin tih hriat tûr a ni an chungah kan lawm hle nachungin lungngaih na beidawna min siam sak thei hial emaw ni an hun

la a a ropui nen engmah kan changkarpui phah loh va
an lo tawp leh mai thin cãrte han ngaihtuah hian
an bák sawna han beih pawh inrin a har hle a ni

Hêng mi hmasate lo beihna leh Bible Êngah kan
hnam a lo men ve tak vanz leh Sawrkar hotute avang
hian kawng tim fein hma kan siwn phah a ni tih chu
a lang hle a ni (1) In tha sak te (2) Lehkha zirna
lamah te (3) Huan siam nachang hriat te (4) In
chei mawi dan te (5) Sumdawn nachang hriat te heng
kan sawi lan tak lamahte hi chuan kan hnam hian hma
kan sãwnin fuh nawn vak pawh kan tul awm lo ve

Amaherawhchu kan din hmun pawimawh zawk tak
ei tûr thawh chhuah dan Lo neih dân tha zawk te hah
lutuk lova chhurg th a i thar theih cãn te leh khãwl tha
chh wr tumna lam te Ei bawl dan thar thiamna lam te
Ram hman dân tha zawk te kan l thiam chuang lova
Herãwt te Hmuite Lo vah leh bal dãn te Buh dennate
a ngaiin piou dan kan hmang z l mai rih a ni hnam
chãngkanna pawimawh ber t an ni hlawn si a

Engtinng e kan inbuatsaih ang? Kan hmasawna
tûr kawng chu engtin nge kan han ruahman arg aw tih
hi kan mi finete ngaihtuah chhuah tûr a ni ta e Mi
thenkhat kei pawh ka ni ve thin Sawrkâr leh hotuten
chutin khatin han ti sela hma kan sawn ve mai ang
ti a sawi kan tam hle thin kan hmasawn lohna kawng
ah Sorkâr thuneitute kan mawhchhiat bawk thin a

Mahse han inchhui ngun deuh ila chutia sawi mai

mai mi chu a lo ni hauh lo mai a hma kan sawn chak lohna chhan hi thil pawnlang a ni loin ka hria inbrilh-fiah mai târ pawhin a harsa hle mai Kan thlang Tui kuk te khu mihring pânggai din hmunah han dah chhin dawn ıla a harsa hle awmin a hriat a inawpna lam chu eng dan pawhin zuk khub chhin teh u- Independent Sawrkhar pawh zuk pe thei hial ta mah ıla an ngai reng a ni awm hle an tan inawpna hi chu tha leh tha lo a awm chuang mang lo ang

Chutiang chuan kan pianken lama bul rei tlat min uai thu thei tlat si kan ngah mai le

5 HNAM—MU TÂN CHI LI TE

Kan hmasawna hi a chak lo hle mai a thenkhat chuan hmasawn ber hnam kan ni e ti a ngai pawh in awm thei Kan leilung lam huat loh chi zai mawina te inchei dan lam te rithei lam te an ni deuh zel a hma kan sawna chu a pawnlang zawk deuh hi a la ni hle Hmasawna ropui zawk han bei leh dawn ıla mu tân nghet tak main min lo dâl tlatin a lang a thenkhat chuan min dâlta a ni lo emaw ti pawh in awn thei a heng te hi an ni hlawm e —

- (1) Ram zau si mihring tlem si
- (2) Khuate hnena Sawrkharin ramri a siam sak ran thenna ramri hi
- (3) Pathian laka bo hlauhna
- (4) Pian ken thawh âna

Heng te hi kan mutana a han tan theihzia chu mal te tain hrilhbiah ıla a tha awm e.

(1) RAM ZAU SI MIHRING TLEM SI

Ram zau mi tēmte si chu khaw ramah pawh an nuu chu a hniam rin renga siwi a ni a Afri a ram ngaw a chengtc pawh khu lo pawh nei lo va lui hian ruama buh hite ei lāwr zēlin an awm a in pawh nei mang lova thingbul bel mai maite an awm an ti hial reng a Chutiang deuh chuan keini pawh hi ram kan ngahna hi kan hnufum rei phah dawn ngei ang tih a lang thei ang kan lo neih dân hi a thlakna pawh kan la hmu chhuak thiam si lova lo vah a hal fai a ei zawn hi kum rei fe chu kan la kawl rgei dawn si a ram tha ram lum lam apiangah hian kan la insawn kual zēi dawnin a rin awm a Lung lum lum chu patekin a bawh hman lo tih thufing hi kan chungah a tla ngei dawn a ni Kan ram chhim thlang leh hmar lam chu tunah pawh mi an tlem hle a nakinan chuan an la tam leh mai ang Kan ram zau takah hian kum za lai kan insuan kual mai thei a ni

(2) LAL TLĀNG SEM RAMRI HI A NI BAWK

Kan ram zau takah hian lal ram sem ramri hian min rin darh sarh vek mai a ni lēng kal dawn laiahte in sawmhnih sawmthum tem kan awm darh vek mai a khaw tlēmah chuan rualawhna pawh a lo tlēm ngei a kaikuang leh nghate mana lēn sin dente chuan min awm tlei hneh hle dawn a ni ang Kan rual awhna mita men miao loh chuan hma kan siwn dawn si lo a ni

He kan awmna khua theuh kha tha berin kan hre

deuh a mi khuate kan awt mang lo a ni Kan ram hi
 a luipui luan dân te enin leilung vanduai lai a awm ngei
 mai a Kan khua kha hmun dik lo lai pawh ni s lei
 lung mi hipna hian min hip bet a ni awm e thil tha
 eng pawh kan khua atanga neih theih chu kan duh a
 chuta tanga hla chu A ruk hla em mai kan ti zel a
 kan awmna kha leilai ber angin kan hmang tlát mai a ni

Hetianga ram then tê lutuk hi hnam vanduaia tak
 a ni dawn tih hi hre thei kan la tlêm hle nghal a Ram
 zim tê a mi tlêm te awm pawh hian a awmna ram
 chhung tana rorelna tawp b r kan kawli h theuh nghal
 a a pawl thui hle dawn a ni Hmasawn t rin kan mutân
 nghet pawl tak a ni ve ngei mai le'

Ka zinnaah pa f l deuha inngai hian min kawm a

Huan siam hi chu ka chikna a r i tawh a mahs kan
 awmna hian a zir si lo va huan siam ovin ka la awm
 ta mai mai a ni a ti a Chu khuaah chuan awm lo
 thei lo turah a inngai tlát mai a lo ni a kan hmang nen
 a inzawmin Ram kha suan tia lek pawh kan nei si lo va
 lai ten tlang lehkha an nei ang laun kan khua kan ram
 ti ve a mahn indah nghet chawpin kan inti neitu ve
 mai hi a fel lo hle mai

Motor kawng te han pawh tir dawn la mi tlêmna
 khan a phû zo dawn si lo va a hlat bâkah kal manhla
 khawpa thil phurh tur a awm lo mai si dawn a Heng
 kan thingtlang khua zawng zawng hi amahni inreport
 dân ka hre thin a mêt sawnthum v'la Ajai hlat te khan
 Ajai bul zawng a rō lutuk a kan awmna hi a tâwk

chauh an ti zel a a tawh chauh va awm zelin Tiaulul leh Langkath inkarah kan insem darh a lo ni a a mak ble a ni

Hnam fing deuhten han luah v sela kan tih an hian an ti lovang tih chu a rin thei hl mui a Ka kawng pawh intihpawh zo lo daw dawnin an nis m darh ve lovang tih a lang nhl a n Kawng kuring ah te luipui bulah te kawngpui bulah te an awm an a an luah s n rih loh chu Rizapah an dihl mui awm hl e

(3) PATHIAN LAKA BO HLAUHNA

Kan Pathian kan duhna hi a han hle mai Kan hnam hian thil tha leh Pathian hrawn dihl an nih pawh kan hre hlei thei lova A ram leh a f ina zawng hmasa rawb u chun in thil mamawh chu a p tho ang ch u tih hi kan zir thiam a tih hi a Pathian leh ler lung thil tha hi rin, tjar mi rilrahl chu an bukna a awm fo r n a Pathian n i tlin kawng l tih angin kan ngahthuah lo thei lo va thil tha ziwn a ngahthuaha han vak vel deuh te hi I bo phui an e kan inti mai bawh thin Hman lai Siu hote pawh kha an hmasawna tichak lotu chu Kohhranho an ni hl mai an ti a thil tha thar l awm tur kha an Pathian nen inkath d wnin an hre tlal zel a ni awm e

Mihring kawchhun, chan chin hnu thiam hmasatu pawh Pathian i mual pho e an ti a Kohhranah an ban a a thl hriat sawi lo turin an dihl bo an ti v a lawm keini zingah pawh hian Pathian paw khawih hlaub luatna hi kan hnuhm phah v hle dawn mutan

hmasa kan sawi tak ai mah khan a khich zawk awm
hle mai kan sakhaw thu dik nen an tang hova Pathian
laka min tihlatu an ni theia rinna chuan hmasawna
kawng a tiping hle thei dawn Hetiang rin dân áttlakah
hian kan upate thlengin kan tang theuh hial awm e

Hman lai sap ho pawh khan leitung chhuahsan tula
an ngaih tlatna kha chu harhna ropui tak lo thleng an
hlamna chuan leitung hmuh thiamna chei that chákna
lamah a hruai a hmasawna ropui tak an neih phah ta
e an ti a Keini pawh hi thil tha leh Pathian bi kal
dun an ni a thil tih tha leh hna thawh dân dik chuan
kan Pathian a chawimawi hle a ni tih kan briat thiam
hun chuan kan leitunga kan chen dan P thian kan
an loh luattul n te fi k n la kal san ve hun chu a awm
ve ang tih hi beisei ila

Pathian leh thil tha neih kawp chu theih loh a eng
emaw zawk zawk thlan tur anga kan rilruah a awm
ngeizia hi entirna tlem sawi ila

Hlmen khuaa Thlarau ruhna pui a awm lai khan
ka thiannu chu a hlamna khan duh thlan tur a han pe
ta a I pasal nge i duh lei? tin Thlan tur bik hre
lo chu khum kiangah chuan a inphiat a inphiat mai a
Lalpa leh ka pasal chu ka duh ve ve si ka thlan loh
zawk chu an bo mai dawn si a tih ngaihna ka hre ta
lo e tih a han sawi ta a I pasal chu Pathian ta a
ni tho va Pathian chu thlang mai rawh i pasal ren i
nei kawp mai ang' tin ka hrith a a inhlai leh chuan

Ekhai' A han ta duak mai ka ven, ta uar e a ti ta
a Thil tha kan neih zawng zawng kan Patian pek a
ni tihte hi kan hriat thiam hun a lo li thler, ve zel ang
chu maw

(4) PIAN KFN THO A

Hmasawn tura min dal tute zingah khan hnu sum
phah rei ber tur chu he mutan chilina hi a ni awm e
Kan pian kena to tel a ni tlat a Tho a te pawh hi han
biak a min chhang thei z l si kawngkhar a kal chhuak
thci si lo va bang kil lam dap ta mai an ni thin a
kawngka ni a an hriat chu a ni lo lam a ni tlat si an,
deuh tak hian kan hnam hi kan awm tlat mai a a klirh
hle mai dawn Kan duh zawn te tha ni a kan hriat
kan tana tia si lo tur a tam hle dawn Upa Saichhuma n
kan hnam a hauha chu a hau dik hle awmin a lang

Aw Mizo hnam i chet hret hian nan ma pawl a ni i
khawih mai thin nak tuka i khawih tur pawh rang ma
pawl bawh Tluk loh zawk nuh eu ruk theihna i nei
hi khawih a i zir nge ni n a i a ti a Kan hna thavh
thin hi kan tan a tha ni lovin kan pawl inkhawih mai
kan nih thu te a ni a tluk loh zawk nuhzabur a
hmang thei khawpa hnam chapo k n n hziat min lai
lang hle a kan duham zia l h kan duh tlam si ziate
huaisen ber si dawizep hle bawh si eng kim hria a
inngaia hriat nei silo kan nih dan te pian ken sual an
hau chiam a Siam sual kut pawh ruai ila nan mah
ang siam hi harsa a ti hle lawng maw? I lem hi han

siam d wn teh i d n thiam dawn em ni? a ti zel a
 Kan hnam hi han inchhui Chiang ila kan pianken lamah
 hian hira kan sawn chak lohna tur chu kan lo kaw
 t uh mai a lo ni r

ENGIR NĀN   Tuikuk hnam hnenah   Thing ril
 ban hi tlo tak a ni phun ve rawh u ti ila a tlo chu
 an ring ngei ang mahse mau ban bawk an phun leh
 mai dawn a Chutiang deuh chuan keini pawh hian kan
 thil tha hriat ang hi chu kan khawih mai dawn lo a ni
 awm e Pi leh pute atanga kan piankenin a man thiam
 taw ang T mporary deuh lam hna hian kan kut a hruai
 hle zel mai lung in sak chu a tlo ang tih kan hria a
 thing tuai hmanga in sak chu kan tih turah kan ruat
 tlat dawn Kan hnam pianken pumpuah hian thil tlo
 thil tha khawihna chi ang hi kan pianpu t l lo reng reng
 a ang hle a ni

Tuikuk ho khawsak rei vel dan chuan thla thum bak
 a hnam mang lo va buh pawh thla thum ei bak chu
 zu sain emaw an tiral reng reng a kei ni chu hun kan
 hauh rei deuh a kum khat hisap n progr mme kan
 siam th i hram a ni Kum khat ei bak chu Buh pawh
 neih kan tum lova kum tin a thar chi thlai pawh kan
 hlimpu ber a ni a Kum thum dan leka khaw thar kai
 erawh chu Sawrkar lo kal a zarah kan ching ta lo a a
 tha hle a ni Pi pute khaw lo siam chu tha zawka rawn
 rem dân lah kan la hre thei chuang meuh lo kan lo
 neih dân te tha sen leh hah thlak a tam v i nen a thlak
 dân chu kan la hre thei ta rih lo bawk a

Chemphaï leilet beiho hı kan chanchın a lo mak hle mai Kim tin lo thar vah a tul ta lo va mahse kan khua a har ru deuh a ni awm e lo hal zan te a pa ho kan hlmziat e hı k n pumpelh dawn a kum tına lo duh zâwng kan han thlang velte hı kən lo hımpui tak meuh a ni tih pawh ka hmuh chhuah phah ta a Tunah chu an pa zawnğ suwngin tı mai ıla tlâng ram lo kan vat leh ta kâng vâv tuka thlai chi han thlak e hı pumpelh kan phal lo a ni awm hle Chuvangin tun tanga kan hna sawn lehna tur hı chu kan piankenm a lahmuh phak ngai loh thil hlir a ni dawn sı a Kan pianken ber kha tho â ang a ni sı a a harsa hle dawn a ni

CHHURA CHENGKEK LO

Chhura hı han kawm lawk ıla Nâfinga tur ı han zawnğ teh ang Kan hnam hian kan thatna tur chu keimahnı duh dan leh kan ng ih tuah dan hı chuan a din chhuak zo dawn lo tih rin a bar lo a ni ât lam in ang pân kan luah a ni a Nâfinga tih dan tur ı han ngaihtuah teh ang Nafinga chuan tı hian a kuai kur anga a lo mai ang

Kan aia hnam fng Japan nıte emaw angin kan ram hı kei mahni zat hian han luah ve ta sela eng tinge an laah ang tın han inzawt ıla Ram ropui takah an din chuak mai ang tih chu a rinawm sı

- (1) Ram pum awhin tı m tē t'ın an in em darh ang em ?
- (2) Châk khai engkim Aizawla lam tho tur sım ni li kal lai a hlahte an awm hrang ve fēih ang em ?

- (3) Ramri nghet neun mel thum dan lek lekah an inping dang ve ang em?
- (4) Tlang chhup zum, tui awm tawh lohna lajah kher hian khua an rem ve ang em?
- (5) Kum tin ram hal chhia in ram thar vat in lo thar an nei laax ve fo ang em?

Heng zawhna tlem kan tar lante hi hnam fng chuan an pumpelh rgei ang tih a rinawm a in 20 lek te hi khaw chhak kil emaw thlang kilah emaw awm turin han intir dawn sela Ka hlawh a tam bik loh chuan Aizawla mi tho engkim la tur si ka awm duh bik lo ve an ti theuh mai dawn a ni Ramri nghet chhungah ram danga thil ti thei lo turin an awmna ram chauh hmang turin han khung dawn ila luipui hlat kawngpui hla si lai ramah kha chuan a awm bik nih kha an hreh hle dawn bawh a Tlang pawng zum sang lai Motor kawng pawh luh theih lohnahte tui sik pawh duh tawk hmuh zawh lohnahte khua han siam tir dawn ila an lungngai hle ang

Kum tin ram hel vatn thing leh mau chhiar sen loh kit thluin han bei ve dawn sela an va huphurh dawn em! An lei deh hmin sa kal san zel a, luipui kam kawng chho tinrong kala kum tin a thar beih vel chu an duh leh lo bawh ang Motor chhawr chu sawi loh kar kawng pawh insiam pawh zo mang lo turin khaw kar hla tak takah an insem darh ve duh pawh a rinawm lo a kan ram luah dan hi chu a engamah hi an han chhun zawm a rinawm thei lo a ni

A nih leh Japan nuai hnih vel bawkin kan ram hi han luah ve ta sela an tih dan tur awm tlem tal i han zel din teh ang

Lurpui kiang leh kawngpui bul hi ram chuang thlai awm lova hmun serh vekah an siam a mi tam tak heng hmunah bian an awm a rinawm a ram lum leh vawt teh dikin thlai chin tur bik intukin heng ram hi hetiang thlai hi luai tur tih te ar siam f l diam an a tin lei lam thiam miten lei thur l h lei han dan an ekram l h ang a a ngeih tur thlai kha an ching zel baw ang Tichuan ram zim teah mi tam tak an lo khawsa tnei ang a an luah sen rih loh chu Rizap ram ngawpuah an si am rih ang a Sa nu Sa pa ngho nei pui pui an inthlah chhawn tir chiam mai ang Thing leh mau thawn hhuah na ropui takah an siam rih ang Hnam fing zawk nuai hnih chuan han luah ve ta sela an mi fing Plan siam veltu chuan ram pum an thir ang a lurpui tha tak tak an luang thluah mai tih an hria ang a Burma te Pa kistan ramah te an luang lut tih a hmu ang a a hlim tan hle ang Chung lurpui mawng lamah chuan phai kawh thing leh mau awm lohna tawhah mipui chhiar ser loh thing leh mau mamawh si te an awm tih a ngaih tuah leh ang a ram pum chu thing leh mau a khat a lo ni si dawn a chhih dang siam lo pawhin thing leh mau ngawta Sawrkar din theih a inring hial ang

Hun ngai dik takah tuif r lokal dan te fur leh thal a tawk chauha hun an insiam felziate an hria ang a an lawm em em ang Lei chhung thil pawh chhuah tur tam

tak a awm ve ang ti a rinna an nei ang Chutiang lam
 la khawih lo pawhin luipui hian tak Tuiruang to hman
 tur a awm avangin luipui chhawr dân turte an ngaihuah
 hmasain a rinawm Ramri bulah hmun pawimawh tak
 an han siam ang á chung luipui phurh thil hlu chuan
 ram dang an han dāwrna dawn a kawagpui leh luipui
 chhawr theih lohna ram hi chu mibringin an luah loh mai
 a rinawm Sawrkarm khua atana a pawm chin kha chu
 kawngpuin an pawhtir ngei bawc ang Tm Aizawh hmjar
 lam leh khawthlang lamah leilet siam tur tam tak a
 awm thei tih an hriat ehuan leh tur khuaha lo siam theih
 tur zozai chuan an ram ei leh bar a tum zo dawn tih an
 han hmu chhuak mai bawc ang Kum rei lo teah ram
 hausa leh hmasawn berah an insiam ngei ang tihhi a
 rinawm a ni

Heng thu tlemtê atang pawh hian kan ram z r loh
 ni lo in a luah dan leh hman dan kan thiam loh vang
 a ang zawk hie a ni

PAQHHE KUM TIAM LEH CHAN TAWK KHAWREL

He shupui heading hian kan hmaswnna tûrah awm
 zia a nei hie mai kal pelh pawh huphurch awm tak a ni
 Pa chhe kum tiam leh chan tawc khaw rel jokarah hian
 livih lak ang deuhin kan hnam hi kan awm a lo ni a
 Pa chhe kum tiam chuan him takin "nak kum chu
 tun mip han tur tho ngei a chan tawc khaw relah kan
 va ingbat lungawi leh a he livih ropui tak hian kan
 hnam chu a la a, chhuahna dân kan hmuah thiam a tul
 hie mai

Pa chhe kum tiam hi kan Mizo upate hman dan pawhin a tha vak lo Neih inringa nei chuang ta si lo sawina a ni ber a mahse kan Mizo zingah chuan hma tima thil tha malsawmna kan beiseina kawng kan nein ve chhun a ni a la bo ta ila chu tha lo tak tûr a ni hma lam beiseina nei lo hnam kan lo ni dawn si a

Israelte zingah hmalam beiseina hi a tam zuala an hnam pawhin a hlimpuin an nawmsak phah hle mai Beiseina ropui nei hnamte hi hnam hlim an ni thin tin an ni beisei tak pheh hi chu Lal Mesia ni ropui chu a ni thin He an beiseina hi la bo ta ra Israel chu a sa ruak hle ang

Tin chan tawh a khuu pawh hi hnam mawlt ti k luhna chu a ni v fo renga van duai thuah te leh kan hlajwhchhamna tinrengah kan thawh dan a dik lo emaw kan tum dan a fel lo emaw a ni ang ti a mahni inmawh chhiat a n chan tawh khaw rel haina awm lo chu kan chungah a lo tlaan kan puh mai a nei lo tura khaw rel rethei tura khaw rel sak angin inhnem lungawi nan kan hmang leh thin a ni a

He kawh pahni kan khak tuak dan chu kum bul a vâhsân kan han lak dawn hi chuan Kumin chu ka lo pawm a tha v au ram hual hnung ka zui a ka ti a neih tam deuh inringin hlim tak leh phur takin lo kan han vat thin a Pa chhe kum tiam thu rin hmangin hna kan thawh thin Pawl tlakah chuan engmah vakin kan lo hausa chuang ta thin lo va a nei lo tui mi zawng

mau ri rawih mai si kan lo lam chu a hmin te a chhia
emaw a lo ni zêl a a nei lo tûr mî a chan tawh khua
in a rêl hnenah kan inga; leh a chan tawh khaw rêl
zau puah chuan kan han chêng leh rib thin

He tiang hîr hian kum tam kan hmang thin a lo
ni a beiseina hlimawm tak neim vahsân kan han la a
beidawng takin kum tawpah chuan chan tawh khaw rêl
ah bawh kan cheng leh ta thin Livir lăk kual lak
kual mai hi kan ang hle a ni

He kawlah hian pa tam tak chu kan tâng tlat mai
Engtinngê kan chhuah theih ang tih hi ngaihtuah tui
tak a ni heti zăwng hian pump lh theih a ni awm e -

(1) Min hna putlin hun awm chi a thawh chuan
a hun a tlat emaw a hna thawh kha a lo putlin hunah
hausâ pa neimung tih hi a lo kai ta thin a ni kum tin
hlawh taka huan thlai a lo sêng theih chuan Pa chhe
kum tiam leh chan tawh khua khân a lo rêl pha tawh
lova pachhiat retheih khaw rêla ruat thin lak a tang
khan a lo chhuak dawn ta a ni

(2) Lehkha zir pawh kum tin pawl an sawn sâng
zêl a BA te an lo ni a thil sâng hna leh hnathawh
sâng lam kha kum tin an pan avangin he kawlah hian
an tâng lo a ni

(3) Leilet siam tute no nei pung zêl thei vuh tu te
sumdawna pung zêl thei bei tute pawh he kawl ata
hi chhuah hun a awm thei bawh

Hetiâng hna pu ting thei thawh si lova hmasawn zel
lo inring ve mai chu mahai inbum Bible sawi ang deuh

hi kan lo ni a Hna thang thei leh hma min sawntir
 thei kan thawh in chung kua khan pan lam a lo nei
 chauh a lo ni He kan thu sawi lai hi mahn pawh in
 telh vein t'm lo takin hrilhfiat ta da a lungawi loh thlak
 zia chu kan hre mai ang

Mite hi an hnathawh leh an mahn hi lak hran theih
 a lo ni hauh lo mai a hna tha thawk kha Pa tha a lo
 ni a hna v hrim hrim puitlin tih pawh awm chuang
 hauh lo tur thawktu chu a hna ang bawh chuan mihring
 ve hrim hrim a ni lo thei lova pa chhe kum tiam leh
 chan tawh khawrel livirin a la a tui lian khangbung sêp
 angin an fawn vel kum khua d wn a ni Hna tha leh
 thil tha bul tan ngam hi a va hun ta em !

KAN RAM HLUT DAN INTLUK LO

Kan ram pum hi han ngaituahin an hlut dan a in
 tluk lo va leilung vanduai lai a awm tih pawh a lang
 thei nghal a leilung malsawmna dawng lai a awm tih
 pawh hriat theih tak a ni Tin ram hlut dan intluk lo
 hi Division li a rin phel theih a nun ka hria a Kan
 awmna in hlawkna min pek theih dante hi kei mah ngei
 arei leilung hrang hmun thuma ka awm tawhna chuan
 min hriat chiantir a chuvangin kan ram hi Area liat
 then theih a ni He tiangin —

- (1) Leilet ram ni si kawngpui awm si luipui chak
 na chhawr theih site
- (2) River Area Luipui chauh chhawr thei te
- (3) Engine Area Motor kawng chauh nei te
- (4) Nghawngkawl Area chhip a phurhna ram

He Division a then hian kan ram chu a rut kim vek a ni He leitung semna hi hmasawn tum tan briat tul terte an ni Kan duh thusamnate neih kan beisei theih thil tam takte hi kan rilrua bul ni lovin kan chen na AREA khan min siam sak zawk a lo ni a Aizawl a tanga ni hnuh kai khaw thlang Bawite a ka awm lai a tanga ka inchnu zelin kan awmna ram zir dan a thuin ril ru kan lo pu a ni tib ka hmu chhuak chiang hle mai a

Bawitea buhfai awm hle hle phur chhuak a Aizawl kai thin ka ni a ka beiseina sang ber pawh kawr pa khat lei theih hram chauh a ni Aizawl bul Himenah ka awm hnu chuan Bazar sumdawnna tin reng beih ve phak a lo ni a Sikul thate a awm baw si a, ka fate chuan Matric te lai an pass thei a Sawrkar hna e an thawk ta hial a kai pawh chu Lalte ai mahin rangva in sa hmasa theiah ka lo tanga ta a Bawiteah khan la awm ila engnge ka nih ang aw tih ka chhutin Himena kan nihna ang chu kan phak lovang tih chu ni eng tluka fiah hi ni hian ka hre mai a Himen atangin kawng pui dungab Letlet ram zau Bilkhawthirah ka insawn leh ta a Home Minister Dr Katju lo zin chu Letlet khaw ropui tak kan lo dil ta a kan beisei ang chu pek in awm ta ni ila kan din hmun chu a sang dawn na ngei tih a lang thei Lung kelha hmun Himen in a thin loh tur chu Bilkhawthir chuan a lo pe thei a ni

A nih leh kan ram khaw lai lai te hi nge hmasawn na rem chu ni ang? He leitung semna hi an pawma v h em em dawn Mizo kan ni theuh chung bian i lung

vandua: la a chengte leh hm n dik la 1 chengte chu kan thlahte awm dân tur a inthlau hle dawn a ni Hmun dik laia: 1 thlahte 1 dah chuan mal 1 sawm a ni mai a Ram d k lo laia 1 seilen tir chuan anchhia 1 lawh a ni mai bawk dawn a ni

Kan ramah mipuin hma an sawn that ber theihna chu khawilai hi nge ni ?

- (1) Leilet hmun ni si kawngpu: khawl k wng nei si lawng kawng hmang thei bawk si lai kha first class a ni
- (2) Lawngleng kawng nei si khawl kawng nena rut kawp theih ram kha Second class a ni dawn
- (3) Khawl kawng awm Engine chakna hman, thei kha Third class an ni ang
- (4) Area lina hi phurna ram nghawngkaw: Area a lo ni leh a Hmasawna hi a tam ber chu Leih ng danah a lo awm zawk a ni leilung dân hi tih danglam rual an ni si lo va Hmasawn tum tan chuan hmuh thiam tum hram tur a ni

Heng hmasawna inang lo tui mipui kan siwi tak te hi an chenna khuaa thil tha mi t hmasawn tir tiei pahnih pathum te chung a inngat an nih hlawn hi An chenna ram zir ang zelin an hmasawna a chho zel theuh ang

RAM LEH A CHENGTE INZAWM NGHEHZIA

Hei hi bu bung pawimawh ber a ni Hnam tinin mahni ram theuh kan ngaihnatzia hi a thuk hle a ni

Kan sap hote pawh hian an ram England chu an ngai sang a fa hring tûr pawhin India ah ni lovin an ramah kher an hawng nia ! Kei ni Mizo pawhin ram danga kan awmin kan ram hi kan han ngai ve em em bawh thin a kan ramah pawh mahni khaw b k te mah ni kawt kai bik lai te chu kan nunna thu ril nen inzawm ta hial emaw tih tûrin kan hung chhung kan han luhin kan rilru a luhin kan ngaih a ngam ta chiah thin a nih hi Pu uakliana hla in Lei hi Lalpa i thil thlawn pêk hmasa a ni a lo ti reng a ni

Hman lai Isarel te pawh hian Pathi n hming a thum vawr meuhin ram an lo insem hi an lo ti fuh hle a ni chu an thumvawrin a a tuk puina lai ram kha an ro chan hlu ber angah an ngai ta a chu an l ilung pêla thihna tuar chu an duh lo va ram thian lo an ti mai a an ruh ro lam pawh an inpantir zel a Chhungkaw ram bikte hnam pum ramte f l takin an inren a an ram leh an mahni kha lak hrin theih a ni lo an ram kha an ngaina em em a Aw Jerusalem ka theihngihl che chuan ka lei hi ka dan ah bet tlat rawh se an ti a chu an ram bikah lo chuan an Jehova pawh b pawp lo turah an inngai hial a ni

Leilung min hipna dân hian chu kan ramah chuan min hip bet zo hle mu theuh va Hnam him leh hnam taima din chhuak turin kan chenna ram kha insiam fel a tut em em dân a ni Vakvai hnam nih loh kan tum chuan kan ramah hian insiam rem fel v ila p/pu te

vah vaihna khua a rei ta   I n i khualna ram hi i thi h
te tan ka pe nghet ang che   he mi Abraham a hnena
Laipa duh s i k a a hi han ngaihtuah i la le lung hi mihr ng
tan a ropuizia a lo lang thei a   Keini pawh hi tuna
kan ram kan luah dân hi chu mikhual ang emaw vak
vai ang emawin kan awm a ni ber a   Chuvangin hma
sawn turin kan neih dân hi siam fel hmasak b r mi a ni

A ni engtingne kan tih that theih zawk ang ? He
zawhna hi han cihang ta i la hetiangin —

- (1) Mimal hn³nh ngh t tu in ram kan pe ang
- (2) Ram kha chi thum lai a lo ni dân Ram zawl
awipan leh lui bul leh kawng pui bul te
- (3) Heng ram hlut dân intluk loh ang hian lei
chhiah chawi pawh rem tûr a ni ang
- (4) Heng leilung chi hrangah hian mi pakhatin a
neih kawp phal theih nise a tha zawk ang
- (5) Sawrkâr in huan nghet leh leilung nghet a pek
kha a puang chhuak tur a ni

Hetianga lei neih dân thar hian kan ram hi han in
hruai chhin ta i la   Kum rei lo deuhah pawh a hlutz a
kan hmu chhuak v ngei chuan ka ring   Thing leh miu
thawn chhuah the hna tur ram chu kan ngah ve hie hi
kan lui neithe hi lui tha tak an ni hlawm si a khaw
sak nana kan mamawh pawh kin neih tam theih zawk
ka ring leilung nghet nei a nunna lo hum thang kan
nih hnu ciuan tun a kan tih dân han kumtin ram theh
ah lo nambar han pawt leh dân i la khualtelem
thawmhnaaw lekah kan ngai mai lawng maw ?

Hetianga dan thar hi Sawrkarin hian pu ang ta so lá mi tam tak chuan kan ngaia awm mai kan duh mai thei a tha zawk ngahtuah mi e rawh chuan an duh ngei ang a khawí lai hi nge ka thlan ang ti a an in ngahtuahna mai pawhin finna a pe hle ang Tin ho ram nghet neihra dan hian hlawkna engnge min pòx ang?

(1) L i hmun dik lai min tihra ang Ram zawng zawng hi a inang lo va khawput kiangte chu ram na ran ai chuan a hlu hle dawn si a kan huan thlai khan man a man plawt dawn a hmun dik lai chu thlan fuk hrám kan tum dawn a ni

(2) Min titaima baw k ang kan ram bik kha kan chei that a a thil tote kan tihthat chuan kan fate mal kan sawm a lo ni dawn a hralh leh lo duh ta íla a man tam phah dawn a chuangin thing tha bikte thlai man nei tur te hli chin kan duh ang a kan thabruí tha ber leh kan hun neih tam berin kan ram kha chei that kan tum ngei dawn a ni

(3) Pêm hmang hnam kan nihra hi a tihre baw k ang Lung lum lum pátêk bawm hman loh anga kan insawn zel avangin kum tina kan eizawna sawn vel hian bah rimtawngna min siam a Hah ber si thawk cphwak t êm hle si kan lo nih phah ta Hetianga hmun ngheta eizawn dan kan lo thiam hi chuan pêm hi chu Sawrkar hnathawk te tih awm chauhah kan la ngat mai ang

(4) Rilru nghet kan dawn pbah ang Kan hna thawh leh kan rilru hi lăk hran theih a ni mang lo hle,

kan hna thawh bak hi enu rilru pawh kan nei lo hle
bawk a

Muin hna nghet a thawh chuan rilru nghet a nei
nge nge dawn a ni hna zâm ral vel mai mai kan lo
thawk bawk a thil tha bul kan tan apiargin hlawhlinna
thlen hmain kan tizuh ral duh he hi hna nghet kan
thawh ngai loh vang a ang hle

(5) Kan fate kan hnurawn rochungtute tin chang
kanna a ni bawk n Kan hn thawh hian nakkum a
mi tur atan awlsam zawkna min pe thei lo va kan fate
hnenih pawh Kan bei nasa tawh em a i tai chuan
a awlsam deuh taw ang tun thuro kan chh th th i
hek lo a bul tantu kan ni vek mai hi a reh thein a
rinawm

Israelte anchhia pakhat chu I pa hnathawhin pu
che suh se tih a ni a anchhe sang pawl taka an ngaih
a ni Mizote chu nu leh pa hnathawh leh an thil tih
kan chhawr zuina hi a tlem em em mai a chhungkaw
leilung bikah hna kan thawh chuan kan fate chu n an
chhunzawm thei ang a an changkaw deuh ngei chuan
ka ring

Am rica tlan val'ho pawh kha pi'pu hnathawh chhun
zawm lovin a bulah tin ve kum tin mai sela eng an
ang bik vak lo mai thei

(6) Hun kal zelin min tanpu ve theihna kawng a
awm bawk ang

Hna rem that chu fur leh thal nipui thlasik te hi
an kan hlawkna a rawn chhuahpu ve fo thei dawn a

kum 3 (thum) a puitling mte kum ha puitling mte
 kum 10 a chhawr th ih tur te kha kan lei nghetah chu
 an kan dah ngei dawn a kum 5 hun te kum 10 hun
 te lo her ohhuak khan kan hlawkna a rawn h r chhuak
 ve tawh dawn a ni Luipui kama kan thing huan leh
 mau huante khan tuifur lo kal chu hlawk takin an lo
 hip ang a keini a reitua kan ngaihtuah zui vak a ngai
 lo vang nupui fanau te kan lawm vel mai mai laite
 pawhin kan thlai khan pan lam an lo nei ngar ngar
 dawn chuvangin hun in her khan kan hlawkna a rawn
 sin tel ve tawh ang

KAN HNAM HI HMA SAWNTIR TURIN ENG TIA BUATSAIH TUR NGE NI?

(1) Kan lungawina hnam lutuk hi tihreh a tul
 hmasa ber a ni

Kan hnam hmasawntir turin kan rualawhna mit tih
 men hmasak a tul ber a thil tha ting lovah kan lung
 a awi theih miau chuan hmasawn leh lul dawn hek lo
 tuna kan tih dānah kan lungawi loh hun hi hma kan
 sawn ve hun tur chu a ni ang Chuti ni se kan eizawn
 dân te ka natin khawsakna theuh te hi engmah lo a
 nih zia hi sawi tul ber a lo ni ang, a that tawh lohna
 sawi thiamtu kan mi miwh hle tihna a ni Tha zawk
 kawhhmuh tur hre si lo va kan nih lohna kan that
 tawh lohna sawi chiam chiam chu a tul i m lo ang a
 thil tha zawk zawnga hnam kan infuh dawn chuan
 zawn tur kha sawi theitu nih leh a ngai hle reng a ni

(2) Hmasawn min chaktirtu atan kan chapona rem

takin Sawrkarna hming ropui engemaw pék dan nersela
a tha bawh ang

British Sawrkârah pawh Lord a kai e te an inti
a miselt an felna anga Sawrkar chawimawı an hlawh
a a tha hle kan ti ang a

Jepante pawh lo neitu ropuite chu Sawrkâr hna lian
thawktute a mahin an lal chuan thutna Chair sâng
a p tur a ni an ti a a zah d r thiamna chu kut hna
thawktu tân ropui tak a lo ni a a tha hrui a fuh zo
hle tur a ri

Keini pawh kut hnathawk emaw huan thlaia pawisa
hmuhna nshet tawh a chhungkua enk wl zote chu mi
ropui nihna kai vena han awm sela amah avang a kin
ram hi din a ni tihna ang d uh Sawrkâr tian a vuah
nihna chuh ve phak in infuhna dân nei ve ıla a tha
tawk a, S V te an khawpui lên kawrah bel sela Sap
Bangalow a luah thei tih te kawh bawh sela kan mizo
pa te phur zâwng tak a ni mai thei ang

(3) Community Proj ct hruaituten thil tam takin
min kaihhrui an tum tawh thin kan ram hmun khawı
ah mah hmasawna lang tham kut thlakna tling chu an
la din chhuak thei lem lo va an thawh dan pakhat tia
ka tih hle a awm a mi mal pakhat pawhin kaihhrui
hram a tanpui leh enkawl bik neih a ni

Mizo chu kan tlukpi ni ve mai thina kan hriatten
hmasawna ropui an han neih chuan kan thik ve in Enge
ni vei ka va siam ve dawn em kan ti ta chauh thin a ni
pa hnathawk thiam deuhle zawng zawng chu kan hna

chuan Sawrkar zawm phak vek sela — chawimaw; tlaka hna thawkte a hriat theih nan Ei zawm dan tha zawk kan chhar fuh hma theih nan pa thil thar zwing mite hi Sawrkarin an tha chu pawisain emaw thuin emaw tanpui hle sela a tha bawc ang Kan lo neih dan ve hi chu tihthat ngaihna a awm si lo va kan retheibpui a kan retheihna hnar a ni reng dawn si a

(4) Kan ram leitung kan hman thin hi Sawrkarin dan chi thumin vawng sela lei hlu ber leh a dawitu Second Class t han siam sela a chi thumna chu Tem porary ah ngai la Sawrkar hluihlawn ramah dah tlat mai la tlang ram lo nei mi chomtum leh meichher nena bei hote luah mai ribah dah la hma sawn theihna thawk tute Leilettu te thing leh mau huan siamtu te huan thlai man nei phuntu te Sangha dil lan siam thiam te hmasawnnain a kaib harh theih hunah second class a ngaih nun mihring zingah an lo la yul zel ang

(5) Ram then te lutuk hi tihbo bawc tur a ni kan tihbo loh chuan rin aia thokin kawng a dal ngei dawn thuncihna tawp ber an kawt theuh si a Inthlanna bial then bak hi chu V/C ram thenna dan hi awm lo tur a ni Hnam pum rilru kan pu thei lawk dawn lo khaw bik rilrua ni fo dawn Kan kalna apiang kan khua kan ram ni thei sela hma sawn taria min pui thei hle ang

(6) Tuikhua leh kawrie dawt zawla ram tio sam na dan hman bawc a tha ang Kan ram hi muat dung sei kan zui a a ruam lai kawt dung lei tha luan khawm na kha kan bengkhawn lo va ramah kan ngai hek lo

kaarte daw ləh tuikhua dīna ram z wī thā siam nan
 kan ram hī a thā em em hlawm sī a chu lei hman dan
 thar epu, Sawkār hotatēn an hriatpui zel ang a hlāw-
 thinnā hnār pakhat chu a lo là nī ve thei ngei ang

Ram hman dân ngai hman rengnā hī mite pawh
 in an tidanglām a tuikhua emaw laih zawl emaw tēn
 an u a keini pawhin kan ram hman dan hī kan tihdang-
 lām ye loh chuan hmasawna engmah kan dawng pāk
 chuang lō vang

LEILUNG KAWH HMUHN: SĀM

by

UPA SAICHHUMA

1. Ka mī te u ngathla teh u ka hrihshah dawn
 che u hī Isarel mite Kanān ram an luh khān ka ro
 phum rōk kē hawn sak a

2. Tangka leh Rangkachak chu a phawrh chhuah
 dân leh a tibtur dân chenin ka hrih vek a nī

3. Thil hlātē chu misuālin an lak mai loh nan ka
 thup ngun bik a tih tak zeta zawngtute chu ka hawn
 pak thip

4. Leilung dân malsāwmna ka lo rin luhte chu
 ka zial kīr mai lo a dap chhuak thiam an awm p whin
 ka chhuhsak ngai hek lo

5 A samtu kei min hre lote pawhni t'ing Han
pui pui chhông ami an phawrh chhuah thin hi

6 Nang ni ka hming hretute hi chuan ka rophum
ruk chu phawrh ve thiam teh ula aw min va chaw-
maw nasa dawn em

7 Thi tha ka dah ryk dân ka hrilh mai dawn che
u em ni ang aw? A hrana malsawm sak reng in ngai
lo yang

8 In leilung hmufiah túrin in pianken mit kalh
hi ka her dik mai dawn a ni

9 Ka malsawmna dāwng túra in finna tihsán hma
sak a tul si a mi a kuta malsawmna tam tak kaw! tir
chu a rem si lo va

10 In finna sân ang zêl a malsawm in ni dawn
tih pawh lo inhria ula

11 Amaherawh chu in ram lei lung avang chuan
tuman lawm thu min la hrilh ngai hauh lo a ni

12 Kan ram a ehhe em in ti a ram nei chhe
ber ah in ingain in vui thin a ni

13 Ka kut hi themthiam lo chan in chan tir a
sam thiam lo hi min ti em em mai nua ka hria a

14 Ka thiamna thu tlêm ka han sawi ve teh ang,
ngaithla teh u

15 In pianken din chhuak tun in chhanna tûr taka
ka dah in ni a

16 Ramzawl ain tlângchhipah in lawn zêl hi lawn
zêlra túrin lo tipawng lo ula, nuam in ti dawng tawp lo
a sin

17 Chu lo pawh chhim leh hmar hawin ti ngte ka tithlur a chhuah chhawng leh tlak deng awm in Ni hmu thei veka ka siam hi ngaituah teh a tha hle a nia !

18 Burma ram haw khian thlur ta sela ir ram tiat ve hi ni hmu lo dam lam a ni vek mai tur a sin !

19 Chu lo pawh ram dang hausakna te in lak luh theih nan tui chhim luang leh hmar luangin ka rin d k sak cheu a nghate manna tur chenin ka buatsaih sak v k che u a ni

20 In luipui te avangin tuman lawmthu min hrih ngai hek lo tui lianin a dan che u phei chuan anghia min lawh phah theih theih thin a ni

21 Luipui malsawmna chu in kawm serh a a hnai a awm hrehin in tawm chhoh san leh vek ngai a

22 Tlang pawng te chu boruak chi hrang hrang ka fentir a zo leh phai in hman kawp theih nan in hnaih te te in ka hun khawm sak che u hi chhui teh u a tha hle a nia !

23 Chu lo pawh tui fur malsawmna ka khum tir a misual deuh lo te pawh kat sak bik lovin ram pum chu tui fur a ka tuam thin hi

24 Chu malsawm ruahpui chu a hun dik takah thlasik ang bawkin ka thlentir a in hmeichhie a deuh te pawh in an hre thiam a khua la thai hle ir hse ba chue an phurh chhuah leh mai thin hi

25 Tuisur hlutzia pawt in chhut ngun duh si lo
va, in tan ruah chuang a fan hle ngai ruah chuang
ka sur tir lowa dawha in beik tem vang a ni zawk e

26 Ram thenkhat tuisur ka seng kran sak te chu
a'ut thaj thaj ma a ni fur leh, thele hi ka thu thum
ka dah thei a ni tih bria ula,

27 Min chawmaw lo fahran a, Kan ram a chhe
em' tih hi zawng finkhur lo taken lo sawi mai mai
ngai tawh su khai

28 Ka duh chuan Sahara thalalr anga kum thum
dana ruah sur phoh phoh khu ka han tawh chho mai
tur a nia

29 In ram ka tih hausakzia hi kan sawi kai teh
zai ang Chhun chaw zawnng mi an tin a Zan zawnng
mi an vak chhuak a

30 Chhun zawnng miteh min lo chhir fai khali a
tinh ka hnenah thu buai rawn sawi an awm ngai haub
lo a ni

31 A zung fep mi te a pil khel mi te a par tlan
mi te chenin lai khawp an'la buri zel a nih hi

32 Lei rap haub lowa ei khawp hmu thei te lei,
lei chung hlu a lai tawh hmu thei te hi an tam teh
a nia

33, Tai chung a cheng mi khap ye lo sen ei tan
an hmu a Sahua atanga theeng cheng, thi fin
ngawta ka chawm tawh hi an thahnem tham hle a ni

34 Ka tshimákziá hĩ kan sawi zel teh ang Ni
thum chauh daih tur nunna ka tun din hnem peihzia hĩ
Khuavang dār chenin enamel hloin ka tial biai vek
peih hĩ

35 Rannung khaw luma keu va khaw vawta thi
leh mai tūr leh pangpar nĩ khat chauh daih tūr ka
buatsaih peihzia te hĩ

36 Nangni in tūk leh zan kawng pawh siam tha
peih mang lo hian Pathian anna ka pu e in ti fo
thin a chanchin in chhūt dun ta ıla kan inanna chu tlem
tē a nĩ lāwng maw ?

37 Van zau pui a Arsiho inti buai lova her velte
khi ngaihtuah teh u ka finna a siam vek an nĩ a

38 Kan pa Pathian engkim ti thei an a fá atān
min sawm e in ti a a lawm awm hle a nĩ

39 In Hmuĩ leh Hefāwt pawh tha zawkin in thlak
tham hauh si lo va Engkim ti theia fá ka nĩ e in
ti si a kan in chhūn lo pāfa em a lawm le '

40 Tīng sǎng te chu lei thain ka khuh vek lo va
Sāthār leh Saza te chānvō atān chheh hian a nĩ a

41 Hmun then khatah Lungpui pawntote in hmu
aṅ min dem lem suh u kaw hreuh ve thei lote kulh
tūr a nĩ ve dawn

42 Khām chhawrdawh lungpuk te pawh awm mah
se ngai tham ula lehling a uai tulṭe tāt a rem chāng
hle a nĩ

43 Awle tun chinah chuan in leilung atengin ka inpuang dawn lo, in ei zawwna leilungah chengin kan ko ei ang che u

44 Ka finna leh ka rembratna ka hawn sak ang che ua in ei zawwna leilungah hian ka hmêl in hmu thei fo tawh ang

45 Eden huan nchhia kha ka rawn sût mek a ni awlsam taka ei hmuh dân ka siampui dawn a che u

46 Leilungah malsawmna ka dah dân hi Jakob Israels chuan a hre thiam a chu mi en zawwna a fah pawh mal a sawm khà

47 Ni leh thlate an chanvo ka siam sak lai khan, in leilungte hi ka lo dah dik tawh a in mit a kalh deuh a in hmu thiam lo mai a ni

48 Kum za tam tak in lo veivir ta a mahse hneh takin kan zial kir dawn a che u, sual leh tha pawh hre hrang thei lo khawpin in mit a thim bawk si nen

49 Ka awmna lam nia in briat pawh hi ka hum hlui a ni zêl mai ka awm lohna nia in rin lamah hian min zawng ula min hmu hma zawk mai thei.

50 Leilung vanduai lai atangte hian ka malsawmna in au thin a keimah leh keimah mi abawhchhiattir sum pawh in ang e

51 Malsawmna Pathian ka nih hrian mu koh chy, in tsima hle mai a Ka malsawm theih lohna lai a tang te hian min ko a lo ni thin a

52 Lei ram zawi laah khaw lo ding la, i thia chi nen min lo ngak teh mah, malsawmna tam tak ang ka lo luang mai ang

53 April nípui thal sen vung ațanga ı bāl khur
lo awmpui peih tu leh fur tluana ı be ngula țang peih
ka nih hi

54 Chawngzawng ke pên chelh zui zeltu ka nı
bawk a ı petekin mın khak fuh palh pawh hian mal ka
sawm hman zêl che in ka inhria a mın khak fuh zawng
hian in petek lo hrim hrim a nı zawk e

55 In mı kohna aw hria hian in hrui zawlah fang-
rawng a ı pawh hrial lovin ka rawn inbuatsaih thin a

56 Chhuah lama mın koa ka hriatte hian tlâk
lamah in lo insuan leh thin a

57 Malsawm che u tum lo pawh ka nı lo va in
insuan zing em a ka sawm hman ngang lo che u a nı
mın lo ngai thiam mai teh u

58 Pangngai renga awm thin ka lo nı sı a nangni
in danglam zing sı a ka kut rawih in tum dân hi ka
thahrui neih thiam lohna zawng tak a nı

59 Kum tina hna thar bei tûra inkaih thiat hi
in Policy a lo nı a in hla thu Ka zam ral mai awm e
tiang bawmın in tıhte hi in chan hin sawitu a lo
nih hi

60 Ka țan ve thiam zawnga in ram luah pui che
u hi ka chăk hle anı ka kut chu hmang thiam ula ka
awı thei deuh vek ang che u

61 Ka rem ruat hmang thiamte chuan mı pakhatin
tam tak an tha v h kep thei a nang nı zawng naupang
nen lama in chhuah pawhin eı khawp in ngah sı lo

62 Mī chhawr dan thiam ve ula tui fōr leh khaw
thai kan kuai buk ang a in ta' tur chu'a rawn her pui
ve tquh mai dawn a ni

63 Hnam hah ber si thawk chhuak tlem ber si in
nih hi in ko thak tīr che u ká duā hīe a ni

64 Insuan insuan lovin tona mualah khan thang
khat lan tai min do ngak tēh u māhsawm thiotu ka
nih chu in hre mai ang

65 In ei zawnna leilung atang a iphmuh leh in
hmel hriat hi a va chāk awm em ! in leilung atang hian
ka hmel han hmu thei ula in hīm em em ang

66 Biak in a ka hmel in hmuh tumna hun hi reilo
te a nī sia in vāhsān lāk lai hi hō-thlawh hun leh
in to kai hai nā tīnrengah hian ka hmel hmuh tum ula,
mpuan ka chāk hīe a ni

67 In leilung te in deh dang lem leh in luipui te
in khuah dīn pawh ka phal vek che u a nī Lei te tui
te in thu thua in dah ve thiam hunah pa fá inang kan
ni deh chauh ang

BUNG II

LEILET LEH MIZO PA

THUHMÄHRUAI

He lehkh bu kan buatsaih hi tlemtê mah ni se kan hnamin a beih tan mək tur a nih avangin kum 30 chhung laia ka leilung deh vel dan leh Tui t khuap jhū a ka thahrui leh ka hun reih zawng zawng ka lo hman tawhnate chuan hriat dan leh ngaih dan min pe a ka thawhrimna atanga ka thil hriat chiente chu pa taima te leilung deh hmusa fate rochuntir duh ve te tan tawpuna a nih beisein ka han ziaak a ni e

Tin kan ram hian lo bik neih thute leih ng enge maw tiata zau mahni pula reih thute kan hotut pawh in an sawi ta deuhin ka hria a chutiang ram neih nghehnaah kan hnam a kal luh hun chuan t npuitu tha tak a pib ka beisei bawh a Tin kan ram kan luah dan hi a mak em mai a ram kan hman dan dik lo hi kan hman chhuah ran phahna pawh a nih ka b isei tel bawh a ni Khawvel pumah kan tih anga ti hi mi an awm mang lo a ni Tlawng hndra Mongolian suak tlem te hman kan ngaw te hi chemtuma samin meichher nen kan bei thin a lo ni a ram tihchhiat theihna (power)

sâng berin kan tı t̃hin a lo nı a kan ram a t̃ha em a
 kan tıchhe sêng lo chauh a lo nı Chuvangın kan fate
 ho hian ram hman dan t̃ha zawk an dap chhuah phah
 mahna tıh beisei tel a nı baw^k Leilung kawh^hhmuhna
 Sām ka zıak tawh chu College, naspangho Vernacular
 at̃an an lo chhut tel ve tawh kha chu mı ina mın zir
 tir a tum chu hrilhsahna bu ang a nı a chu mı Sām
 ah chuan Lui te tui te m̃thu thua in dah thiam hunah
 pafa mang kan nı deuh chauh ang in Hmui leh Herawt
 pawh t̃ha zâwka thlak thiam sı lovin Edgkimtithia fa
 in inchn̄at sı hı a remchang love pafa inchn̄hın lo tak
 kan nih hı tıh te a awm a In hnam chu ka mai
 sawmna nen ka han kawm tawh ang che u Ram dang
 hausakna ka rawⁿ thlâk dâwn a nı lo va in leilung
 hmufiah tûrın in pianken mit kalh ka her dik mai dâwn
 a nı e tıh te a nih nual kha, kan leilung hman dan hi
 rin aın a veriv thei a lo nı a nasa feta mlamlet a tui
 a nı han repair t̃ha hlek tûr kan nı lo va lehlin thawk
 a t̃ul a nı tıh kan hriat phah beisei a nı baw^k

Tin Council hotute hian pass ng̃hetın ram mın pe
 chhuak ve sela a t̃ha ang kan tı a t̃hat chu a t̃ha ngei
 ang a mahse chu ram kan hming nen a inzawm Sawr
 k̄ar kut at̃anga kan dâwn chu lawm taka sawisa zui
 mai lovin ng̃ah ng̃am takin kan dah t̃ha anga kumtin
 ram t̃heh ho zingah mı tam tak chu an han fawn v̄el
 leh rih sı dâwn a chutiang pass ng̃het neı ten an ch̄an
 pual an thawh zui h̄m phahna pawh a nih ka beisei
 tel baw^k

THUPUI

- 1 Engatinge Mizote hian lei kan leh ve loh ?
- 2 Leilet han tih bian eng chin nge a huap ?
- 3 Lei nghet nei chu chhungkaw nghet an nih zla
- 4 Lei nghet neltu leh kum tin ram t̃heb
- 5 Tui khuah leh kawrte dawl zawl
- 6 Leilung hi Pathian thil thlawn pek ropul ber a ni
- 7 Leilung vanduai leh malsawmna dawn, lai hmun
- 8 Thil t̃ha Mizo pa khawih duh zawng
- 9 Chemphei leilet indin chhuah dân chanchin

1 ENGATINGE MIZOTE HIAN LEI KAN LEH VELOH ?

He zawhna hi chhan fūk thiam har tak a ni a vawī khat chu Bilkhawthlirah Agriculture Inspector pakhat hi Motor a chhiat avangin a lo riak a a ruiin ka zuk exam a Eng kan ti nge maw Mizote hi leilet ringa khawsa kan nih ve loh hi aw? ka zuk ti ring wt a A mi chhanna hriat ka duh avangin Inspector a tlin leh tlin loh ka hre duh fawm a

A ni chuan Kan r m hi ei hmuh a la awisam em rih a ni harsatna kan tawk zel ang a lei chu kan la let ang, tun min chhang a Inspector nge nge i chi ang t̃ha hle mai Second Division ah i pass e ka ti rilru a

Heng zawhna hi mi thenkhat chuan hetiang hian an chhang thin

(1) Leileh t̃ur awm hek lo tun Mahse lei chungga ding t̃ur sia leileh t̃ur hmuh loh mai chu Japan te China ten an awi lo ang Mi ram pawhin an dinna lei

chung a nih phawt chuan an dinna lei kha an let mai
a ni a ti zawi an awm a ti zawi chuang lovin a muai
ang anga hrut phut mai an tam bawc a Europe ram te
pawh an ti zawi kher lo ve tin min hnai dang der
dawn a ni e

(2) Tui hi a tam ve loh avangin lei a leh theih
loh te pawh an ti ang

Mahse hei pawh hi chhanna dik tak a ni leh lo
bawc Tui awm loh vanga fet lo kan ni meuh love fur
ruah tui tha ber monsoon lo kal thin a awm a ure lo
leh mihlup kal suai thlawhmate pawh kat hik lovin
ram pum in tui furin a rawn tuam thin a tui awm lo
zawng chhuanlam dik a ting lo

Tin tui awm tawh lohna tiang chhip pawngah kan
awm a a ruam laish chuan a luan ve dui dui si avangin
chhuanlam dik a ni bawc love

Chhanna dik awm ber ni a lang chu Leileh hi
kan chi inthlah chhawn zelouah hian kan piankenah a
lo tel ve loh reng r ng vang a ni e tih hi a ni awm e

Vawi khat chu Pu Sen Gupta Agriculture hotu chu
Lungleng khuaah a zuk zin hawng lamin Mei 3 vengah
min hmu a "Lungleng ramah leileh theih a tam hi a
eng an ti ngo an beih loh zuk kai la zuk sawi hawt
rawh khai" min tr a A Mizote hian leileh hi kan duh
meuh lo a ni nangni vai lam mi leileh yang chu in
30 awm ve ula leileh vak-in khawhak in rem mai tur
deint Mizote hi Lalula te atanga (murak) ata tawh
khat tin tiang loyeta hai thin kan lo ni a lo hai loh

kangvâr thlai chi thlak pumpellâ te hî kan khur a har
 mai a ni awm e keini Bikhawthlir eilet rama lut te
 pawh khu leilet duha pêm lut vek ni awm tak kan ni
 a Builumahte Chemphraiahte kan lut zêl na a tlang
 ram hî kan han cêho vah leh tho mai a ni kan chan
 chin hî briat har tak a ni thil pianken nghet leh wm
 ngaia awm reng chi phawt hî chu kan piank n hian a
 tuipei mang lo a ni awm e Kei mah piwh ka infiah
 mek a thil temper ry deuh lam zel hî min tihlîmtu a ni
 viau in ka hria Kangvar tukî kan nupai te thlai chi
 han indîl vêl tê hî ngun takin ka en tui a B hlaw
 chi mai chi i nei em? tui an neih zawng te kha an
 in dil v l a Rapching hnua Bawabawî lei hmar
 cha chi ap kap parh t kha an phur chhuak a hlim
 êm êni thlai cûi thâk tûrin a f h tak tui hî Leilet
 lamah feh turin order han sîm ila an ang hlah hlah
 deuh zêl a ni kan pianken hian a hmu phak rih lo a
 ni awm hle Tuikuk pa chu Thingri bân tlozia hrilh
 ila a awi ngei ang a mahse mau ban bawk a pu leh
 tho tur ang hî kan ni e ti lamin ti ti ka sawi pui ta a

Ledlung deh hmin sa a eizawng thangte chu kan tih
 anga ti tur hian han p'ut ta ila an hu phurh em em
 zawk dawn Râm lèn û d uh kum 10 lêigte chu kan
 duh thu sam a ni a thing khate ir poh nei tham in an
 lo thang hian hman a a kum leh a kal san turin ram
 pui hî hap vat ve dawn se la an va buphurh dawn em!
 *Kum tin a thar zîl i vât ang a i va tawih hmin sa
 chu i kal san zîl tur a ni han ti leh nghal ila tual

that thì tlak a ngaihte Sazai hna a inthawk hlum thak
 tûr ang laiin an in ngai mai áwm hle Vawikhat chu
 America nula ho te kan ramah an lo zin ve a Sawrkar
 in Aizawl khawpui an lub a phal lawk lo va Neihbaw
 ah an cham chhùng chuan an hruaitu kan tlangvâl
 Thanzauva hnénah Mizo ram kan kal thui ta hle mai
 a an ei lăk na áwm rêng rêng ka là hmu lo ka tı tın
 an sawi a A ni Zauva chuan an piah râl a tûl áwı
 deuh chu a kawh hmuh a Sawng lai te saw an chaw
 lăkna a nih saw tın An ni chuan Engtinngae an
 din theih chu le an lum mai lo maw ? an tı a ni
 Kan ei zawn dân hi hnam dân han tıhtir ve dân ıla
 Leilet tur a mizo pa koh kan har ai mahin tlang ram
 lo thar tın 6 hmun te kumtin vata thlo fai fo tûr chuan
 phôt chhuah an har zăwk ang tih a rinawm hle a ni

Ka thian pa in leilet bei tûrin vai chuang tlai deuh
 hi a awmpui a nikhat chu fai hmun tur maupui hmun
 a vahpui a, a tukah chuan ngawı rengin a hawng ta
 dah mai a mau zumin a chhın hlum lo va lo sula a
 lo hawng leh chu vannei a intı hle ni tûr a ni

Kan lo han văt hi a hlauhawm rêng bawk a thing
 han deuhthe kan han kit a kawihruin a phan hnawk
 bawk si a a in kai phan duar duar a kan ke bulah
 maupui sah bun hnu hruin a kaihte kha a lo tla thum
 dawt mai chu a mi vuak thiok a hlauhawm thin reng
 a zınga tawngtai pawh ring zo lo a tawngtai nawn leh
 pawh a tui lek lek thin a ni

2 LEILET HAN TIH HIAN ENG CHIN NGE A HUAP

Bung hmasaah lo pangngai ringa khawsa kan nih ve lohna chh n chu tlem kan awi ta a tuna kan s wi tum chu Leilet tih awm ze dik tak hmah chhuah tum na a ni dawn a

Ram dang miten s bawn hmangui thir zamui lei an rin khawka lei an let kan ti k in Mizoin tithlawhi kan rit phuta engatin e lilet kan intih ve si loh? A chhan chu kum tin muat dangah kan in sawr a lo hlun kan nei ve lo hi a ni mai awm hle e

Ram thenkhatah chuan thir kawm zum (sikeitin) n an hai phut a thlai an theh a Buh te pawh an ching tha thei a ram zawi a ni chuang kher lo tuih wk kal buan buanna remrang lovin an sam mai a van ruah tui an ring a tui la lovin Leilet l hlun a ni tho a ni Vaimimte Buhtunte thlai tja bk ho zawng zawngte hi a chin theihin ka rin a Npal ram te pawh lo hlun nei ram zawi a ni kher lo va Buh bul h bawng ek thirfian khat lek dah pawh a thatphah an ti a

Tin heng Silchar phai vel zawng zawngte pawh hi tui an la ve lo va van ruah ring an ni a Bawngin lei an hrut phut a buh an phun mai a hnim nen an thang ho ta a favang lamah hnim a chau va Buhin a chung nun khalth mai a ni her a Chemphaiah hian vai kan ruai a tui chu an ti dil aw zawng lo mai chuvangin leilet tih hian tui tih dil kher emaw tih zawi dai kher emaw kan beisei hi ngaih dân dik a ni vak lo Mizo

zinga tualchber thu rin sawi dan a ni zawk lo ngai nei
a thlai thar thiam chu lelet pa kan nih ve lohna kawng
a awm love

Chuvangin Lelet in a huap chin chu lei hmun ngai
a chhang tiai thar chhuak fo theite hi an ni Contractor
te leh Dawrkaite chu an hna bikah ei hmu thei
mahse Lelet pa tih hi chuan a huap thei lo Ni eng
kh ruah tui hmanga lei lunga thlai ching ho chauh hi
a huap a ni Mihring zingah khaw ramah pawh he
tianga ei tur thawk chhuak tu te hi mi pawimawh ber
an ni thin a chuvangin kan ramah pa taimate kum
tin a lo thar zawn a lei hman ngai hmanga ei tur
siam duh hi khaw tinah tlem chu kan awm zelin ka
hria a

He tiang mi hi Sawrkar mi rawihthe hian zawng
chhuak thiam sela leilung ngai hmanga kum tin chung
kaw mamawh dek chhuak thiam te chu lawmman pawh
pe ve sela kumkhat ei thar thiam chu chawimawi tlakah
ngain ram chung mi pawimawhte zingah zi h luh ve
ni hial sela a tha eng Kan pata mateho lei hmang
thiam dik tak inhung chhuak tur chuan tawktarh
(lawmman) nena ntur chhuah a tul deuh a ni kan hna
thawh ber lo neih ni si kan laichin inbiakna tawng kam
tha pawh hi a zahpu awm deuh a lawm 'Kuminah
Kham i nei dawn em ? kan han inti thin a lo nei fo
si ei khawp thar thiam lo kan nih pawh min puang fel
lutuk hle a ni chungtia thar thiam hir kan nih kap
inhiat hnu h chuan "Kham i nei dawn em ? tin Bil

khawthlir leilet pa hi kan in zawt ta ngai lo nei leh
pek ngei tur nun kan inhria emaw ni hetiang theuha
kan ramah lo hlon a thlai chitin reng kan thar thiam
hun hi a ngah hlelh awm hle a ni

He bung ihupui hi leilet awmzia sawina a ni a
Pam zawl pawh zawl khor lo pawh a ram tui fur rem
chan ang zel a thlai thar thei chu leilet paah ngaih tui
a ni e Tin hmun zawl tui tam ai mah in tlâng pang
dek chawk thiam hian thlai chi tinreng a huap thei
zawk a lukhawng a awm zawk mah Ram zawlah hi
chuan buh leh sangha erawh chu a chin a nuam hle tih
chauh a ni Kum tin lo thar zawnga kan vak kual vel
hi a zahthlak deuh a kan ram chu neih ngheh that tak
tak awm lovin nawhchizuar ang zia zang a siamin Chu
mi mual chu ka pawm e kan ti a kan in pawm chhawk
kum tin mai hi tih vir tawp hramah a that tawh hi

Kan chenna leilung hi nawhchi kan zawrh tr a ni
hrim a lawm engtinng e kan ram a that reng ang le '

3 LEI NGHET NEITU CHU CHHUNCKAW NGHET A NIH ZIA

Bung hmasaah lei nghet neih a tulzia sawi a ni a
he bungah hian chu thil nghetin chhungkaw tinah hlawk
na a pek tur leh an nun kal zelah an thil thlir dan chen
in an danglam phah theih zia tur lamte sawi a ni leh
dawn a

Mizo ten kan mi zia kan insawisel a kan insawisel
dik thei em em mai a Mizo zawng kan rilru a nghet

lo ve' tih te Thil tih ngai tih rengte leh thil hi a bul kan tan vawng luai a a tawp lam kan zuh ral lei thin tuhte hi Aw le hengte hi kan nihna dik tak a ni a tumah kan phâ thei lovang A vang engge ni Kan chenna ramah hian leilung nghet kan neia loh vang a ni tih hi hmu chhuak tain ka inhria a a lo mak khawp mai! Kan awm dan ang chauh hi chuan Japan pa leh America pa pawh nitin Schoolah lo number han pawt ve sela chu engruai a ni bik lawn lo Japan pawh a pan theih lo vang Japan tak tak pawh nise a khawsak danin a zir loh chuan a pan dava ve mai mai an tih a lang thei sain ka hria

Rirru hi chu thlaru a ni a tui ang emaw thli ang emaw hi a ni mu a hna nghet kan khawih hnuah rirru nghe hi hnamin a chhar dawn chauh a ni e Thil tih nin chin kan neihna te kan thil rôi vel dan kum khat thil emaw fûr chhung daih emawte lek a nih avang hian thil tlo lam hi kan ter rei thei lo va kan kawl a khat hma tin em a ni Khawthar kai kan chin lohna pawh hian kan ram awmzia a neih tir deuh a kawng tih thatte a rém chang hle a Tk z na kan ei zawna kan ram hman thin hi pass nghetin Sawrkarin min han pe sela chu mi kan hman thiam hun chuan chb ng kawtin hi kan thil thir dan te kan kut hna thawh d n ahte leh kawng tin rengah danglamna rukin min thawkrudawn a ni

Tin kan ramah thil áwm lo lutuk a lo buk danglam thinz hi a siam tu chu khualtelem ang lek a kan

ram kan hman vang hi a lo ni ru reng mai a Mi dik
 eh tha pawh kan awm hlei thei ta lo va Politic Party
 ah kan hotu han insiam chhuahte pawh fûr tum bungah
 mi sualah kan puh leh a misual kan thahnem sawt ta
 hl mai a nih hi Thil tha engpawh uicho anea inchuh
 m hlira a kal a chhante hi a ram pumin pawnto din
 hmun reilotea ren leh tur ang hlira nun kan rem vang
 hi a ni Kan ram hmangaih lo ram leh hnam hmangaih
 tu kan mamawh a ni te kan ti thin Han chhut ngun
 deuh ila kan ran han hmangaih zia zawng kan lo ni
 ve kang duai duai mahse Ka ta bik pawh ni hek
 lo kan ta a pawt tur bik a ni lo ve tun rilru chanve
 an kan thir mai a ni Politic lamah insiam that tum a
 hotu kin inthlang tha awllote leh Independent ila a
 tha ang kan tih te pawh hi a beisei awm teh chiam lo
 a ni Nuthlawi engl hin nulat that leh a pul avangin
 hmai hnawih mawina Powder lam uar hle mahse a pang
 ti a lo z r ru tl t tawh si a a maw tak tak thei tawh
 lo arg hi kan ni awmin ka inhria a Kan chhiatna
 hrâr ber lan ih reh loh chuan kawng lakah intih that
 phut theih a ni Mihringte timihringtu thil tha eng
 mah hian kan hnam hi min bawm ve lo emaw tih tûr
 a ni a Hnamt hnena ro chan pe theitu Kristian thu
 rin tha kan kawt te pawh mi finawm kan nih phah
 thei chuang ta mang si lo va Kan sawrkar min vawng
 tu ber n dawtin kan inbiakbum tuak leh nghal a kan
 ram hi engtin nge a kal zel ang tih ngaih tuahnaah hian
 kan mifing te ka a ch p a ni, sawt tur reng a awm lo

Chuvangin kan ramah hian han inrem fel phawt ila
 chhung kaw hlii tak chhung kaw ruławt lo mahni mi
 chhat anga in to-delh tumah pu tul bik lo va mah
 ni thawh chhuaha hmasawn thei tura chhungkua indin
 chhuah a tul ta a ni ber

Lei hi thil pianken nghet a ni a he mi leilung dân
 nghehnaah hian Isarel te kha chu an inngnat a ni ber
 a Kan Mizo hnam tui anga nghet lo pawh hi kan lei
 lungah hian inngnat nghet ve ila kan inngahna lei kha
 kang cthe thei silo ruk theih si loh a ni dawn a chu
 mi a chhungkua inngnat chu chhungkaw nghet kan ni
 mai dawn a ni Kan hnam sualna tam tak hi kan awm
 dân tlo lo atanga bul nei an ni a engatinge hnam ril
 ru nghet kan neih loh ? ti ta ila kan lo neih dân nghet
 lo chu a lo ni ve hle a ni

LEI NGHET LEH KUM KHAT A TANA RAM THEH

Tuna kan lo neih dân hi chu kum khat atân tih a
 ni a pakhat kan sawi kha chu thlahte leh tuchhuan
 thlang dah tur a ni a Kum tin ram theh pawh hi kan
 duthlana ram nei chu kan ni ngei a a rei lo deuh hlek
 a ni

(1) Kum tin ram theh tel mi hi sawi hmâsa ila
 He mi kawh chhunga in barh lutte hi chu in thawpu
 the a awm thei chuang lo va, kumina an hna thawh hian
 nekum tur chu êk paoa hu pawhin a ti awl si chuang

lo va kum tin awl a; zâwkna nei chuang lo vin harsat
 na ngai rengin a hun zawng zawng chu an hmang thin
 a ni ber a thlahte hnenah pawh thurochhihah tui hnai
 deuh chu a sawi thei hauh lo va I pain ka b i nasa ta
 a, i tân chuan a awl a; tawh deu; ang e tih chu a
 sawi tur a ni lo ringawt mai a ni Pachhe kum tiam leh
 chan tâwk khawrel inkar th livir lak an maun a khik
 tuak chhen mai a pachhe kum tiam thu rin lawm awm
 tak chuan kum thar bulah a kai tho va pawl tlâkah a
 duh zat a lo d ih ta lo va chan tâwk khawrel zâwlah a
 in tung lungawi leh thin a a hna thawh a lo n ih kha
 neih ngei ngei in b isei thei lo vin huan tam takin
 a dai dang leh nghal a A kan that theih chuan A jo
 that theih chuan Kan thlawh theih chuan Zuvain zah
 a ngaih chuan A hmin a chhiat loh chuan Favang
 ruah tuin a zir chuan Ti chuan chuan tam fêtin a
 a tlâk khalh avangin beisei na hlim a nei thei lo a ni

Thing bul leh thing luang lo tawih ral a le lung deh
 lo nuam turte pawh a tân engmah a ni ve lova hna a
 zawng a a khirh lai ber nen khan kum khuain an inbi
 tum sak sak reng mai a July tuifur a lo thleng a hnim
 a lo duah that hlauh veleh a hna a lo pung a ni mai a
 hnim nen an inbuan leh ta a Mual te mawng chu kan
 thlo fai a mahse thlâm châr murî a lo hnim leh ta a
 ti a hnim nen an inmal mial mial reng fur tluan mai a
 betianga hna thawk hi an chêt fuh kum pawh chuti teh
 lua chuan a sâng lo va an chêt suai pawhin an lum
 thui vak lem lo an inher kual vênna hi a beitham deuh
 reng reng a ni ber

(2) A thian pa lei ngheta thawktu kha i han sawi
 ve thung teh ang u Leilet nghet duhtu hi ciu ram pe
 theitu hnenah a kal a a ram duh thlan lei kha dilin
 a ram neihna lehkhah chu thil tlo leh nghet vawng khawm
 tu sawrkar lehkhahu puah dah nghehin a awm v ta a
 Hetianga ram an dil lai hian Isarelte chu an fimkhur hle
 tih an lehkhah hian a lang a Kan lei chanah tuinung
 a awm ve lo va thum min vawr that sak leh rawh tih
 dilnate a awm a ni Leilung thlan dik dan tur chu bung
 lehah hian sawi a ni dawn a Leinghet neitupa chu a
 ram tur Area zau lamte leh a ram chhung l i lung chu
 a riluin a han hisap vel ta a kum rei tak daih turin
 engkim a ruahman i ghal ta zel a ni A ram chhung i
 thil to thirgtuante pawh chu man man thei tur nin a
 hria a ril nei thlanvawng tuante chu zuah nghal a duh
 a ram chheng chh deu i lai ciu zawn, th h khangu
 in luah sela a ti a ram tau rawngra laite pawh a neih
 zauh chuan pangla hralh chhuah tham thar fo nante
 a duh ta zel a tlangsam hmun deuhte chu lei tha atan
 khur laih a dah tawihah a duh ta z la thak, king
 thai chauh lo chu thil to zawn, zawngha kha hlutna nei
 an lo ni ta vek a ni Thing tuai ding mai mai ang a awm
 thin kha a ram a lo nih hnu meuh chuan a tana ding
 leh thang hian an lo ni ta a kbiang tuai thing pakhat
 pawh cheng 10/— man a lo ni mai dawn tibte a han chhut
 in lawmna leh blimnain a hmuak jan ta pang mai a

Thlai ei chi dabna lai tur chu khuarkhurum laih leh
 yamm china hmun te a han buatsaih a kum thum lai

hnuah chuan Ma mawmin a kaw kotlang maiah tlai khawp
 a hmu ang hian a ram neih bik chhungah khin chhung
 tlai thawh chhuah dan a lo thim ta a ram neitu nihna
 te Lalb r te n ih ng r lu hi a lo nei ve tan ta a ni
 Ram hmanqaiha a awmia kan hriat thiam mang lohte
 hi tuma hrih lovin a lo hre ta tan a ni

5 TUIKHUAH LEH KAWRTE DAWL

Lei siam rema eizav ngute chungchang kan sawi hnu
 ah kan ram neih ve chhung h hian le lung d h danglama
 hlu thei lai tur kan sawi dawn a ni

(1) KAWR TE DÂWL

Kan ram hi miai dun a tam an in kawr dung a
 tam ve a kan sawi dinin Kawr bak ba r p mai mai
 tiin kawr dung hi chu ramah kan ngai meuh lo a ni
 b r a mahs thil h ng tha (manure) luan khawmna a ni
 miau si a kawrt ci i ram hi lo neih d n thar atin
 tha awm b rin ka hria Fa kâwmchar kawrte chep
 tak h a kam lung kar thlain ka khuap zawl a kum
 tin a zau tual tual mai a ruah tam pui sur te hian
 hriat loh hlinir kan tirh pawh ni lovin ram min siam
 zawl sak leh thinin ka hria a kan ram neih dan scienc
 thar atin hmanah tha hi d wnin ka hria a ti ng pang
 laih chhawrdawh a chuan a hl wk ziwk ka ring a
 kawrte dung kha a z wl deuh leh dawl khat deuha bial
 lian kai tur kiwr a awm d uh leh kan dawl zing deu
 mai ang a a vi ti ng rama thil jawih thlai tana tha
 tur si lo uang ral tur kha chingal fir kan dawh angin

kawrte ruamah kan thlai lei siam nen kan lo dawl
 khawm dawn a thlai engkim a tha duh hie dawn a ni
 a theih phei chuan khawlai thli luanna kawrte kha chu
 duh zual bik tur a ni Bawngék thli tha berte a luan
 avangin kawr kam kan laih zawl kha kum khatah ram
 pui Chhura rual tlukin a tha mai a ni Kan ram hi
 mjal dungin min daih theih chuan kawrte dung pawhin
 min daih thei dawn a leilet ram tam deuh kan ramah
 hian kan la chhuak tharin ka ring tlat a ni Kawrte
 kan chhôn zawl hmasak chu a lo zawl lo leh mai dawn
 lo va kawrte ruam tui lâk pawh ngai lo vin buh hmun
 tur siam thiam kan lo tam thuiin ka ring a Tidamtu
 hnenah lui durgah ka zuk kal a tih angin kan ram
 ohhe lai bera kan ngaih hi kan fak ber laiah a lo tang
 mai dawn a ni Chutianga kawr ruam kan hman thiam
 hun chuan kan ram hi a lo tha ber a Pathian siam
 angin kan luah lo mai a lo ni zawk e kan la ti mai
 thei ang

(2) LUI TUI HNA NEI KHUAH

Bilkhawthlir leb a vel khuaah te hian Sangha khaw
 nân tna tui nung lui thing deuh pawh khuaah kan ching
 deuh a kan hlâwkna han târ lan tur teh chiam chu kan
 la bre lo na a kan ram leh kan luite dung kan chhawr
 thiam huna kan hmasawna tur a ni ang tih rinna chu
 min siam sak nase hie a ni Sawrkâr fîng thar deuh ho
 te hi chuan turkhuaah hi an uar thar deuh ta theuh va

kan lui khuah a tet leh kan hlawkna a te deuh a lui-pui
 kan khuah leh kan hawkna a lian a ni mai tib chu an
 hre thiam tlei ta hle a ni Kum za bi ral ta 1800-1900
 irkarah kha chuan lei lah chah leh tui lak siamte
 sawrkarin a ching a tunah chuan tuikhuah lam a ni ta
 thung a tu khawhthla khawla siamna nen mipute tan
 hmasawna ropui tak a lo piang ta a Keini ram pawh
 hi Chite lui tiat ang vel kawr dung zawl tak tak kan
 ramah bian a tam ve hlein ka hria Thenzawla Varva lui
 te leh Aizawl hmar lama lute zawl thui tak tak awm te
 hi mi intiam iualin khuah lo ching ta ila kan hlawkpui
 hle dawn a ni Thing zaituahte kan vuah thiam ve hun
 chuan thing tawlh theihna lui-pui tui-ruang tiat lai kan
 siam the ta a lo ni dawn a a kam vel thing thate
 tawlh khawmin thingzaina ropui tak kan nei thei ang
 Tin sangha a lo tam baw ang a tiang pang lei minin
 a vur khah leh buh hmunah kan hmang si ang a
 thil hlawk ropui tak chu a ni reng reng dawn a ni Lei
 lung kawhmmuhna Sam kan zikah khan In lui-pui in
 khuah din leh in leilung in deh danglam pawh phai vek
 in ni a leite tuite in thu thua in dah ve thiam hunah
 pafa inang kan ni deuh chauh ang tihte a awm kha
 kan leilungte leh kan luitute kan chhawr th am ve hlan
 hi a nghahbleh awm hle mai kan ram in hma a sawna
 tur thar chu tui khuah hi a ni ngen ka ring tui a ni

6 LEILUNG HI PATHIAN THIL THLAWN PEK ROPUI BERTE ZING A MI A NI VE

Hmanlai Kohhran chuan leilung hi chhuah san tur leh kang röl mai tur anga hmuhna hi an nei a khawvel hi a chêngtu mihring nen thil chhe awm khawm mai Pathianin a lə tih puah darh vek tur niin an ngai thin a nı awm e Kum za bi 15 na vel laiah chuan harh tharna ropui tak sap ho zingah a lo awm ta a chu mi an harh tharna zingah chuan leilung hmuh mawina hi an himnaah chuan a lo tel ve ta a Ropui leh tha tak a mahnı khua leh lo neihnate chei that duhna a lo awm ta a Chumi laia an hmasawna chuan tun hun hi min thlen sak a nı Mihringte hian van lamah Pathian kan zawng ber thin a van lamah chuan Pathian chu awm bawh mah sela a san deuh avāngin mihringten duh tawkin Pathian chu kan dap chhuak Chiang thei lo a nı Kan leilung hman laiah hian Pathian ropuia chu hmuh chhuah dân tur a tam ve em em dawn e Khaw thāl leh tui fūrte, nıpuı leh thlasikte chhun leh zante bi an va ropuin an va man tam em ! Thlasikah lo kan han vāt a nıpuıah kan han tāl a ava remchāng em ! Thlai chi kan han tuh a tui fūr khaw lūmın an awp keu va keimahni awp keu tur nı se a khırh hle tur a sın ! Fūr khaw hnāwng lum sūn a thlen tawp tur lam panın an zawn kang leh ta a va lawmawm em ! Heng tui fūr malsawmnate hi a man chhiar sen loh te an nı a Mi fel hman lai a Nova Inthawı rımtui vanga Pathianin

mal a sawmna an ni a Fur leh thal nipui leh thlasik
te a ngain ka buk tuak tir fo tawh ang Pathianin
a ti ta a ni Mei t tui te thing leh mau te lung
leh lei te hi an h'utna sang b r ang zela hman chuan
siamtu Pathi n chu chawimawi kan chak zual ngei ang
Kan ram kan fakna leh kan hmuh mawi ve dan hi
Parm wi tinreng leh thlirim lenna kan zo ram nuam
kan ti a toruak thengthaw nuam a neihna lampang
hi kan fakna a ni ber a a tha hle mu Amaherawhchu
kan khawsakna pawimawh berte kan ha chhuah thiam
na lamah kan ram hi kan fak ve tur a ni dawn ti chu
mi lampang chu a lo tul ta dawn a ni Kan ramah
hian eikhawp hmu thiam ta lo ila mi rama mi hlir ring
ta ila kan ram chu kan fak ve dawn lo kan sawiche
mai ang mahni chen a ram sawi chhiat chu a rem mai
si lo va mahni ram ngaina thiam apiang hi hnam zah
awm an ni si chuan mahni ram sawi chhiat hmang chu
misual pakhat chu kan ni v n ei ang Lei hi L lpa
I thil thlawn pek hmasa a ni ka chhiar seng lo lei lawm
na tih hla an hian Pathian kan fak theihna turin
leilung danah Pathian remruatna hi en thiam a ti ta
a ni Pathian malsawmna luipui an a luang zut zut mai
hi A luanirna lai chu kan chhungkuain lo dawh mai
tur a ni A kawng ruatsa ni lova mal insawmtir tum
chu kan Pathian kut chu hman a harsa deuh pawh a ni
thei ang mi tupawhin A kawng ruata malsawmna an
dawh phawt chuan A chhün khahsak zel a ni fi lo
deuh mah la a hma zawna i lo din ve phawt chuan i
phur hawn ve teuh mai ang Pathian remruat ang z i

awmte chuan ei tur an lungngai ve lo ve Hauhûkte
 pawh hi hreiâwt hmin a rem veleh vuakdûp kungah
 an ban kai zel mai a nih hi Leilung hausakna hi a
 ropui em em a mi finge chuan ei sen loh an hai
 chhuak a mt âte erawh chuan ei khawp an hmu ve
 thei si lo Leilung kawhhmuhna Sâm ah khan Ka kut
 chu hmang thiam ula ka awl tir thei v k ang che u in
 thawh ve a ngai lo vang tih a awm a hnam fng apiang
 an habdam a an ei pawh a tui a Hnam â apiang kan
 thawk rim a kan ei pawh a chhe zawk tih chu thu dik
 tak a ni Chuti a nih chuan leilung dan an en thiam a
 Pathian thawhsa tlema an han belbchah hlek mai pawh
 in tam tak an thawk chhuak thei a lo ni a rih chu
 tuikhawhthla kbawl ren awm lo tak kumkhuaa luang
 fo chu mihring mamawh thawktuah an hmang ta a ni a
 Chutiang hnam fng thil thiam te chu mi pakhat hna
 thawka a feh chhuak kha keini mi a 100 lai feh chhuak
 te aini a thawk hnem zawk a lo ni Pathian hian thil
 hlu ber te chu man lova lâk turin a phalsa an ni reng a
 Kawiphe thutitheihna siamtute pawh hian an lei a ni
 lo va a man an chaw hek lo Pathian thil thlawn pek
 a ni mai a Thil thaw pawh hi chawr thiam ve ta la a
 man a thing bik lo ang che Kan ramah Pathian thil
 thlawn pek te hi kan hman thiam ve hun chuan kan
 nupui fanaute zawng zawng kan vaia hlo thlova feh tura
 mphut chhuah vek pawh hi a la bo ve mai ang Pa ber
 chauhun hna kan thawhin chhung lai kan ngah ve mai
 dawn a ni Huan tha tâwk tak neitute leilet zan deuh
 neitute kan ramah huan mi tlem tē chu kan lo awm ve

tan ta a tihluhna anga ei tur thawk chhuak tura inphut
luhna hian an chhungkuaah ro a rêl ve ta mang lo a
ni tlakchhamnain chhungkua min umphak lutuk vanga
mo nu te farute ho n na inhau tul lo tur min inhauhtir
vak vak thinte pawh hi a pumpelh thei dawn hle a ni

Kan thawh chhuah leh kan ei ral a inbuk lutuk a
vang a chhungkua inhau hi kan tam hle a ni

7 LEILUNG VANDUAI LFH MALSAWMNA DAWNG LAI HMUN

Kan sawi tawh bung hmasaah khân luikawrah tui a
luang angin a kawng ruat ah lo chuan Pathian malsawna
dawm a harsatzia tur chu a lang deuh nual tawh a kan
ram khawî lai hi nge vanduai a khawî lai hi nge vannei
he bung hian a sawi dawn a ni Leilung van nei leh van
duai lai i hriat loh chuan Pathian an hhe luang khawm i
bitum mai dawn i rethei kumkhua dawn a ni Ram van
nei laia i awm erawh chuan i fin leh i chhawk vang n hauh
lo vin malsawmna dawngtu mi vannei i lo ni mai si dawn a
ni entir nan kan Mizo khaw tlang tin hi han ngaihtu th ta
ila Kolasib tlang dung leh kawng pui bula khawî lirinnaa
awmte chuan thil phurh mi reng reng hi khawî phurh tur
ah an ngai deuh zel a khawî thain a chhawk ve lohna
khua te erawh chu an hotute nen an vaun phur mi vek
an ni si a An ât vâng an lo va an khua kha leilung
vanduai laiah a awm vâng mai a ni zawk Ram vanduai
laiah chuan fin a sawt lo va a vannei laiah chuan ât
i pawî lo tihna a lo nih chu Mifing leh mi â kan inchen

deuh hmur a nih hi mi a sawhthing lin pawh a tak ve
hlel hlei si a

Kan ram dân hi chuan ram vannei leh vanduai lai a
awm tih hi a lang chiarg ngang mai a a vanduai laia awm
hmun ngheh tlat mai te hi a huaissen thlak hle main ka
hria a thingtlang khawpui tam taka ka kal naachte pa fng
deuh thil tha sawi thei vea inngaite hian Huan si mte
hi ka duhin tha ka ti a mahse kan awmna hian a zir si
lo va an tih mai hi ka hre thin a He ta awm tura
sawrkur ruat ngheh tlat i ni em ni? tia zawhna han pek
let ve mai ka chak deuh thin a Huan siamte leilehte ka
duh ve ta a khaw laiah rge a awm ang tihna chang chu
kan hre lo hle thin

(1) Leilung vannei lai hmun pakhat chu lu pui bul
hi a ni Hmanlaia Agriculture h tu Biswas (Khasi pa)
khan hmeichhia thing phur pawh a hmuh apiang hnenah
Pathian kawng i hria em? ti hian a zawt zel mai thin
a feinate thianghlina t ti a chhang hi an tam viau
a An chuan Nilo Nilo luidung a ni Pathian kawng
chu tia a sawi thin kha in la hre theuhin ka ring

Kan mizo pianken hian luipui hi a lo kawmserh tlat
hi kan vanduaia bul pakhat chu a ni ngei mai a Lui
pui kan hnaih dawn chuan kan tawm chho nal nal thin
a vai lam hi chuan tui an hlat dawn chuan Ka nu
kiahah lo chuan ka awm peih lo ti ang main luipui
hi an hnaih zel a ni a

Han ngahthuahn luipui hi Pathian kawng a nihzia chu
Pathian chu misual i h mi tha rethei leh hausate mi tin

tluk luhna a ni ang bawh hian lui pawh hian duh loh
 reng a nei chuang lo va a chau ngai lo va a hah chuang
 hek lo a chak lo lai a awm lova a dun tluanin an chakna
 a intluk vek a uire bapui pawh a phur hreh chuang lo
 va Presid nt ta ang vekin a phur p ih v k a ni Chu
 vangin kan luipui t̃ha n ihte hi a va ropui em! Luipui
 te hi kan duh av n̄a han siam chawp thar mai mi a
 ni hek lo kan ram ropuin b r tur pakhat chu Lui luan
 zaw t̃ia tak Aijal hmar lamah kan neih t̃euhte hi an
 la ni ngei ang

(2) Kawngpui bul hi ram vannei lui a ni leh ang
 Hnam hmasawnra t̃heuh te hi han ngaituah ila Kawng
 pui siam n̄cha a a hriat l h chu kawng pui chu an
 bawr t̃hin a ni ber a Thlai thawn chhuah l h mamawh lak
 luh theih v kin khua an sam a chutiang tih th ih loh
 chu khuaah an ch̄har ve meuh lo a lo a ni ber a bawng
 tawlailir talin an pawhtir zel a ni Keini khua then
 khatte hi chu sebawng pawh lut thei mang lo phulraw
 leihlawn dawh a kal lui theih hramte pawh a awm t̃hin
 a betiang hi chu ram vand a a ni mai Kawngpui kal
 tlang theihna khua nen chuan tehkhin rual a ni lo ve
 Kan ramah khawl kawng siamra a pung zel hi a lawm
 awm hle mai khawpui rualawt lo intodelh deuh tur pawh
 kan la din chhuah phak b isei theih a ni a Mi ram
 kan hmuh an te luipui nen motor kawng nen r̄al kawng
 nen thil t̃ia pathun lai nei kawp khawpui hi chu
 kan ram khaw laiah mah hian a pian in a rinawm lo va
 kan awmna Bilkhawthir te hi a teuh pawl chu a ni
 mai e chhuah lam leh tlak lamah leilet field zau tak

Acre 1000 ve ve emaw a nei a kawt laiah Silchar leh
 Aijal Khawpu zawmtu kawngpu a kal si a Leilet bul
 ah Chem River lawngleng kawng tha tak a kal baw a
 khaw changlung ber te zing ami a ni ve mai awm e
 a luah pawh a nuam hle reng a ni Kan thangtharte na
 kin tur han chhût pawhin rilruah beidawnna rukin min
 hmuak lo va nakina la tha d uh deuh tur thilte chuan
 rilru a thlim thin a ni Hmalana thil awm hian
 mihringte min tilawm thin a A ni chuan a hmaa himna
 awm avangin tih ziak ang kha a lo ni a
 Tun hnu kum 5 ah min khai hlum dawn sela tunaŋangin
 kan him lo ŋan tawh ang a tun hnu Kum 10 ah emaw
 piwh hlawhtling dawn ila (Assam Governor ni dawn ila)
 tunah rethei mai ila kan him ŋan tawh tho ang Ka
 ngaih dan chuan pi pute at lai khaw siamte kan awp
 zui mai hi chu an ain kan la fing chuang lo tihna nun
 ka hria a pi pu te chuan tuikhur tur a awm phawt chuan
 khaw siamna awm nun an ngai a nih kha tui kawng leh
 khawl kawng nei lo pawh khuaa ngaih luih talh hi chu
 thangthar paw khawihna mai a ni Chuvangin Leilung
 vanduai leh malsawm lai chu a hriat theih ta deuh a
 hlawhtlinna leh tlakchhamna chu a leilunga zir a lo ni
 hle e

8 THIL THA MIZO PA NEIH THIAM ZĀWNG TUR CHU

Kan mi finginga thil tha an sawi fo thin kan mizo
 pa ho theihru leh an hna thawhna zuk lek nung ta mai

hi a la vâng h mai a tha hle dawn mahse a thatna
 hmu phak l h n thil a vir tawp hnem ta hle mai
 Pawnpuite McCall S p din te pawh kan tiboleh zo ta
 kan han neih chhun serthlum hu n lah tāmna hrin a
 man leh i i tunah hian kan hnam han thil tha hlawh
 tlinna lawmawm taka min hrui tur kan nei ta man lo
 Assam Sawrkar rawn ruahman Pr j et Block te hian k n
 ram chu a khuh a tlang pang laih chhawrdawh te m n
 tih tir a thli thum ci thar thi m ran pawh kan hmang
 chu n lo hl mai Engtinngene ni ang kan ram hi a ng ih
 na a vang sawt ta hle kan thatphah tura ngaih kan
 thatphah chuan lohna hnuhma hlui a tam tã hle a ni

Mi fng int thil hiaa ingai ten kan hram hi
 engtia tihchangkan tur nge ni ang tih hi insawi siak
 ta el ka i gathla chak hle mai ka ti Eng ang ri
 dante nge an neih hlwm teh reng ni Kan ram re
 theihna hi erge ni a vang tui furah kan hlwhchham
 nge boruak (Climate) h kan hlwhchham? Mihrinet
 kan lutuk a Tukikte an rethei kumkhua tur a g khu
 kan ni ve duh en ni? Tangka pawh a lo lut hnem
 ta hle a hei aia tam hi lo lut sela kan pian sual ph h
 zawk angem nge kan nawmsak phah ang i h t hi sawi
 fiah an har hlawm hle a ni

Awl vaw khata kan hausak phahna mai tur hu
 Mzo pate duh zawng si tukkhum chhah kan chhawn
 ph l haui loh tur ni a ka rin chu thil pahni a awm n
 ka hria

Chu chu mi mal hn na ram p k hi a ni Tin chu
 ram sawrkirin min pek chu chi hnihin thei thei a ni

(Ram neitu chu Sawrkâr hi a ni ber a ram neitu a nihna kha mi mal hnenah chawi tâwk nein a pe chhuak ve dawn ta a nih chu)

(1) Chi khat chu bung hmasa lama kan sawi thawi tawh lo bîk neih thu ang deuh kha a ni a Kan ram khawî lai pawh khawpui bulte kawngpui hnaitte lui pui kiangte hî mi a duhtu hnenah chuan ram pêkna dânin a phal theih ang chin chin chu mi mal hnenah pêkna dân siam ni sela Kolasib dai kiang h pawh Biate pain ram nghet zuk teh thei khawpin (V/C te lo khap theih lohvin) Chu dân thar chu a zalen tur a ni a chu mi mal hnenah ram pêk chu kan ramah l ilung hlu ber a lo ni ang Sairang kawng bulah pawh a to zawng zawng a ta ni turin Saitual pain ram a zuk nei thei bawh dawn a nih chu bigha khata 25 paisa vel ram man chawi tur a ni ang

(2) Luipui kamah thing leh mau huan Hei hi kum khatna maiah pawh hausakna nghal theihna a ni ta Heng lai Bilkhawthir vel a lute dung tam takte hi thing leh mau tawih nan vaiho hian an hmang thin a sawrkarah chêng tlem tein an lei a an hlawnkaa ropui zia hi mak tak a ni Lehkha siam nan an han hman chinah hi chuan mau 100 ah Rs 30 00 a lo ni ther deuh thaw ta lui kam mau pum khatin duli a man theih a ni mai a chung lui kam thing leh mau kan enkaw avanga hian ta pawh ni lo thil awmphung ve hrim a ni mai a, a nêitu msiam fei mai kha tih tur awm chin chhu a ni a. Mi pakhat taw m-l chanve bial ($\frac{1}{4}$ square mile) vel emaw kha phal theih ni sela vuakdup hruite,

leihruisente k'la a han ch'at ro ang a thing awm sa
kha an lo hian thua; ang a mau awm zawng zawng kha
luidung Block chhâng thin Vai hausa te khan thing
huan neiho chu min han dawr ve dawn ta a nih chu
Phaitual zawng zawng thing leh mau lakna chu kan ram
hi a ni ber a thing leh mauin kan ram a khat si a k n
hausa nghal mai dawn a ni kan ram awm mai mai sa
kha a kaw! dan tihdanglam a hausa mai th i kan ni a

Kan ramah hian luite dung nen thing tum len thei
tawk lui chu kan ngah ve hle a ni Hmar lam leh khaw
thlang lam lui zawng zawng hi a tha deuh vek a ni mi
chle n h ning tawh a intih hausak duhtu hmasa z wng
zawng chu min d ih vek ang a mahn a awmna khuaa
hausak chu kan duh theuh a intihdanglam emaw p'em
sawn k'ler emawa hausak chu duh chuang lo tur chi a
t m zawk hi kan ni ang

Heng dan hi kan ramah hman lo ni ta sela kan
ram awm dan chu lui bul leh tlang dung kawngpui bul
chu hmun serhin a khat tlat ang a a inkar lui t nga
mel chanve leh kawngpui tlang dung atinga mel khat lai
vel a nkar ram chu khawtin ram thehah kan han hmar
hrib ang a nakinah chuan kan ram bik theuhah chi ung
tlat kan lo hmuh thiam hun chuan kum tin lo thar vah
fo hi kan la duh lo mai ang a rizap ram ngaw kan
la ngah duh viau mai thei a ni Kan lo neiha dan a
thlakthlengna kan hriat loh hi awlsam tein kan thlak
maun ka ring tlat a ni

Keimah ka han inenchhin thin hian ka lei chan
chhungah (ka huanah) ei khawp ka thawh chhuah thiam

hou hian kum tina Lo number pawt thin ho zingah
ka tel peih ngai lo va kan tih dan hi hmuṣitawm tak
a ni tih pawh ka hre deuh thin a a duhte hnenah ram
mpok chhuahna dan hi han hmang ila kan awm dan
kan lo neih dan hi kan insawn san daih mai ang

၀ CHEMPHAI LEILET BEITUTE CHANCHIN

He lehkhabu hming Leilet leh Mizo pa tih thu
hi Chemphai leilet kan beih tih chanchin sawi ila a lang
chiang hle awm e Chemphai bei tura ka kal hma hian
kan Mi o pa hna thawh dan lo neshte fu herte ka
bei thin a kum tin a ngai reng hneh tawt tak buin an
a tan reng hi a ngai mai a ka hna chuan pu tlin tih
a nei chuang si lo va hna ve hrim hrim hi ni m uin ka
hria a thawk lo thei si lo thinlung thu ruk nguri bei
dawng sa si hian kum nga lai hna ka thawk mai a ka
fu huan siam tih chuan ka hlim hle a lukhawng leh
pu tlin tak tak awm chuang lo a lo ni a Chutih lai
chuan bung nganaa kan sawi tak kawrtē dawl zawl that
zia tur kha kan hlimna thlarau chan zingah chuan
Upa Saichhuma hnenah a lo lang tel a kawrtē zawl
deuh dawl tur zawngin Aizawl velah kan vak ta a
Lawipu Veng tuikual zawl tlem nei ciu khuah b ih
chah kan tum a kan kal fo mai a Agriculture babu
Aichhunga khan Hlumen pahote in dai bulah an k'ri
fo mai fing deuh an nia thil tha a awm a ni ang e
'tlin Pu Darbuai teho a lo hrih kher a Ram neitu

zaw k an nı sı a an tam huan awm lek lek in an lo insem
 zo ta a kan bei a dawng hle a Maubaw k daia kan kan
 chaw l haw chuan Bilkhaw thlır tlang ah ser hmun siam
 chu kan tithlu ta a Lalte lal lai kha a nı sı a lal ram
 bakah lo chuan hna ropu a thawh theih dawn loh kan
 lal te hi lian lo mıhs ar kutah sawıkarın ram a
 vawntır sı a hna ropuı deuh an ram chhun ah han thawk
 ıla mın tıbuat zel dawn e tın rızap chhunga sawıkar
 rama huan siam kın tum a Tlawng dung phai ah kan
 kı ve n am lo va Tlangah tlawng tui a lo luang ta
 an a nı e kan tı a motor kawngın Aızawl a rawn thlen
 tırh kum kha a nı ı

Chumi zın chuan ka tupa sıpaı chhuı a lo thleng a
 Bilkhaw thıra kı thıerna paı cuar l ilet hi a sawı hlut
 reng mı a ka pa ang mıın kı fanute n n tal kan bei
 ang a tı a tın a rawn sı wı a Bılkaaw thlır lelet a
 awm l h awm loh hre ch ang turın Bıwrh ap Offı eah
 kan leng ta a Pu Bucıhawna cu kan han zawt chawt
 mı a a nı chuan Awn e Lan buka a bre chıang ang
 va zawt rawh u mın tı a Lıanbuka hn nah kan va kıl
 nak chuan le a lo hre chıang ngeı mı a Darhanga tan
 Pass pe turın Hem (Helm s) Sap nen kan kal ası pum
 phır leh aıchal hmun te ram zawl tha em em mıı zaı
 deuh mıı a lo nı a sı ruı a awm baw k sı a kan pu
 chuan kal thui chu a ı gam ta lo a Heı en kan nı tawh
 tho e ı hawng leh mıı tawı ang u a tı a kan hawng leh
 ta a Cremphatı chu a tha teı a m aw a tı a a sawı
 dan hm lıh chuan ram tha a hmı ng ı mıı a nı tıh chu

ka hre thei ta a Pu Buchhawna hnenah kan va kal leh a
khaw hrang hrang silaite hi an en lai a ni a serhuan
nei Suarhliap lam te a en dawn chuan an silai a han lak
pah hian Vantirrhkoh hmel ang maia hlim tak mai hian

Kumin in ser a rah em? tun a zawt zel a leilette Ser
huante hi Mizo te hian bei theuh ila tih hi a duh thusam
a lo ni ngei mai tih hriat tak mai hian a awm thiam
reuh va

A silai en zo chuan kan lam chu a lo hawi a Lian
bukan engtinngae a lo hrilh che u a ti a Leilet tir tla tak
awm a an la bei lo melveng upa kutan a awm a ti a
Kei nin hei zuk kal kan tum a nang hotu ber I mi tan
pui leh i mi hriat reng pawh kar duh viau dawn a ni e
kan han ti chauh va a tho ta a a pindanah chuan sakei
khaw ang mai hian a vei tuak ta ngauh ngauh mai a min
bau dawn chu a lo ni a Zuk kal rawh u ka pui thuai lo
ang che u Mizoin leilet an duh lo tih hi ka hre ta a Kum
sawmhni hnuah erawh chuan ka ngaihven leh duh chauh
ang Leileh duhte hi sawrkara maw lo lek lek khawp
hian ka lo buaipui thin a kum thum lai hnuah han
zawt ila Kan la ti ta meuh lo an ti zel a Hualtuah
te Hawrtawkiab te Suarhliapah te khawiahmah leilet a
awm chu ang lo Lalin leilet a dil chuan khawper siam
a duh vang a ni zel michhri an nih leh lai tum ti tih
lal beisei an ni zel nangni pawh lai in tum deuh a
ni maw? min ti ta ale kan ngawi ran tawh mai a tau
seke ti lo chuan ka rilru chu a hlim ru em em mai a le-
let ngei a duhna chu miten an lo tihnawng tawh an tih chu

a chiang hle mai a engtikah emaw chu lei let thuthlung
 ah kan la inthianin kan la inhre chiang ngei ang chu tith
 kan ring a zilhna lawmawm dawngah inngaiin kan chhuak
 ta zal zal a November de tir vèlah chuan I T A Motor
 ah kan chuang thla ta a kawng laih thar chu a sen thla
 nguai zel mai a ram hmel a danglam zo vek emaw tih
 tur hi a ni a crawfak hui dar I' ah Kolisib kin thleng
 ta mai a Lei h a t zo v kin ka hr mai a thlawhna
 a chuange hi chuan kan lei hi tē an va ti awm em tih
 chu min ngaihtuah tir a Bikh wthir Bawngbuk chu
 kan han tleng a pa kan hmuh hmasak ber hnenah

Khawinge in melveng upa in? tūn kan zawt a min
 chhang ta lo chuan min veng veng ta mai a Khawia
 awm nge in nih? min ti ta a Aizawl bul Hlimen
 khuaa awm kan ni a Ch mpha i let en turin kan lo
 kal a Melveng upa chu biak kan duh fawm a a in kan
 zawt che a ni e kan ti a Keimah hi ka ni e ka inah
 lo thleng rawh u a ti ta a Chutah chuan ka tūn pa
 Rengsabuta chu a thleng ta a kei chu Pu Vawmkaiia
 Pehlawn atanga lei let tur a p'm thla b ihpu tur hmuh
 loh vanga kum li mel lo v'ang tawh mah chuan ka
 thleng ta a A tōkah chuan Chemphai lian an tihah
 chuan kan zuk kal ta a mel chanve lai kan han kal a
 a la zāwl ta zel mai a Aizawl dai tuikual dunga bigha
 khat lek zāwl awm ita beih tum kha kan ni a kan ram
 hmuh chu a zawl thui hle a Sikei lo rum n n Sai
 thawm nen Lianbuka te ho ang bawk chuan haw hma
 chu ka rawt ta a Chumi lai chuan ro phum ruk hmu

tu a neiḥ zawng zawng hralha beitu chanchin kha ka rilruah a lo awm a engkim huama beih turah ka ngai a

Juda te Jehova chauḥ lo chuan he ram ka beihna min dal zo tur ka hmu lo ve tih rilru ka pu ṭan ta a

Kan veng Hlīmenah chuan kan han sawi vel a December de tirah mi pariāt lai kan hruai a kan thawk thla leh ta a Chumi ṭum chuan siḥdarḥ zau thleng khuan kan fang chhuak ta a Bilkhawthlira ṭhiantē nen chumi tlai chuan lei let chu kan insem ṭan ta a Lo ri turte kan han insem vel meuh chuan mahni lo ri pate kha kan inringhlēl ta a a tum tak tak inri ila kan ti a tum meuh loa kan rinte pawh chuan Tuma heng thleng thlenga kal ka ni alawm tum lo ila ka kal ve duh nang an ti si a a dik ang reng hle bawḥ si a kan inringhlēl ta a ni ber a

Kan inringhlēl arg chuan ṭhian ṭhen khatte chu ṭum khat ram ri ahna daiḥ chauḥ an lo ni a vat ta chuang lo an tam ta a tin lei let tur vat a hal dawn hun thleng ta lote a chanve chauḥ vata kal nawn leh ta lote kan ni ta nual rēng a ni Riabbukah chuan Bilkhawthlirte chuan an chan chin hmasa an han sawi a Upa Khuma lai lai in siḥdarḥ kan vat a Upa Zalinga hunah Bullut siḥ kan vat a Upa Darhanga hunah Thingdawl lui chhuah kan vat a buḥ tih thar chu kan tum lem lo va a ṭha ang tih ringin kan vat mai a ni an ti a Pu Vawmṭhunga leh Pu Rengsabuta te an lo kal a lungzawn zau an vat a tih chauḥ kan hlawh mai awm e tih chu a rinawm ta hle mai "Leilehnaa kut nghata hnung lam hawḥ chu Pathian ram mi ni tlāk a ni lo tih thu chu a awm-

zia a Chiang u r hian ka hria a ni

Kan tlangval hruate chuan Chemphai zawl hi Chite phai ruama lo awm ni sela a va tha dawn em ve aw an ti leh ta a kei chuan Nau te u chit ruama awm ni sela kan at lai khan Pu Thanga te Suaka te Paliana te kan rahsi mi tha'ho kh an hmanah an lo in sem zo vek tawh ang a in chang ve phak tawh lo van ka tih san a A ni awm teh bawk si e an ti ve a Tin Pathianin thil tha tualto ni lovin thil tha pahni chem lui leh leilet zawl a lo dah dun hi a remching h a ni Hun tharah hian ngail tu hna han nei leh mah la thil tha e luipui leh leilet inkawp hi a remchang ber e tih chu thu tlukna a la ni tho ang e kan ti ta a leilet zawl lak hian rawt chu kan awm ta lo va

Tin kan riahna khaw tinah khan kan sawi zel bawk a mi te chu e ve turin an lo kal ve ta zel a Vawm phunga riahna khua nih chu lai te tan khan a lo tha dawn lo vin khua te pem kha an hlau ta a Vawm phunga thlen loh tur ti a thupek lo siam te pawh an awm deuh ta a Kawnpui khua putar pahni ka pu Hmara leh Pu Zuhapa pawh an lokal ve a ram tia an zuk hmuh zan chuan Pu Zuhapa chuan Nang Hmara i ti tak tak an em a ti thin a Tih chu ka tum a lawm a tih san mai thin a Tin a ram tha hmu' h chuan a rilru a tiza a ni awm a Ka muhil thei hauh lo mai a a ti a a thirapa muhil chu a kai tho va I bei ngei ngei ang em? tin a zawt leh a ani chu a thinur ta deuh a A ngei ngei te tunge hre thei ang

naktukah pawh kan thi mai thei asin beih chu kan tum a Bilkhawthlir thleng n kan kal a nih hi min zawt fo tawh suh a ti ta a a ni chu mu lo tawpin a tlaivar ta a ni Chutiang chu a ni a leilet vah tantirh chuan a vattu zawng zawng chu in 20 (sawmhni) chuang lai kan ni a mi 7 (pasarh) chauh in buh kan phun thei a ni phur 70 (sawmsarih) a vauin kan thar a ni

A kum 2 (hni) naah chuan mi kan lo pung ta deuh va Durtiang leh Muallungthu Hmarchaltlangto Kawnpu te mi thahnem fet kha an lo chhuak khawm ta a Chem phai chu beih pui tin ngei chu a lo rinawm ta deuh va

Chu mi kum chuan mihlim Kapa chu Tlawngdung atangin Kohhran Conference turin a lo chhuak a Thing dawl khua atangin hawn leh mai a tum a a hawng thei ta lova Chemphai lian an bei a an zingah awm rawh Biakin a din thlengin i awm tur a ni min ti a tin thla rau hriattirna avangin kan bukah chuan a lo tel ve ta bawka Tin kan zingah Pu Zosanga a dam lo va a kiangah mi lo ding chu a hmu a (Zel ang deuh ka ti dawn emaw ni) chu mi chuan ram khek a hun taka bei tura kum tin indawt zela ka hruai khawm in ni e tih thu chu a lo dawng ve bawka Tin Pu Chawngkhupa chu Sailam tlengah a ruhi buai laim Bilkhawthlir ah Lalpan a mite a hruai khawmin Leilet ram buh vui eng tuarin a chawivel chu a lo hmu lawk tawh a Chemphai kan bei tih a hriatin a lo kal ve bawka Kum 10 lai atang tawh kha a lo bre tawh a a awmna ram Bilkhawthlir erawh chu a hre lem lo hi a lo ni bawka

Tin Upa Saic' hūma hnenah Bilkhawthlir thar tur chu tihlanin a awm bawka Bilkhawthlir chuan leilet hmun a ngah hle em ni l Lalpan in 600 khua lai ka hnenah arawn tilang a in tūn min lo hrih bawka He ram thar beihnaah hian Pathian chu tel ve ngcia kan hriatnate chuan kan kut a fuh chak ta hle a kum 2 naah chuan thian za hlim tham takin kan bei ta a buh pawh phur 400 lai kan thar ta a

Tin kum 3 (thum) naah chuan hmun hrang atangin mi tam zawk an lo kal leh ta a Saitual lam atang tein khua pawh in 70 lai kan lo ni ta a Melvêng khua zuk chhonzawm kan ni bawka Bilkhawthlir a pēm phawt chu P W D thu hnuaia Melvêng zel tur a ni e an ti a kan duh lo chung chu mel min v'n tir zel thian a Bilkhawthlir ah buh a awm si lo va phai lam buhte Thingdawl lam amite pur kan phur thian a

Chutih laia khawchhak pa phai rawn en chuan Champhai chu that chu a tha teh a a zuk hla deih pawh a ni a ti a Kei chuan A zuk hla i tih khaw atanga teh nge i nih ka ti a Saitual vel at ng khian a teh roh a lo ni a min an awi bik nang Saitual chu lei laih ber eh nana hman tura sawrkar siam a ni bik hlei nem hei a hmuna awm chuan hnai te v k a nih hi Pu Vawmphunga chuan lei lai siamtu a hla leh a hnai tehna hi a hmu chhuak tawh asin matei nute ho kan nupute zawken pawrpu hi a ni berin a hria a ni khaw lai khuaah pawh nupui fanau nen kan awm zel

chuan a hnai a ni mai chuvangin mâteri te nufa ho chu
 L K a motorah te rawn hlang thia la Bilkhawthlirah
 in awm ang a Chemphai chu a hnai ve mai ang a ti
 hlai Nupite zawiken pawnpu hi phurh sawn mai tur
 a ni ber e tih thu dik chu kan hrilh ta a lo te pawh
 a pawm ve a a lo kal nawn leh ta lo mai a ni

Chung lai hun hmasa lamah chuan pêm lut tharte
 tân thil buathlak tak tak Sawrkar lam atangin a awm
 duh hle mai a Mel min vên tîr thîn a motor lo kal ah
 te hian kan hmel hriatte an lo chuang ve ang a V w m
 phunga leilet bei chu hnim sahna mau chemsei nen
 lem'ian hnim a sam mai a ni min tih ka hlau va
 êk chhuak lo chung hi kawng sirah ka peng bo thîn a
 mel vêng nih chu ka zak deuh si a tin forest depart
 ment lam ten Kan khua leh tui in ni a mel vêng leh
 leilet chu in awm ho tur a ni lo leilet tur chu phaiah
 in lut vek tur a ni min lo ti bawk nen Tin Bawrh
 sap C I Lalmawia te ang khan Ka rorêlna hmun in
 ni in lai chu kan ni e an rawn ti bawk si a a buai
 thlak hle mai a P W D ho chuan mel vêng duh lo
 mel vêng inkaihhruaina laka hel angin Bawrh sap chu
 thupek an siamtir ta bawk a Heng mite hian 1948
 February ral hmam Bilkhawthlir an chhuahsan tur a ni
 tun mi 37 lai min hnawt chhuak ta vei nen chung te
 chu kan ban su veng leh rih thîn a kan mangang chuan
 Home Minister Katua lokal chu kawng laihna kan di
 a leihhna Tractor nen motor kawng kan lai ta tlut tlut
 mai a, chung Sawrkar lam buaina nek nek chu chhûm

angin an kiang ta duak mai a a mak viau a ni Sawr
 lâr dan tam tak hi chu thil ropui zâwka vuak rem heih
 a ni tih mi hriat tir hle

Kum 4 (li) na lamah chuan in ICO lai kan lo ri thei
 ta a melveng upa chu Sawrkarin buhchhun ci tir an
 tum leh ta a Kan leilet kan siam chhuah hram hram a
 buhchh in eitu han awm tur chu kan lung a awi lo va
 Mizo Union in lai chawm a nin laia pah an tum mek
 lai kha a lo ni si a Pu Barkatki hun kha a lo ni ta a
 Pu Bara ho an lo ka' a kan inkhung buai leh ta rih a
 kan report dan ang chaub Bân sawm nei be mite
 inthlah chhawng pawh ICS te an lo nih chuan in
 fing ve fu mai e Kohhran upa hnial tham dawn lai an
 ni ve mai tui kan sawi a a tawp ah chuan kan
 hnial hneh leh ta hram a

Motor kawng laih chu kan han tan thei ta a Khaw
 kawng kan pawhtir loh chuan kan Leilet chu a hlu vak
 lovang tih chu sawi hiwtin mipui kan han inhnuk leh
 ta a Sawrkarin kawng ci a lai tih ciu kan hriat a
 mahni feh kawng tura Motor han laih chu mipui kan
 lo hre thiam ta mai lo va a buanthlak leh ta hle mai a
 hnialna a tam ta hle mai

An chhuanlam th nkhat t chu —

(1) Kawng laih a la hun lo kan buh ngah hunah
 mi hausain Buh itin an lai mai ang

(2) Buh neiten Ajjalah hralh nan an duh vang a ni,
mi chhe tan a tha lo tih te

(3) Kan lai zo anga Sawrkarin a chungah thu a
rawr rei ang mi nei sak ang te kan ti a hlauhawm
kan lmu ta tshu mai a mipui tha chu hman theih a
ni ta si lo va kan sawi hawta phur zual zawng mi tlem
deuhin hmute insemin ken bei ta vak mai a a lai tam
pawl ka ni a tha 150 chu ka seng a ni Hmeiche hriat
dan chuan neitupa min ti mai a kawng dung chu ruah
nanin a ral bik a lo sul hawng chuan An kawng lai
teivet hi kawng an ti ral e an ti a an thian chuan

Khi ta khi a neitu pa a awm a ni a a tih hi ka hria
a Ka kawng laih atang chuan ka leilet phai chu a
han thir a an tlo dunin an hlu ve ve ta hle mai a
ka rilru chu a him ta hle mai a Thangther tan ro
char pe chhuak tha hi kan inti a America pate pawh
in hetiang hian an lo bei thin a ni ang tih te ka ngaih
tush a ka hna thawh hlutna chuan keimahah rinhlelhna
rilu a lo awm ta a Hlimena Vawmphunga Buai a vang
a awma kurtai phur thina kha ka la ni zel emaw
ni le aw! kha Vawmphunga kha chuan hetiang hna
hlu a beih ngai loh kha America lama Vawmphunga
dang hi ka lo ni ta em ni aw! Tin ka ingaihtuah ta
a ka in rinhlelh lai chuan feh hawng in Pu Vawm
kawng i lai elo? min rawn tih hian Vawmphunga ngai
kha ka la nih zel awm hi maw ka ti leh ta hram a ni
a mak hle mai! Thi ropui hi han nei thut ila mahni
kan mringhlel dawn a lo ni e Chung lai chuan Pu

Buchhawna Ngaihvana awm lo let leh chu a rawn tlawh ta a Hmana i hau te kha kan ni son kan lo ti a Leilet phai zauah kan han inimu chu kan inhau ta lo a ni kan him tlang ta hle mai a

Kum 1952 kum chuan Jeep road hawn chu kan peih ta a Pu Lalrema Bawhsap aawhin a lo kal a Chrim phai kawng chu a zuk hawn ta a Ka thlam ah Jeep 4(pali) lai a ding chu ka lawm lutuk nge ni sawi tur reng reng ka hre ta lo va ka ngawi hi hle mai a chu mi ni chuan thil tak a n a thirau hi a himpu awm zawk tih hi ka hre chhuak a ri boruaka kan sawi hawt lai chuan mu hlei thei lova van him changte a tam vei nen

Leilet chu chem seipui in kan sam thin buh kan phun mai a a tha hle tho a Roman Father pa a lo kal a thlam chhonga khing hnih chem s ipui chu a himu a a han lek vel a a him hle a America ah piwh hetiang hian kan ti thin a ni a ti ta a S bawng hman a lo tul ta a Bawnga l il h hi Mizo pa nen kin inml lo emaw ni da vn ni kan ti peih mang lo va Cacara Buldozar ho koh chhuah zai kan rel ta a Rs 10 00 00 dah khamin kan zuk la chhuak leh ta a Hna chu a thawk thei hle a m h e a lo fur a an thawk duh ta si lo va kan tangkaipui tur angin kan tangkaipui vak ta lem lo va Tun kan din hmu tak chu inzat sem n vai kutah kan dah ta mai a ni ber a a tha vak lem lo Loneitu lawmna kha kan nei ta lo va mahni thawh lai ang chuan kan lawm ve ta lo a ni Krismas yakah

buh in siama zêw zuk kual ngawt chu kan hna a ni ta
a Leilet a putling kan ti dâwn nge engnge ni ta kan
hlîm ta lo zâwk a nih chu

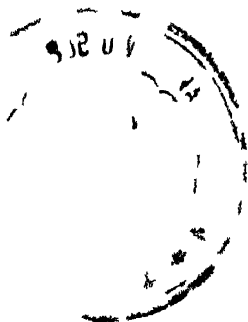
Heng leile m kan beihnaah hian kan Mizo rilru
leh kan awm dân a lang chiang hle mai Ram tlo tur a
nih kan hria a Kawnpuî pa pawhin a tu leh fate lo
pûng zêl tur dah tâwka lo pawm zau a tum a a chang
leh lo te kan han inbuh a a changtu zâwk pawhin bei
ta chuang lo te kan ni a Tin man nei thama a lo
hlut ve leh kan hralh a tlâng ram kan neih san ta mai
baw a Leilet leh Mizo pî indawr vêl hi kan chanchin
a la hriat theih ta mang loh a ni Vei ram anga nghet
in a tir hian sawrkarin ro rêl sela kan bahlah phah
zâwk hlê awm a Riahbûk dân siam ti hian kan in
kaihruai thin a a tha tâwk hle a ni Pu Barkatakî in mî
100 lai Buhchangphai ah Pass p in a neih tir a tuman
an vât lo Pass chu mî 100 in an la sî a ni pawh khan
a ngaihna a hre lo a nih kha

Tin Sawrkar pawisa a lo tel hnem tial tial a kan
leilet chelhna chu a ti dul zawk mah a ni Kan kawng
lah pawh Sawrkar pawisa a tel tam hnuaah kan buai
phah ta zawk mah zel mai Kolosib a agriculture lam ho-
tuten Chemphai chu in tihmin tawh a Sawrkar tanpuî in
tûl lo ve a tihmin lo apiang tanpuî tur a ni tin an sawi
a Chuti a nih chuan Rairuang tûl em ni in tanpuî dawn
a nih leh kan lo kha kan dah hnîm leh mai tur asin in ti
fûk manglo varg tih thuin an rawtra chu ka hnial a

Khawpui in hmun hlutna leh leilet hlutna hi vai lam ang bi chuan kan bre ve meuh lo a ni Aizawl in hmun pawh hi vai hnênh duh duha hralh theih ni sela kan hralh zo mai ang leilet pawh chuti bawk a ni buh bi khat phunna cheng khat man ang zêla hluin an ngai si a

Aw le kan leilet chanchin chu titawp rih ila hun lo kai zel i nghak leh teh ang eng kan la awn zêl dawn ram thar pawh kan la nawr zêl a ni

• • • • •

BUNG III

THUPUI

SAKHUA AND POLITICS

THUHMAHRUAI

- (1) Politics lo chhuahna hnâr
- (2) Politics awmzia
- (3) Pathian tel vena remchâng lo Politics
- (4) Sakhua leh Politics tum thuhmun an nî
- (5) Kohhran leh Politics hruaitute chungchâng
- (6) Politics leh Sakhuaana hman kawp thiam chu hmasawna a nî
- (7) Khawchhak Isarel
- (8) Thlen tum tiam chin (goal)
- (9) Khawvel hnahnung lo la kal tur chu
- (10) Culture chuai thei lo
- (11) Politics (Sâm) hla leh Isarel bukna dah dik tur

THUHMAHRUAI

Kan Pi/Pu te hun lai te ngaihtuah chuan kan tun lai hunte hi chu mak tak mai a lo nî ta Vai len hmaa kan Mizo Upate kha kan zingah hian lo awm ve leh ta sela kan inkawm dante leh thil tam tak hi mak an ti em em ang a awm dân tur hieh pawh an thiam lo hle dawn a nî

British Sawrkar lo kal hmaa kan Pi/Pu te awm dan kha chu fiah fai taka sawi ngam pawh a har hle a ni rilru tira thei thil ni lo lutuk rapthlak tak tak a tam hle Khawhr ng leh lal hrang karahte indona chin lem awm lo indo dan tur sawi fiahna rikham chin awm lo vin rawlral leh biakbumnate nen lo fehna lam leh zan mutna chenin ral ram a ni vek mai si a an tingthul phurhna mai tur hnam in vuah lawk vek khan a rilrit thakzia a tilang chiang hle a ni

Chulovah huai rawngra pui pui biakna hnuaiah an awm a chu biak dan thimtham takah chuan an rilru pawh chu a cheng a tlawn lungawi sen rual loh huai chi tin reng karah an dam chlung hun chu an hmang a ni mai a thihna pawh lo tawks chung huate chu an pek lungawi loh vang a ni thin a thihna an han sual vel dân te chu a lungchhiat thlak lutuk a ni Hn thlah rawh u han thlah tawh rawh u kan tingthul leh kn neih zawng zawng kan rawn hlan zawh tawh che u kha kan neih in a tlin tawh lo a che u tih te hi an tawngtai dan a ni a an taksain ral chhan khua an do va an thlarauvin huai kawh tak a do bawka indo nin a khat a ni ber e Tin Sawrkar an lo lian a khaw hrang hrang inhlah tawna lakahte muanna an rawn thlen ta a indona awm lo ram ralmuang takah chuan kan lo chuang kai ta a Biak dân thim zingah huai chi tin rengin a um mangan thinte chu Krista Chanchin Tha chuan huai ho baw ata chu min tichhuak ta bawka kan hnam delhtu thim chhab zual puite chu an lo

kiang ta khawvar emaw chhún leh zán danglam ang hi
a nı hmanlai leh tunlai chu

Tin Sawrkâr lo kal chuan kan lalte chu thian
nghetah a rawn siam a a rorêlna chin tâwk nein ram
te a pe a keini a khuate ni a an r m kawı chhûnga
awm kha chu an mihring emaw an bungrua ang deuh
kan lo ni ta a Lal fa indang khaw thar kai tur awm
sela an khuate clu heng zawng hi in dan pui ta che
tiin an bungrua ang deuhin min ngai thın a nı Kan
lalte leh kan Bawrhsepte rorêlna hnuaiah chuan mı
puite chuan ngaihdân leh duh dân sawı theihna kan
nei lo reng reng a nı Kan lalte leh Sawrkârın kan
hnathawh tur leh kan neih atana an phal chin ang
kha kan nihna vâwr tâwp chu a nı mai a Lal leh
Sawrkâr inkawp min vawngtu chu mipui tân chuan
eng kawng mahin sawisêl phâk a nı lo Kan Vawkpui
te chu kan pêk ang chin chauh an ei ang hi kan nı a
bei hi phur rawh an tih chu kan phur mai a nı

Tin heng lai leh Bawrhsepte hnuaia kan awm
chhûng bi kum 60 lai a lo nı a tin heng kum 60 chhûng
hian Kohhran lam chu a lo thauglian hman em em a
kan hnam Pathian ring ram kan lo ni ta a thil engpawh
kan Kohhran pena inrem chi ken kawp theihle chauh
kan ngaisâng thei a kan Kohhrana hmun kan hmuhpui
loh chu thil engpawh kan kawm serh deuh zêl a nı
Sundawn leh huan siamte chenin Pathian laka bone nin
ka ring thei thın.

Tin Kum 1945 v l a tang chuan India ram hian Independent a lo hnaib ta a British Sawrkar an kiang a kan ram pawh chu boruak dang takah kan tleng lut ta a chung laia mipui rilru leh awm dan chu ngaihnaawm tak a ni Ramthara pem tur ang leh zalenna hun nuam taka lut tur ang niin kan inhria a thu neltu ding lai kan lalte l h mipuite inkarah chuan unau hmel ha h ehkum a lo zing ta a misual putling ngei niin kan in hre tawn ta a India hruaitute chuan Political Party din an phal ta baw k a Politic Party pathumin kan ram chu a han ding ta phawt a lal pawl zalenna pawl Mizo Union pawlte chu Chung kan pawl tinte chuan kan Kohhran rilru Kristian thu dik chu inteh nan kan han hmang ta theuh si a Tumah sawisel suh u tih a ni si a Union h hi and k lo a n tui Pathian chhuang pawh thil tisuala inpuh thluk hrâm tumin kan in sawi sel ta theuh va chu kan Politics thar chu Kristianna nen inrem lo hlein thenkhatin kan hria a thenkhat crawh ehuan A in rem e kan ti baw k si a kan ramah Koh hnan nun dan a lo thang hian hmasa a Politics rilru chu kan han keng tel leh ta hian mi tam tak chuan kan nei kawp rem thiam lo va chutianga innghah dân tur chin taw k pawh hre hlei thei lote tan ngaih dan zâl deuh hlek kan ehhar phah thei mahna tih beiseia he lehkha bu hi siam a ni a Tin kan pawisak loh theih loh tur Kohhran nun chu kan ramah hian a lo putlin hmasak avangin kan Kristianna ne a inhmeh thei chi a Politics kan beih thiam nan tih beiser a ni fawm baw k a

Tin Politic leh Sakhua hi thil hrang anga sawi theih si a in ram ri na a sahmul then tak chu hriat fûk har tak a ni Sakhua atân tun mte pawhin an bei vak thin a eng hun laiah emaw chuan an Sawrkar tân an hnam a tân a lo ni leh thin a tu pa vawk te chhiar emaw ang hian Namber pathum thleng a han chhar chuan a inchawhfin leh thin a ni Politic bei a ngaihdan chapo tak ni a Pathian thu dik tlawh chhan a inngai site tân a sawt deuh bawk beisei a ni

1 Politics kan tih hi khawî atanga lokal nge ni —

Politics lo chhuahna hnâr ber hi engnge ni? khawî atanga lo kal nge ni? tih te hi sawi tam tak a awm a ni Heng zawhna hi a tawi zâwnga chhân chuan Politic lo chhuahna hnâr chu Pathian a ni mai a kumkhuain hnam tin zingah hma lamah hun tha leh nuam tak awm ngei a hriatna a awm theuh va chu hun nuam thleng tur chuan insiam that inbuatsaih chu mihringin kan tum thin a chutiang awmdan hmasa aia tha zawka chuan chhuah tum chu Politics beitu an ni a chuvangin hmasânga Aigupta mte Greek mte Poinikia mte hma sawnna lo beih zawng zawng pawh kha Politics an ni vek a hma lam thil tha panpa avangin kan inhawh sang hret hret zel a ni Hnam tin chhia leh tha hriat na hi Pathianin a bip kang theuh va Tirkoh Paula sawi ang khan tiam chin thlen tâwp tur lam chu panin ram tiam pan nei ang man hnam tin hi kan kal theuh a ni

He hmalama thl i tha awma hriat na hi keini Mizo te chuan Pachhe kum tiam kan vuah ve mai a nak kum chu ka nei deuh tawh ang kan ti thin mahse neia inringa nei ta chuang silo sawi nan kan hmang a hma lam hun tha kan hmuh ve na a ni a tha ve tik chu a ni Pachhe kum tiam hi pahi bo ta ila a tha lo hle ang

Juda te zingah phei chuan he hun tha hmuhna hi a tam zual a an Zawln ite hruairi avang a ni b r a an hmuah bik phei chu Lal Messia ni ropui a ni thin An Messia an beiseina hi lak kian ni sela an hnrim hi a ruak thawheng hle dawn a ni e Tin hun tha hmalamah a awm ang bawk chuan hun chhia pawh a awn a chu hun chhia lokal tur pumpelhna pawh chu mihring ten kan zawng bawk thin a Keini Kristian te zingah hian a tam zual a hun khirh tak chu a lo k l mek e chu mi lo thlen hmain lo inbuatsaih a tul tin kan sawi thin Ram nuam leh hun tha thleng tura inhruairi leh hun chhia pumpelh tura inbuatsaih na chu Politic a ni tawh a ni

Kan Pathian kan Puipa panggai
 Kan hma lag beiseina
 Kan hliakhuhna—khaw dur lakar
 Kan chatuan in—Nangmah kan ti thin a

Chuvangin Politics lo chhuahna hnar chu Pathian a ni ber a ni Thatra famkim chu Pathianin a kawli a chu thatna famkim chuan mihringte hi kan inteh a kan tling ta lo thin a chu thatna famkim chu mihringte

bmaah hian a inzam reng a mihring thirlung hi a hip kânga chu P thian thatna chian sang tak atangin mihring thirlung hi hip kâng lo se la politics beih tur reng kan hre lo vang Heng thatna dân hi hnam tin pianken nen P thianin a suih zawm a Isarelte hnenah erawh chuan ziakin Mosia ah a pe a Pathian dan kan ta ta bik deuh va Hnam tin hian chu dân chu kan kawl vek a ni Ruk hmanh chu suala ngai lo hnam kan awm hauh lo a ni

Khing kan sawi tak khi kan enin Politics lo chhuah-na bul ber chu Pathian a ni ngei a ni Chuvangin Politics kan beihin Pathian atanga hla lutika kan ngai tur a ni lo va mihringte sualna hi a lo thiankin tawh em avang erawh chuan kawrtchepa tui luang angin Politics lum vel hi a kawkin a bengchheng mai thin a ni zawk e

Pathian atanga Politics lo chhuak ngei pawh khan Sim rawh u van ram a lo hnai e tun min tlangau hnan a nih kha Sim tur te tha zâwka awm tur te Pathian tel vena remchanga in Sawrkar dân thate chu mihringte hian kan tum tur a lo ni ta a chuvangin Politics-a hnam hrui tumte zawng zawng hian Politics hmanraw tha berte chu Pathianah hian a awm a ni tih hria se la an huaisen deuh sawt tur a ni Pathian atanga Politics lo chhuak chuan mihring thirlunga soal lianpui awm, chu soal chu a hnawksak hmaa mi thirlungah rem na chu chi lo tuh a soal lakah remna thu tlangauputute chuan Politics hna an thawk a lo ni ber a

POLITICS AWMZIA —

Heng thu tlem kan sawi tákte hi ngaihtuah ila Politics awmzia ber chu ram nuamsamna leh mihring te dah dikna atana hmanrua ni ngein a lang Chu ti nga dah dik tumtute chu Kohhran rawngbawltute leh Zwlneite an han ni phaita Pathian chu Politics bul tumtu leh be nasatu ber a lo ni ta a

Khaw el dinglai hi a lo sual tawh ngeia chumi va sawisel a tihdik tumtu chu Lal Isua pawh Judaten mi sualah an chhiar ta a Kan ch t a tikhawlova mipui a fuhpawrh a kan Pathian Biak In pawh a sawichhia e ti a hek thlikin a awm a Chutiang bawkin a zirtirte pawh thu sawi loh tur eng er emaw sawiah an puh a ram zawn, zawn, chawkbuihtuah an ngai leh ta a Pathiana chhuak Politics chuan sual leh tha thu ah tlatni chu hnehtu ni turin sual chu umbo a tum tli t a tuidik ni v pheuh si Science mte thudik tih ve hi chu sual leh tha thu ah chuan a ngil pheir ringawt a a sual e a tha e tih engmah a zirtir lo va a dik leh dik lo a sawi mai a ni a tualdawi a ni b r a Pathian thu dik erawh chuan an tih dik hma chu a tur chhen reng a mihringte hi kan nihna tur ang tak chu kan la luah phak loh avangin sawi tur beih tur a la tam em em a chu mihring hmasawn chhoh zelna tur chu sawitu awm lovin ngaw ta mai ila lungte hial pawh tlangau tir tur a ni dawn si a chuvangin Lal Isua l h a hote pawhin an tuar nasa ngei reng a sawi lo th i lo an ni miau si a

Politics ah mi hruaina tur hriat chuan an saw z'i tur a ni a Siam thatna hna a nih avangin thil sual hmel pu anga lang thei hnam kawng bonate suala tluk luhna awm chi zawng zawngah hruaitute chuan Pathian finna lain hnamte chu an hruai ngei tur a ni Politics lum vel bian hnam a sawi nghing thin a thil tha chu rin nghala thil tha lo leh thil nghing kar lum nghal chu Politic hian a tum tur a ni ber ang Pathan thil tum sang zawk a hlawhtlin theih nan thu pek thenkhat bawh chhiat a ngai ang deuh hi a ni e in awpna tha zawk atan a hmasa chu that a ngai bawk reng a ni Politics chu ram nuam siam tumna hmanraw chi khat chu a ni phawt a muanna himna siam tumna a ni leh a muanna leh himna a awm loh chuan ram a nuam dawn si lova Politics chu mihringte an rihna tur hmun ang taka dah dik tumnate a ni ta zel a ni

Khawpui kawthlerah mipute buai lo va ralmuanga awm theihra tura veng himtu chumi hnaa inpete chu Police kan ti a Diar sen khuma an vei nguk nguk h Tin hemi hna anga thawk ni lem lo va mipui tana ram nuam zawk tih thlen tuma beitute chuan Politics ka khel kan ti ve thung a Presidentah te inthlangin theihlawp kan chhu h ve thin hi Tin ei leh bar a awm loh chuan ran a nuam thei si lo va chumi lama beitute chu Economist kan ti a, tam fet chuan phur takin kan bei bawk a ni Sihfen te Bungrua tha zawk te In tha sak te leh ei tur thawh chhuah dan hlawk zawk te beitu zawng zawng chu Economic Politics beitu kan ni vek a ni Ram

tinuamlotu sualna um vél dâl leh dah that tumtute chu
Politics beitu tha ber te an ni ve lo thei lo va Isar l
Zawlneite zawng zawng pawh kha an ni vek a an hna
pui ber misual dah dik leh misela si m um a ni si a

Chuti lo nise kan ramah Kohhran rawngbawltute leh
Postorte pawh sualna lo sosang tur hmehmih tuma bei
tute an ni a Politics bei an ni tho a ni

3 PATHIAN TEL VENA REMCHÂNG LO POLITICS

Hnam Politics —

He hnam Politics hi Politics beitu tam takte inngah
thiamna tawh a ni a a humhauh dan tâwk thiam ng i
ch tak a ni ta Hnam ringawt chu tu hnam mah
Pathianin a hmangaih bik loh avingin hn m tana hmun
zawn leh mahn hnam chhan luattuk a awl em em dawn
a ni Hun hlui lamte zuk en lét ila tlâng lianpi pui
anga lang thei hnam ropui tak tak Pathianin a seng
ruahna hmun kan hmu thluah dawn a ni Hnam t m
tak an lo ding chhuak tawh a Path an ai an awh zawh
loh chinah tih boin an awm thin a hnam tin hi Pathian
enchhinnaab a f ahna hnuaiah kan kal tlang thin a ni tih
pawh a lang thei deuh hle mai A ropuina puang tur
Abrahama thlah Isarel te a koh bik lai kha chuan n
hnam pawh humhauh blein a lang a mahse chu pawh
chu hun rei vak lo a ni an hnam insuih khawmna
pakhat Isarel lai thutthleng chu sawn bovin a awm a

rilru lam Isarel tak chu a zuk din thar leh a Abrahama kan thlahtu a ni e tin induh mai lo turin thu pèk thar arawn puang ta chuvângin chi leh kuang tanchhan a hmanga Politics beih hi kawng dik a ni vak awm lo ve Pathian thil tum enin chi thlah k'rl zelah hian tu hnam pawh Pathianin a chhan hle tur bik chu kan awm lo a ni

Hnam blk leh chi bikte Pathianin t'npui vak a tiam bik lo va a lan avangin Pathian thil tum leh Policy tanchhana hmanga Politics beitu a piang an hlawhtling duh zâwk dawn ngei a ni

Tin chu Pathian thil tum a Policy chung a hnam insuihkhawmna Politics beihna chuan hnam hu in nih angin leh an hnam chu an hman ang takin a t'ung chhuak fel zawk dawn bawk a ni A ram leh a felna zawng hmasa ula chung thil chu a pèk belh ang che u tih ang khan kan ramah hian Pathian ram han thlen tir tum phawt ila kan hnam tih lar leh tih ropuna chu chumi thil gha zuitu chu a ni mai dawn a ni Tu ram pawhin Pathian ram an zawn hmasak chuan hnam ropuna chu (dâwngah) an nei tel mai thin a tu ran ah pawh hnam Politics an uarna apiangah buaina leh ram hlim lo tak an ni zel a ni Kan hriat phak Japante leh German te Americate han sawi ta ila Hitlara chuan ma hnam German ngaisângin hnam dang chu hnawksak a ti a Judate pawh tihduhdahna nen a ram atum bo vek duhin hnam Politic a khel a Judate pheh chu ai rama mihaua an ni bawk si a thihna hial a tuar tir a German ropuna tur an dai nia hriat a ni ber a A Politics

chu a duham zêl a khawvelah hnam sang ber nih tumin a bei zel a chanchin tha leh Judate thuthlung bute pawh German chanchin tha thak hial a duh a ni an ti Mahse a tawpah chuan Pathian a bitum a ni ta mai a German hnam chu ropui hnêkin an ram chu sem sawmin a awm ta mai zawk a ni kha Hitlera leh a Sawrkar ang kha Europe rimah hmuh nawn leh tur a awm lo khumkhua mai thei a ni

Tin Japan ho pawh khi sakhrar thu dik keng tel lova hnam Politic chauh b i m an ni deuh bawka tun indopui hnubnunga an chak teh lul nen rem hnamin an awn ta rih a Pathian bawka bitum a ni ang Sawrkar in zawkin andelh bet ta rih a an sim loh chuan an lo tho leh tur hi an tlu leh mai the Atik a hnu hrarar a lum leh rghal tih thu dik hi an chungah a thleng ruai th i a ni

Tin America ve thung chu hnamin tin awm khawm an ni a Hnam hmng an ram hmingin Politic n hruai a an hlawhtling hi zawka a ni

An President hmasa atung rengin Negro leh Min o te inthlar lova thuhmun kan ni e tun Abraham Lincoln a te atungin zaikhata luang turin n lo bei a

Pathianin mihring a en dân turte chu Policy ah hmangin mhang l h mingo pawh thuhmun vek kan ni tun Politics lungphum dik tak an phum a ni a Kum 300 d n lai khawvel hruaituah an tang dawn a ni Kan sawi tak ramte hi kan thlirin Politics hruai tute hi simkhur thiam a ngai viau a ni Pathian tel ve na rem

lo hnam Politics maite hi kan ramah lo thang lian ta sela kan Policy ber (chi chi) tih a lo ni dawn si a chi leh kuang kan ramah a thang duang vak mai dawn a ni Ralte Paihte Pawi Hraâr Lusei tiin laichin kawng hi Pathianin min hawn sak uar mai ang tih hi thil hlauhawm tak a ni Kan hnam zalenna kan sawi chhuah hi intihdin leh tawh thiam a har tawh thin a kan Mizo l nam hrangte tê te hi an lo sernung leh tham mai thei a ni

Chuvângin hnama inngat Politics hi hruai thiam a har em em a hruaitute chu fimkhur thiam a pul hle ang Hnam hrang leh thawng hrang leh Sakhua hrangte khawvela pung vak mai hi Pathian thil tum a nih ainn kan mihring te sual lukhawng a ang zawk mah a ni

Party Politics

Politics beihna kawng pakhat Party Politics ram tam takah mite tih dân a ni a hnam fing zingah chuan a chhe lem lo viau a hnam mawl rilru neih zawng zawng thil pakhata dah mi tân erawh hman thiam a har tak meuh a ni

Mizo Union kan beih tih lai khan he Party Policy hian Pafa te Nupa te pawl min th̄i th̄i thei deuh thaw a nih kha Party khan Policy a nei ngei ngei thin a chu Policy chu a lo inang thei si lo va zalenna zawnng ve ve thlen tumna kawng hrang a ni a zuitute pawh an awm ve zel si a Hnam mawl zingah chuan inen dân tâwk thiam a lo har hle a ni Then leh rual inkawmnahte

ehu inhriatthiam lohna chuan hmun a hmu z l a he
 i hriatthiamlohna unau hmelhaih boruakah hian kan ram
 a kal rei ta hle eng chen nge a la kal zel dawn tih
 pawh hriat phak a la ni si lo va

Kan party pol cy hrang kha inten nan leh inen nan kan
 hmang a tidik lo leh sual em emir kan inhri a misual
 kan inhmua pun tual tual a ni b r a kan Politics hla
 lenglawrgah hian a hriat theih mai Burma Anglo a
 leng zawng kha fim nghal rawh se kan ti tih te Kan
 Policy min chelh pui duh lo kha chu tute pawh kin
 inhmusit ngar mai chin a ni ber e

Kan hnam hian thil tihho theihna a tlachham tial
 tial i kan Politics hruaitute zingah hian a ni zual bik
 deuh a Policy pakhat chelhho thei lungthu kim pawh
 kan awm thei ta mang lo va kan hruaitu thenkhatte phe
 ehu an Politics hniak chu nau awi hnu ang dup main
 a chingchivê ta ani

Chuvangin Pa ty Pol tics hi Pathian chelh ve mi a ni
 thei dawn lo Isarel Zawlnet n thu zahawm tak an
 ziaak chu hei hi a ni Ka l m hawin thahnemngai
 takin min ko tui a in m hrang puit lam i hawin ka
 hmelma nunin in nung s alawm in mi kohna hi a thlawn
 a ni chhan theih in ni love tih ng deuh kha kan ni
 ta Pathian tak tai chin kan inkawmserh tlat si a kan
 pawl min hruai turin kan au theuh s a tu pawl mah
 hi Pathian han chhan ngaihna kan awm lo a ni b r mai
 Ingeihloh hi kan sim chuan dawn loh chuan kan pawl
 min hruai turin au au mah ila min chhangin a rinawm
 thei lo a ni

Kohhran lam pawh hi politics ang chuan kan hmang a kohh an pawi hrang a pung tial tial a mahnna tualto mai mai pawh kan la tim dawn Bikhawthlirah ciuan pawineilo pawl an awm e an ti hial a Imphal biala kap uraite hi ng l tlahin an politics kha chi leh kuang ah a lut a an kohhranah a lut zel a In sawmhnih khua ah pawh a chi zatun Biak In an din zel a Pathian biak ho theihna pawh an nei ta lo a ni awm e

Hetiang party politics hi kan ram pawh hian a hmang thiam lo a ni ang politics hi Pastor leh kohhran rawng bawlrute berh ve mi a ni lo tein kan hre thei a tin politics bei mite hi kohhran lamah fatu lo deuh tur ni tein ka ring leh ta zel deuh mai a Sakhuana ren a in rem lo titute chu an politics ngaih dan kha a dik kim lo a ni awm hle politics party khan eng dan emaw a nei ngei thin a pawl policy kha a in ang kher si lo va ram leh hnam tana beitu ni chuan kan in chhal theuh naa kan in awih si lo va ram hrusualtu mipui bum tu, chan vo duh vang mahni pumpui tana kheltu angin kan in puh a Chung pawl hotute chuan kohhran lam an han ngaihsak deuh pawh chu kan in hmu mawihnai thei chuang tawh hek lo a vawt zawna hmaithinghawng mvuahah kan in ngaihsak thei deuh zel a ni

Kan party politics hian kan ram rilru a ti chhe thuk hian a lang e, hetiang ngaihden thianghim lo tak kan rama kan reih chhōng hi chuan kan ram a nuam dawn a lo va Pension peka tawh bo tir thua hi a tul tak meuh a ni e Kan pawl a hrang theuhin hrui z l mah

ila kan Pathian chuan hmanah khai min dñ san tawh ang tih a r nawm a Pathian ber tel ve lo va kan hñat si a la kal luih zel chu a huaisen thlak hle bawh dawn lawm ni ?

Rusia ramah Sawrkar Communist khi l k luh an duh lai khan sakhua thl ngin hnawksakin an hria a kohhran hruaitute lung-inab an khung a Sakhaw tum reng reng chu tiamkam nei tak n chhia an chhamtir a Thihna piaa lam chauh leh vanram chauh in sawi tur a ni thil hmuh theih zawng zawng chu sawrkar kutah in dah leh vek tur a ni tun Mahse chutiang chu kristian ram dangte chuan dikin kan hre si lo va khawvel ram zawng zawng kan Lalpa Krista lalna rama chantir chu Pathian thil tum a ni tlat si a Miringte thinlung leh sawrkarte lalna leh an ram awp zawng zawngah Pathian chuan lai ber a tum tlat si a

Pathian hlat thei lam chi a ram hruai leh Pathian thu hnawh tlata ngai a political party din hi fimkhur a tul hle a ni Kan ram hi chuan Pathian thu awih ram nih kan tum ber tur a ni a pawl policy atanga inen dan tha lo kan lo dawn tak zawng zawng hi sim hram i tum a g u Kan pawl theuh hi a tu arah Pathian min duh sak bik lo ang tih kan rin chuan rilru hahdam deuh chu chhar theih mai awm tak a ni

4 SAKHUA LEH POLITICS CHU TUM

THUHMUN A NIHZIA —

He thupui pahnih hi hnam lo changkang deuh tawh

zawng zawng chuan an pal tlang vek tawh tneuha n^oaih
 ur a ni Ainhman tawn dan tak leh a ink ngkaih dan
 tak pawh dap fuk thiam a harsa hle rih a ni Kan hun
 hman hian a la tawng phak lo d^ouh emaw ni politics
 leh sakhua chu hetiang hi a t^orho dan tur a ri t sawi
 fak thiam fak chu a la har ta a ni Leirung thil hm n
 thiamnate ram siam that leh t^obf lte thil t^oia zawk lei
 lunza t^ohpi^oan tumnate pawh hmanlai kohhrante chu n
 an hman^og thiam lo va khawvel hi chh^oh^oh san tur nia
 an rin lai chuan leilun, thil hi Pathian dona vek nitein
 an ngai thei thin a ni Chunglai mite chuan an hun
 hmanah chuan a la fiah zawh loh vang a ni a keini tan
 chuan leilung hman that chu Pathian thu ni hi in kan
 hre thei ta a Sakhua leh politics erawh chu ho hrang
 niin ka la hre deuh hle rih a ni Mahse ngun tak^o han
 ngaituahin Pathian leh politics chu tum pui thuhmun an
 ni ngein a lang tlat si a mihringte an thlen tur tak l h
 an nih tur takte an neih tur takte an neih theih nan
 a chu tiam chin lam pante tana hmanrua a ni ve ve
 ngei a ni a keini pawhin politics leh sakhua^o chu
 mihringte hmasawntirtu tum thuhmun an ni a kan
 briat hun chu a la thleng ve ngei ang

Kan thupui bi a chian theih nan chanchin dang
 han sawi ta i^ola a tha awm e Hmanlai chuan Saphote
 pawh khuan lalber leh Kohhran chu Pathian^o a ruat niin
 an hria a Pathian hnen thleng thei turin Kohhran reco
 mmeq^o pa a ngai^o an ring a tin an dam chhung tisa
 lam mamawh chu ci leh bar zawna lamahte Pathian

aiawhtu chu l lher nun an hre bawk si a chung mi
ropui pahnte thuhnuah chuan kun tur nun an in hre
tlat mai a n An ngaih d n chu n an ram kha K h
hran ta a ni a lei ram kha lalber ta a ni miau si a tin
chung ml n l wk bikte p hn h chu an thuneihna chin
tur ramri kha an hre fel thei si lo va

Lal thilt thei deuhte chuan Kohhran hotute kha an
thuhnuai h dah an tum a Kohhran chungah lalna kha
lman an tum bawk th n a Tin Kohhran hotu an lo
ropui duh chuan lalber te paw an thuhnuaih dah an
duh bawk si th n a chutiarg ng ihdan an neihna chhan
chu Pathi n aiawhtu nia an iniri t vang a ni leh a
Kohhran thu lo chuan Lallukhum pawh an inkhumtir lo
a ni Hun a lo rei deuh a an hna chin tur pawh an
lo irhre fel tial tial a an lo bei rei tawh bawk a an
intauh harh chawp zel zawng a ni ber e

Hetiing hian ngai ila a dik thei awm e Politics hi a
bul lam zawng chu Pathanin a tum a mipui hman tur
a zam chhuah vel chu Politician kan tihte hian an tum
ta th n a ni Chhandamna hna ah pawh Pathian leh
mihrgte tum kan insem ang bawk hi nun a lang chu
vangin Pathian leh Politics hi tang ho an ni e tih hi
a dik av m hl a ni

Politiciante hmalam hun tha thirna chu an thira
chu P thian a ni kawng khat hl a tun aia awmdan
nuam leh tha zawk hi hmalamah a awm e tih thir
thiamna neilote chuan mipui an hruai thei tak tak lo va
chumi hma lam thirna nei chu Politic Zawlnet an ni ve

a nih chu zăwneihna tîem tâi nei lo chuan Politics hi an hruai thei lo reng a ni

Chuti lo nise Politics da thei lo chelhtu nih kan tum chuan Pathian kut kan tanho pui theihna ngei tur Policy kha kan chelh tur ni awm tak a ni Pathianin mihringte hi eng ti ang a awmah nge min duh ti tein yinzawt ta ila kan hnam hi Pathianin m n ngai paw mawh bik a ngem tih te min n ai pawimawh bikah ngai ila kan erg avang hi nge ni ang tih zawhnate hian ngaihdan tur min siam sak thei hle a ni

Kan thupui sawi laiah hian Pathian leh Politics chu tang ho an ni e kan ti a Pathian Policy kan dawnpui tur ohu eng ber hi nge ni ang? Pathian leh Politics chu an inziwm lo ve ho hrang an ni lo ti dawn ila Pathian tel ve lohnaah chuan kan ram hi a kal zel ngam dawn em ni?

Mahnî rilru han sawi ta ila kan pawl hruaitute zingah inbriat thiam lohna a lo awm ta a Kan khawm pui chu a hrihhaî thlak ta hle mai a tisa leh thisen ebauh Pathian tel ve lohna hmun kan ang ta em a rilru chu a tîmin a zak ru deuh ta hian ka hria a hun lo awm lei ah chuan conference leh turin thian pakhat hian min han sawm a Ka theih ve lai tak pawh a ni a mahs ka zak tituai deu' ta e a lo han kal mai teh u tun ka chhâng a Politics kan beih hian a harsa zawng zawng Pathianin a tum ang a mihringte lo chêt vena hi chu a pawnlai tê chin hi a ni zăwk tih hi hriatreng tur anî

Mihringte sualna hi a lo sang tawh em a hmmlama kan sawi tawh ang khan hnam Politics maite hi kan khêl tawh a lo ri ta thin a Politics awzia dik tak Pathian tanga lo chhuak Path an thil tum leh thu dika inngat rgei chu hmang thiam ila kan party hi a chauin a da mai mai dawn lo a ni

Khawvel hi Pathian anna atargiri kan la hla hle si a beih f tur ala awn zel a ni e

Mihrii te ram nuama pemtir tum chu Politics a ni a tun hma aia tha zawk tur ni chauin, lova Politic b ih ve hrim hrim mai hi chu mi thba iwm nihna mai ani kawrg tha zawk hria a hnam leh ram hn angaiha hruai i nih chuan zawlnei l h puithrim i ihna i khum tel nœi ngei ang a miten an ngaina ang che pem chhoi rawt na chu an dawngsawng ngei ang Tin tunlai kan hruaitute zingah kan ram nghahfak Politic ah zawlnei kan la hmah rih loh pawhin h n hnahnung lamah tal chuan kan la hmu ngei tur a ni P thian koh hnam kan nih miau avan, hian

Kan Sawrkar kan Politic thlauthlain Kohhran hi a thanglian thei lova kan Kohhran hi P in a zualko leh a chanchin tha kawlu atan min hmang ngei ang tih kan rin theih chu n kan Sawrkar pawh tha tawh fang taka chhawm tel ve a ngai dawn a ni e Sawrkar leh Sakhua (Kohhran) chu mihringte chenna an ni ve ve a a enge maw zawk thilala ngahsan zawk reih theih a ni lo

Kan India hruaitu Pu Ghandi chuan Hindu leh Mosolman thliarna nei lovin mipui chu zalenraah min

hruai a tum lainn Sakhua la urhsun lutuk miten an lo kap hlum ta a Sakhua tih lal lutuk pawh a tha lo ble a ni

Tin Sakhuana nga sang lova sawrk r rgawt tisang tur te hian mihr note min tithlabar a mibring hlutna an dah hniam a an rapthlak hle tho a nih hi

Ti m chir (Go l) thlen tur —

Kan hnam kal zel hian thlen tum ber goal kan ne b hi a tul hle mai tuilian khangbung sep anga Politics a fawn vel mai mai hi pawl tak tur a ni Thlen tum tur kan siam thiam a thuin kan ram chu a chak dawn a ni

Kan ramah thu kan nei zo nei tur a ni si a tin ram siam dan turah hian fin thiam a ngai em em bawh a ri Hnam tam tek chuan n tana tha vak lo emaw an duh leh loh tur emaw in Politic an bei phut tawh fo thin tih kan hria a Tot r nan lelet khaw thar pakhat chuan V/C an dil ve a thian pakhat chuan An dil hi an hmu mai ang tih a va hlauhawm ve le a le let be h rack hi an t u plah traitur a sin a ti a V/C member inthlanna hian khaw tlem si Party hrang awm si chu inrgeibloh phah nan hman a lo awl ble a lo ni An plau ta em lova; inthlahlel lo takin mahni luhkapui theuh atengin an inthlir ta mai a

Mi ram Politics te pawh han thlirin chutiang chu n duh leh ta love tih hi a awm duh hle a ni hnam pum rilru dahkhawmna thing ngei tur kan zawn thiam hi kan hnam tan a va tul ta em ' kan ram Policy tur

tak kan dip fuk hmain kan thangtharte rilru a piang
sual hman ang ti ri a l lauhawm tik meuh a ni

Tunah pawh han nauving hriat dan tur chu Politics
an tih hi en nge ni tun z wt ta ila Irigerh lova inhnial
hriat viau hi an ti path mai thei ri ni Kan ramih
Thlarauva himna kan tih pawh hi him ve lot hriat dan
chuan thl rauva him chu inngaihna leh khurbinna hi
kaww nuun kan hria ang a thlaraua him hlutna rei an
hmu tel lo thei a n A him leh lawm ate hian chutiang
suala kan tlukfui hrem tawh em aving a n ng i tur
a ni a Heng thuphung kan han tar lai te hi ngihtuah
ila Politics hru ituten hram pivi kan kawh theihri
hi hriain timl hur takin thawm i dim d uh tawh th uh
ang u Tun lai kan ram kal din rig hui kan siwm
panga lai chu la kal l h dawn ila kan piang, ual hman
ngei ang

Kan hnam kal dikna tur eng Policy nge kan zav
ang? Hnam pakhat ni ve turin engtin g kan in u hkhaw n
ang? H zawhna pahnih mai pawh hi cihan dik thiam
chuan a tha hle ang Pawl Party indina bih d nte chu
kan hman thiam loh hmanrua angin hman nawn l h
pawh a tul ta lo hl mai Kan hnam him taka min hru
tu tur zawnei kan nai ta hle ma Pathian rinri ram
a ni si a kan hnam hruai tur chuan Pathian rin thiam
mi nih ngei a tul bawh si chuangin hruaitu kan mi
mawb chu Pathian dikna hmanga dikna ngunna mi ciuh
kan mamawa a ni

Chuvangin kan Policy chu

(1) Kan ramah thu dik lal bertir

(2) Kristian nun leh thil serhte humhalh

Heng thu pahnihtea innghatin Mizo hnam chu hnam
angin a awm ang a pâwlah min siam ngei ang

Nih kan tum goal chu —

(1) Kan ramah dikna laltir a ni — Sual khap beh
tum aini dikna ng ihsân hian suaina a umbo hma zâwk
mai thei a ni India sawrkarin kan ram a rawn buat
saihna pawisa hi a thahnem ta hle mai A rum hlira
chhum khawp lai ni awm a ni ta mahse dawt sawi kan
la irtihmuh ta a tun thlengin a hawpin kan la chhum
a nih hi A erdiku a mantu tura sawrkar dah pawh
kha an hlauhawm vak lo va sawrkar inhleng chh wng
fel thluam mai si sual pianna hmun pawh awma
mawi lo a ni a mahse a ni bar si lo Fatû tur mipui
lungthu atâna inpe pawh kan thahnem ta hle mai Gram
sarakate sevakite nen beng leh mit tan ruaithch tum a
ennawm bawm phura ram dung leh vang lo kal tlang
ve fote nen nasa taka enkawl leh cheibawl chu kan nih
ngei hi phat rual lohni Mahse kan kal dan hi a hlauh
awm tual tual a ni chuvangin kan Politics atang
hian dikna chu huai ber tur leh diklohna chu ngam
pattir loh tawp tura beih hi kan tih tur hmasa chu a
ni ngei mai ram niam siam tum kan nih avangin

Tunlala kan swrkar han hman dan vel hi chu rei tak awhtir chi a ni lo dik lohna engpawh hmu ila sawrkar te chu he ti hi a ni mai mai ren tur a ni tih leh Swr karnaa thil kan tih dik loh chu Pathian leh thenawm paw sawina angah kan ngai mang lo baw a kan ramah dik lohna a lo tlan_unel lutuk ta hi tihbo tuntu nih theuh hi a tul ta ber rih a ni

(2) K stian nungchang dik — Kan Biblein kan awm dan tura nun han min pek hi luah k m hram kan goal thlen tum tur chu a ni leh ta Kohhran pawl engah pawh awm ila nungchang dik hi kan ba theuh a ni talhtum leka intihhlaw_uawm aini un dika nungte hi hlau zawk ila

Tha na zah th m lo hnam a awm thei mang lo Kristian ram Kristian chhungkua kan din dawn a ni a Kristian thil serh eh nungchang dik hi kan ramah an lar hle tur a ni Dawthe hnate thante l h mite rawngba vl tura inphalnate hi kan nunah a luang chhuak hle tur a ni Kristian nungchan k tih hi kan Mizo ngah hi chuan sawisiah deuh a ngai awm e Thil dang ngaithla ngam mang lo va Kohhran mi tak anga lan dan hi kan nei tlat mai a thil tha dang han sa vite paw kan ngai thiam lo duh hle lan dana sakhaw mi taka lan talh tumte kan awm thin Kristian nungchang dik tih hi chuan kan thil tih dan lam kha a nghawng xaw_u a ni Isia zirtir ang taka a mizia leh a awmdan rochungtu nih hi kan tum ber a ni dawn Kan hnamah dikna a lal hle loh chuan ram chu a ding lo thui dawn tih hi i hre chang arg u

SAKHAW LAM (KOHHRAN HRUAITU) LEH POLITIC HRUAITUTE CHUNGCHANG

Sawrkarna lam leh sakhaw lam hruaitute hi mipui te lû ve ve an ni a hotu hranga an din ve ve hi nge zha mi pakhatin an kawp mai. S khua leh sawrkar chu mipuite inngahna an ni ve ve si a ho hrangin awm turah ngai ila an in hman t wn dan tur enetinng ni ang tih te hi ngaituah tham tak a ni a Tin mi pakhat in kawp dawn sela chu mihring chu eng ang mi nge a nih tur ngai ang? tih zawlnate hi chhâ fak thiam fak chu har tak a ni zel mai. Jona te chanchin hi kan en chuan an hun hmasa lam deuhahte chuan siw ka ni lei s khaw hruaitu nih kawpte chu an awm bawh thin a

Chutianga inkawpte chu zawlnai an ni d u h z l a Mosia te Samuela te Davida te Ial l h zawlnahna nei kawpa sawrkara kal chu mihringte hian thin thei fo ila khawv l hi nuam tak tur pawh a ni a

Tin hnam thenkhat en lalte Pathian dinhmun ni awma dah hnam an awm nual biwk a Tunlu pawh hian chutianga an lalte Pathian ang deuhva cheibawl hnamte chu an hnam insuihkhawmna chu a nget hle reng a Japan te leh Tibet hote pawh hi an ni deuh Hmanlai deuha Kohhran hotupi ber (Pop) t piwb khâ Pathian aiaawhtu ang deuha awm na ni a Pathian ai an awi zawh lohzia Luthera ten puang chhuak lo sela Kohhran hi rinnaah leh puithuna derin a khuh pil tawh ngei ang t h a rin theih hle a ni Mite chin hin han ngaituah hian sawrkarna leh sakhuana kengkawp tur hi chu beisei tur

awm loah ngai la a dik awm e Juda te beisei anga
Lal Mesia mih kh wvelah a lo chhu h si loh chuan
Sawrkah leh s khaw hotu chu mihng an ni ngei tui h
ngai ila an inhman tawn dan turte engtinng e ni ang

Ram th nkhat hu an sakhaw pute chu mihring khua
leh tui e nen inpawh mang lovin an awm a an sawrkah
dip pl ik ahn kin an mit ngaih an pawh a hlawn hek
lo Juan chhe te nena kut dawh m i te an ni a an
sakhua leh an hnam thiamna kal zel chu eng kawng
mahin a n hre ph k lo a ni mai Chutianga sakhaw
keng tel lova hn m kai zelte chu India leh Japan te
p wh hi an ni a vai lehkhah tham kiana sakhua paw
mawh han sawi chu hnial ti k h p wh mi an ruat
mang lo va an nu h san mai a ni sakhua chu mi eng
emaw deuhte tih mi ni awm lekah an ngai a ni

Pathian tak la chhar fuk lo ramte pawh hian rorelna
tihlik pulzia hi chu an hre th uh va rorel dan fel tak
siam a chu dan ing chuan rel tur ni p whin an ngai
hi a Mahse dan hmangtu kha an dik loh chuan dan
khan mi a hum zo si lo va Ukil t m tak an han thu
khawm a thu dik l h dan dik pawh lang thei lo khawp
in an sawi chingchivê thei vek si a

Rorelni tha hi mihringte mamawh ber pakhat chu a
ni ve ngei si a Rom Sawrkah din lai pawh khan rorelna
tha tak chu an lo hmu chhuak hle tawh a dan tam
tak tun thlenga kan hmante p wh hi Rom ho atanga
kan dawn chhawn zel ni a sawi a ni Kan India hru i
tu Pu Nerua pawh hi England ah lai ber fate kawm phak

a seilian a ni a Kristian rilru tha ang hi a pu hle an ti a Pu Ghandia pawhin Lal Isua zirtirna hi chu mi bringte hruiatu ber tur ni chuan a hre ilat bawk a

America Missionary te pawh hian Nehrua hi Kristian a ni e a ruk talin a ni lo thei lo vang an ti hial a Kan thupuih hian sakhua leh sawrkarna chu a chelhtu mihrang an ni ngei turah pawh ngai ila s wrkar chelhtu kha Kristian thu dik kawlm tal chu ni ngei awm a ni Sakhaw thu dik keng tel lova sawrkar kal ta mai an awm a an rapthlak em em mai mihring chanchinah hian lalna inchuha intihlum hi an tam hle a tun lai Rusia te pawh hi an ni awm e an hotu ber chu an amah han dip phak tur deuh chu a seng bo zelin an sawi a mihring nihua ah titlâwm a mihring an tithla-phang thei a an chanchin hian rilru a tinuam lo hle thei a ni Mihring nung zawng zawng han laber leh sakhua chu kan ngai pawimawh lo th i lova thu neitu dik lo emaw sakhawpu ber dik lo emaw chuan hnam a khawih pawl phak ve ve avangin heng Seat pahnih hi fimkhur tulna ber lai a ni awm e Pathian lehkabu hi kan han e un lai leh sakhaw puipate suai a nga hnam tlu ta an tam hle mai H bungah han nghin, ti ve chu hei hi a ni Sawrkar emaw Kohhran emaw Pathian thil tum sang zawka lawn chhuak tur an nih avangin engmah phun lo leh sawisel nei lova awm ngata awm mai tur chu a ni hauh lo tih hi sawi tur a awm bawk Thil tha zawk thien tuma thil awm pangngai sawisel danah hian thiam tawh a har hle mai Hman lai Koh hransiam that naah Luthera ten tumah tina lovin beih

an lo tum a mahse an thu thar hriat a hlawhtlin dawn
 meuh chuan mipuite chuan indo hial an cho chhuak a
 ni Gandia te pawhin tuarna tel lovin zalenna sawi
 chhuah an tum a a tawh fang chu in tuar bawh a ni
 Chuvangin he kawlawm ropui bik pahnih hi hmangtute
 chuan tuarna awm lo thei ang bera tih chu an tum
 phawt tur a ni a hnam tlute tihnunna leh hma sawntir
 tura mihring zingah Seat pawimawh berte an nih avan
 in Pathian thina l h mitmei ve chu tam lu a awm har
 hle ang Mihring zingah luah kawp nghal thei an vang
 em dawn a eng pawh ni s sawrkarna chelhtu chu
 a rilru sakhaw thu dikin a hruai reng mi a ni tur a ni

POLITIC & SAKHUA KENGKAWP THIAMTE HMASAWNNA ROPUIZIA

Kan ram hi Pathian ring mi rinna ram kan lo ni
 tawh a politic ram kan lo ni leh ta zel a Pathian leh
 Politic chu kan duh ve ve ta a ken kawp thiam chu
 kan tan a mamawh ta hle a ni

Thil tha leh Pathian hi kal dun inkawp tingho an
 nih hi hriat chian a thil b ra ni Kan ram a hian kin
 Kohhrana hmun zau chan lo chu thil en mih a hlawa
 tling man, ngai lo va kan Y M A ch n hian a hotu
 ah kan Kohhrana mlarte an tel v na chuan a tirlaw
 tling a ni Politics chu Pathian kawlawm pakhat a n h
 vezia chu kan hre tawh a kan mizo pat kui tichak th i
 bertu chu kan Kohhrana hmun nei ve Kohhran tanpuitu
 bul tinghettu anga kan ngaih apiang khan chakna tha
 ber a dawng zel a ni Kan Pathian tel ve theih lohna

nia kan ngaihah chuan kan tim tawh thin a ni

Japan hnam chakna ber pakhat nia an sawi pawh an hnam leh an lalber tana nun pek chu an sakhuun a tumpui ber nia an ngaihna chu a ni pakhat a lalber ram chhana nuu pek chu vanram kuan ah an ngaih avangin indonaaah an hual em em zel a ni Pathian tak man suk lote pawhin an inam Politic leh an s khua a inkawpa an chak phah hle chian ke ni Pathian thlaru hruai te Pathian chituan remruat leh a thil tumte n vh hre thei deuh thaw a chanchin Tha a k ltr hnamte hian kan Kohran leh kan Politics chu hming ting rual thiam ve ila eng ang takin chal ang i maw? Chawng zawng mai pawh ni tina a ke pen pawh chelh zui zel p ih Pathian taima chu kan ni a ni si a

Hman lain Mohamed zui loin Palestina ram an luah a Kristiante an r m thiarghim Jeru al m vel fing tura han kalte an lo tiduhdah thin a chumi chhan chhuak tura Kristian rammu an insiam lai pawhin Sapho khu an phur nasa hle an ti a Chu mi spai tura inpe chu sual man tlakna leh van ram kaina ni bual turin khawpui tihah thu an sawi thin a ni awm e Chu rammutnaa thih chu hlawknaah an ngai tlat a ni Party Politics te Hnam Politics te vir kawlah duh taka beih bi chu Pathian tel ve rem lohna a nihzia kan sawi tawh a chutiang ni lo Ei leh bar thawh chhuahnate Lelet leh huan siam lamte leh thiamna tharin hnam a kaihruai theihna tur kawng zawnte Politics an ni vek tib kan sawi tawh kha sakhua nen a tangho thei

a ni vek a

Entirna thu tawte sawi ila Company diwr ah Pi
 Thangr kha ka lo kawm a tuun pika t ciun Pu Tin
 vawun hi Dartlan A s moly a i thu sawi n a nia h ti
 ila iwn I a ti a A n chuan Durtlang a han kal a
 ngai lo an tih man chu an hmu a g kepiyh het ka
 tih maw chu ka hmu baw an tuu a chhin a C a
 pany hna a thawh chu Pathian rawngbawlah a inngai a
 ni tih chu ka bre ti a lawmawm hlein ka hria Vaw
 khat chu Chemphaia kan kal tih laun I stor Chhuah
 khama Hlim n ah a lo leng a kan thia nate ciun
 kan pa te thiltum hi ning hian i ti reh sak th i r r
 a hrih teh khai an lo ti a Ani chuan Kela b
 tlan dun ah Missonary ah kan chhuak lawn e an ti a
 lawm Misson hna thiwk ang lai ngu eingtingg kin
 tihreh theih ang le a ti a a nuhsan mai kar
 Chemphai kal tir kha Pathian rawngbawla nngaihi
 chu kan nei v deuh reng a ni a Tin kin Union tih tir
 lai kha Pathian thil kengkawltu leh Pathian h uai zel
 ni a inr nna kha a ciak hi mai a khati tika kin hui
 ni chhin kha kin Pathian ch i v zela kan ri
 avang a ni Pathian t lna mi ni man lo va kan stav
 chingp n hnu kha chuan kan hlap d uh ruai rei a ni
 a chuan in kin kut hna thawh mihrng kan nh
 chhunga tul tur ciu kan b ihna phawt chu kan Path a
 a tel ve zelah ngai thei ila a ciak hle daw a ni
 Pathian ram pawn lama k n dah chuan kan kut a tin
 dawn si a ni

Vawikhat chu Kri mas hmanga Lung'eia a awm
 laia a lehkh'a thawn an chhiar a Thenzawl hi a n, aia
 kan dah reng chuan Pathian thu awi lohna nası takah
 ka ngai e tih hi a han sawi tel a lawmawm hlein ka
 hre bawka a Bikhawthlir Leilet bertu pakhat chuan

Leilet duh lo hi Pathian thu awlo an ni a kâmdinnaa
 Jei kha let tura thu pëk kan ni si a tih thu a sawi
 bawka a dik kawng khat hle bawka a ni

Hmanlai Kohhran chuan khawvel hi a chhia a
 khawvel lo la awm tur ngahna chauh a ni ergt kah
 emaw la chhuahsan vek tur niin an ngai a hun rei
 deuh hnuah chuan Kohhran chuan rilru a thlak thleng
 ta a leilung hmuhmawina te chei th t chakna te an
 nei ta a khawvel hi Faradis ang mai a tihthat tur niin
 an hre ta zawk a

Khawvel dah dik leh chei that chu Pathian thil tum
 a ni ve ngei tih chu kan ring lo thei lo va chu Pathian
 hna tulpuitu ang chuan ingai thei ila thil tha eng ang
 chi pawh thawk ila kan kut a tum lo arg a Pu Tilburı
 sap pawh kha a in kianga thingsia tar tawh tak bulah
 chuan lei tha a lo chhung a engabnge i tih tun an
 zawt a Pathian ka tanpuı a ni Pathianın thil tha taka
 tih a duh si a tun a chhang a

Kei ni Mzote pawh hi kan Pathian ngaihdañ hi
 hmasawn leh hlex a tul hle mai Kan thlarau thu leh
 kan kut hnathawh hi inang vek leh Pathian hra ang
 chuan ngai thei ila tyn ai hian kan ti tha leh zual
 ngei ang

Tuisik leh boruak leh thli te tuif r hman thiam te thla chin dân thiam te Lo neih dan tha zawkte leh Leichhung thl phawrh dan t pawh kan Pathian finna hman tum a be h zel tur ani

Vawikh t chu ka lo tui lu ng chu kan khuap dinga hmun d n ah kan luan k wi tir ta a a Pathian an thlak hle lian k hria a thil ti thei ve hle tur kan ni ve asin maw' kan Pathian hi a fa a kan inngaih hnu pawh hian kan ci hun lo thin em a nih ti p fa inang lo pawl tak kan lo ni e tih rilru min put tir hle a Engkimuthei Pathian betu kan ni a am h leh kan Politics h tan hotir dan kan thiam phiwt chuan tih theih loh reng reng a awm lovang mi ram te pawh Pathian fi na hmangin lei chhung thlie an phawrh ci huak a V n boruakte an nleuh a Pathian n chhawr nasa tawh a ni egnewawti tal a kan Pathian hi chhawr ve chu a va hun ta em' Biakina a Hming fak mai hi a tawk bik lo va Leilung luah dan thiam nante hman zel hi a hun ta hle mai

Bung hmasa lamah khan Politics bul chu Pathian a nihzia kan sawi tawh a Pathian hi a tluantlinga mihringte chhui thiam hle tur hian a npuang mang lo hle a chhui thiamte erawh chuan inzawm zelin an chhui thei a chhimbai tluantling lo pawh en thiam tan chuan a inzawm ang hian Politics leh Pathian pawh hi ngaituah chianin lak hnan theih an ni meuh lo a ni Inzawm lova kan hriat chuan kan Politic kha a dik kim

hlel deuh a lo ni thin Khua leh tui tha zawkte leh ei leh bar thawh chhuah dan tha zawkte hnam mwlte lo changkannate chu Pathian thiltum a nih ve em avangin heng thilte hi Pathian ram pawn a mi an ni lo

Khawchhak Israel thar =

Israel awzia tak chu Pathian Lalber fapa tihna a ni a Trhkoh Paula sawi dan pawnin Israel nihna chu a lo danglam ta a Juda leh Gentilte zingah kohte zawng chu Israel ah a chhiar ta a kan hnam hi Pathian in min ko ngeia kan hriat si chuan khawchhak Israel kan ni ng i ta a ni Pathian duh akna dawngtu Pathian bawktê mihring zingah a lo awm ta Pathian Tbla rau inpuanni hnam amah ringtu ziwlnest a thu hretute a chanchin tha tlan aupui tur hnam dan hneni zualko a tlan tur a bming put luh nana a bêl ruat Pathian la hre lote hmaa puithiam rawngbawl turte kan niah kan mngai lo thei lo va Chutiang hnam chu Pathian hnam thlan Israel a ni lo thei lo a ni Uiau phenkhatten an thlarau dawnnaah Israel nihna an dawng tel a Israel rama pâm emaw Israel maicham lem din hual ve tur emaw ni a, Israel hlui ruangruh din chhuah an tum hi chu thlarau thlupuan an lak sualna a ni awm hle Chutiang zâwnga tih tur a ni lo va, thut ilurg thar chhin chhihahna lam pang hlinn kan entir tur a ni e

Tbuthlung hluih Israelte chu an chi tilang turin hnam dang nena sapawh lo tura ven ngun a ni a, Israel

tharte erawhchu khawvel zawng zawnga kal darha puang
turin tirh kan ni zawk a

Pathian chu amah hriatna awm lovin a insiam lova
kumkhuain hnam tin zingah Pathian hriatna tawh fang
chu a k l zel a mite thut k zawng chu Pathian hian
a lo man thin n ei a mahse chu chu rin nghal theih chi
a ni lo va amih hriat din chin zawk leh ropui zawk
atar Israel hn m a buatsaih a anmahni hnam leh an
zawlni te hriatna avangin khawvelin Pathian chu kan
tem tam phak hle a ni t h chu phat rual a ni lo Chu
tiang thuthlung kawltu chu an ni a hnam huaisar tak
an ni reng a

Kan Lal Isua lokal chinah mihringten Pathian kan
tem dan tur chu chi dang deuh a lo ni ta a Kalvary
tiangah tuarin khawvel mihringte chu Pathian anna sang
zawkah hian chhuah tur kan lo ni leh ta a chu Isua
zuirna tharah chuan Kohhran hmase Judate pawh chu
zirtir nawn leh an lo ngai lei ve ta biwk a Judate chu
he Pathian thuthlung tharah hian chuan zualko nih an
tin ta lova chu Pathian thuruk thar puangtu leh puang
darh thei hnam chu Israel hn m thar an ni ngei a n
Chuvangin kan ram pawh hi ram pawmawh tak hnam
huaisar tak kan ni ve ngei ang Judate pawh kha a baw
tu sawrkar lian zawkte pawhin an hlauh viu chan a
awm fo mek a ni a Chuvang n keini pawh hi kan awm
dan tura Pathian min siamsak hi kan luah fel he chuan
kan vel sawrkar lian zawk hote pawh hian mak tin
kan hnam hi a lar ve ngei ngei ang Khawchhak Israel
thar kan nibna hian kan ram chu langsar tak leh min

zirthamah kan la awm ngei ang tih hi rin tur a ni e Israel hmasa Judate chu an Kohhran leh sawrkar kha lak hran theih pawh a ni lo va chutiang em ni ve lo deuh mah ila Pathian hnam kohchhuah hmasaka kan ingaih phawt chuan thui tak chu a ni ve deuh tur a ni Kan Politics hrui chu han hlum khawm ila Pathian chu lo tel ve mai deuh thawa siam tur a ni a kan De elopment pawh Pathian nena kal dun deuh zel tur ni ng i tur a ni Kan sakhua leh kan Politic te a inthlar hr n hlak theih chuan a Israel loh thl k hle dawn a ni

Kan hnam chuan Kristianna hi kan hnam rilru leh kan politic te kan dah khawmna a ni ve tur a ni a chu chuan kan hn m chu pawlah min siam em em dawn a ni kan vel hnam min thlirtute pawhin Mizo kan nihna ain kan sakhua mawih chu an han hmu hmasa ang a hnam tihlar tum ain kan kristianna chu kan lansarh hma phah em em zawk dawn a ni British sawrkar an kian hnu hi chuan Kristian sakhua hi nek chep an la tum deuh ngei dawn a min engtoa min tih hep an tun hunah Kristian sakhuan India ram a hneh dawn a ni ang

Khawvel hun hnuhnung Khawvel lo la kal tur leh khawvel kal zel hi eng ang tur nge ni ang tih hi sawi ve tham tak a ni a Rin dan thu a ni ber ta a hun kal tawh a tlangpua kan briat theih si atangte hian hun lo kal leh zel dan tur te pawh rin thu chu neih theih tak a ni tin chu lovah Bible thu emn Pathian thil tum a rilru ang chu sawi theih a ni bawh a Lei chung a

lawm em em mihringte hnenah rem thu lêng rawh s
tih thu te hian fawmkem theih tak a nei a ni

Mihring ten hma kan sawn a ni thil t̃ha tam takih
khawvel hi a lut tlang ta a mahse hmasan, t̃an, tun
lai thlenga thil a ngua la kal zel chu hnam hrang, kan
nen dan hi a ni Mahni chi leh kuang ni lo chu do
tur emaw mi ti hhetu ral emaw angin kan in n d uh tlat
mai a ni

Hnam intel hranna ang chi hi khawvelah a pung
lam a la ni zel rih a hn m inngelhlohra chhum a z ng
nasa a mihringte kan khawngaihthlakzia chi leh kian,
piah a cheng van mite chuan Pathian fapa meuh leiah
a lo pa i ta a mihringte hnenah rem thu a l ng taw
mahna tih bei u h hli thu taw ropu t̃ic hi in rawn
sa ani mih r̃a te hnenah rem thu leng turu an ngen
a ni

Chi intenna l h inthliarna hi Pu Gandia pawhin
hnawk ak a ti em em tih pawh sawi a ni thin a ram
tinah mihrin tinuam lotua a lo t̃ing zel a Am r̃ca
ah te N gro l h min o karahte pawh buainate a chhuak
thin sakhaw thuhmun loh vang chu a tam b r chu
a ni ng i a mahs thuhmu be tute zingah pawh chi
thliarna a la vir chak ta fo a ni

Mihringte min t̃ihentu thil chili lai a awm a Tawig
hrang Hnam hrang Sakhaw hrang Sawrkar hrang
H thil chi li te hi han mal sawi ta thliah ila Mihringte
min t̃hentu a nihzia a lang chiang awm e

(1) Sawrkar hrang - Keini ch'нна vel British India thin kha a sakhua hian angin Burma Pakistan India tin m n han then ta a Pakistana kan unate pawh kan hleih thei lovin min siam ti tih ta mai a Khualpangzin ang a kal mai mai pawh hmuhthianglo hmu ang main min han man phawt a iptè zawng zawng leh kan ka chhûng chenin hmuam ruk a awm ringin min dap ta mai Bakmehna chenin tlereuh mai mai pawh inlâk pawlb chu an awi der si lo va

Ram zim tê pawh kan han intihanga inbo leh in ngeihloh hliu chu kan pan zel a Sawrkar hrang chu tun Indopur hma chuan sawmnga vel a awm a tunah zachuang zet a ni tawh ang e a pung lam ala pan zel dawnin a lang si a Mizo leh Naga chenin sawrkar hrang kan duh ta si a

Hetiadga sawrkar hrang a pian tirhna hi kum zathum pawh a la tling awm lo ve he Independent sawrkar tam tual tual na hi a vawrtwp a thlen hunah lei hi Indona hlira a lo khah chuan Pathian chuan min hma ngaih em si avang pawhin tuma do ngam loh in eng sawrkar emaw hi a la dintir leh luah mai thei a Rom sawrkar hun chhung ang khan indona chhuak lo tawpin khawvel hi a la dah leh mai thei a ni Sawrkar tin hian zalona kan nei theuh a kan zalenna chu ram then awnte tan a tha zawnga hman tum chu kan awm si lo va Pathing ka ni ve tawh a lawm tin thenawnte do kan tum theuh si Khawvel hi muana hlilmnain a hrui

lo vin thil thiam tharia te pawh mahni sawrkar tih
blauhawm nan thuhr k kan tum zel bawk si a

(2) Hnam hrang — Hnam chanchin hi a mak pawl
tak a ni kan mihring su lna nen hian a inchawhmeh
ble nghal a mihrin piank na lo ti nuak n mahni chi
hi chu kan ngaina viau mai si a Vawikhat chu Krismis
li tak hian Kulaura Rel chawlhnaah tawng thiam si
lovin rel nghakin ni khat leh za khat ka awm a va
tam lutukte khu an zi nuai nuai ni leng mai a thilamah
chuan Khat ja Ipt sei rak tak phar h ka hmu a ka
lawm em em a ka va pira ka be th i chuan loain
min tihlim hle bik a ni

Chi leh kuang hi chhui let takah chuan mi zawng
zawng hi unau kan ni ng an ti ci kan rin hlel si lo
va Nova thlen a hin chhui pheh chuan unau vek min
kan lan si a Si hnar pasarih Tumpar pasarih diwt
thawnthu ang hian kan lo taidarh pheh ta zel a ni
mai a mahni laichin theuh mahni hnam hming rawn
inchhal ve kha chu unau an in kan inen thei duh zel
a kan ci nihna nei ve lo kha chu thil tih ho puah
pawh m hringte hian kan duh mang lo zel a ni He
sualna hi engtinge khawvel ata hi kan seng kian the h
dan tur ni ang?

Kristian sakhuaah hian a hmanrua tur chu a tam ber
Kohran hian kan awmdan tur atin a Pathian min siam hi
luah thiam ila a zia chu a awm hma d uh b r awm e Mi
zawng zawn unaua en thei tura zirtir kan nih avangin

(3) Tawng hrang Tawng hranna hian mihringte min hrem nasa em em baw a hnam dang deuh pawh ni se kan pianpu tawng ngeia min han be thei chu an lakah lan rilru kan hawng vck a ni hi m hr rg ve ve tawng inhre si lo chu nupaah pawh insiam sela an irp m khat tha thei meuh lo vang Hmanlai chuan Greek tawng hian khawvel zawng zawng an inbe thei a a rerchang hle an ti a Nakinah chuan khawvel hi tawng fakhtatin a la zin theih vck mai pawh a ni thei a a la nuam hle arg Tawng hman z m deuh sin thuneihna kan han kaw a mahni tawng hman tur an tih te hi atthlak sh ka ngai fo a ni a Lakherho pawh sawn an tawng kher pawh ni lovin A izo tawng hi hmang v mai se tha awm hian ka ring hle chin a mahse an tawng a bo kha an hlau ve si a a khawlh teh a nia

(4) Sakhaw hrang — Sakhua biak hranna hian mihring chu min then darh nasa hle a ni kan thlanga Hindu leh Mosolman te pawh khu tawng chu an inhria a an thil chhiarna pawh êk dur tin an ti ve vein ka hria a mahse an sakhua avangin mi inngeih lo ber an ni si a Arab leh Juda te pawh khuan sakhuate an tawngte inang mahse an hnam hranna chuan a then nasa em em thung a. chuia i tih avangin ka hua che a ni inti pawh an ni lo va an inhawsa ringawt mai a ni ber a Sakhaw hrang hrang khawvela an thang nghet tlat mai hi a tawh khat loh chuan khawvel hi nuam tak tak thei tur a ni si lo va engtinng e ni ang le?

Isua Krista chu lei t nrengin Lal a ni ti a a
puan hunah khúp zawng zawng Lalpa hmaa a thingthit
hi nah sakhaw biak dik lo zawng zawng hi Kristian sa
khuaa a tural hunah hnam t n chhia leh tha hriatna hi
Kalvari tlang Kraws tuarnaa a lo tluk luh hunah chuan
khawvel hi a nuam hle tawh ang Chutiang chu kan
khawvel kal zel hian a pan zel tur a ni Sim rawh u
van ram chu a hnaí tawh e

KHAWVEL HNUHNUNG CHU —

Kan nakin khawvel tur chu eng ang ng ni ang ? rin
thu chauh lo chu sawi tur kan nei lo va Rin thuah
chuan hetiang hian khawvel hi la awmin a rinawm e

- (1) Lal atan mihring an ni kher lo ang thu dik enge
maw a ni mai thei
- (2) Sakhua pakhat Isua Krista
- (3) Tawng pakhat English nge enge ?

Pathiana thil awm A finnnate A felnnate A thlith
theihnate leh A hmangaihnnate mihringin kan tem hnem
ve tial tial a A thliththeihna phei chu min scm hnem
ve tawh hle a ni van sang lama len th ih te Biak Ina
kal lo va thu sawitu hmuh theih leh an thusawi hriat si
te let liam lama mite nena hmel inhmuh chungu thu in-
nguhthlak theihnate pawh mihring ten an thiam tawh a
Pu Buchhawna pa zawlneihna angin arsia zin dan te
pawh kan la thiam ang a tunah pawh Pathian chauh
tih theih awm hi mihringin kan kawh tam ve ta hle a
ni Kan Bible ah chuan thil theih loh thute pawh a

awm a thing dam chen chen damna turte nen   Tupawh
mi ring chu kumkhuun a thi lo vang tihte a ni a mi
hringte hi kan la mak viau dawn a ni van ram kan tih
a thil tha zawng zawng chu thih hnush chauh hmuh tur
anga kan inzirtir pawh hi lei van rama chantir pawh kan
Pathian hian a ui teh chiam lo pawh a ni mai thei a
hriat chian chiah a ni lo ve

Sakhua hi chu Kristian sakhua hian a fan zau hle
tawh a India leh Japanho khi a khirh tur deuh chi an
ni a heng ram pawh hi vaw khat khawvel an kar buk
leh sulh sulh chuan an lo mawm hui ve tawh mai ang

Kan Pathian khawvel dintu leh mihringte enkawltu
chuah mihringte chu amah b pawp tura a siam kan ni
miau mai a a mi siamtu thawh tur h han ruat ila a
awl zan mai a ni a thil tum a la than kin loh leh a in
puan hun a la thlang lo lek fang a ni mai e

TAWNG KHAT HMAN THU —

Hei pawh hi a harsa vak tawh lo bawh ang e Bri
tish leh America-te khu Pathian ruat pawh an ni mai
thei a sawrkar a deuh awm chin tawh hre lo vin an
zuk khak tho leh pek ang a an han chet tak tak chuan
khawvel hi ma han pal zam zawt zawt mai thei a che
leh tur awm lovin sawrkar zawng zawng an dah fel vek
mai tur a sin, chutah an tawng English chu Lal ber
tawng a nih tawh dawn awang kan phek zir mai thei
a ni,

Chutia khawvel zawng zawng sawrkar pakhat sabiak
 hmun khat tawng hmun khat kan lo ri h ci uan Pathian
 ram a lo thlang a ni ang a van r m kan tih thin hi leiah
 hiana a rawn inngat a ri mai dawn a ni Mihringte min
 ti irunau turin a hmangaihna mihri n in kan tem hnem
 deuh deu' baw ang a Vawikh t chu kan zinnaah thian
 pakhat chuan Ka u khurbing hmangaihna hi i hre ve
 tawh em? min ti a la hre lo ve ka ti a A ni chuan,
 A mak teh asin aw' rilfäng hi a ri ram ram mai a a
 lo zual zêl a pawnpu hnuaiiah ka inluhûp a ka rum
 hât hlât ta mai a rilru zawng zawng hi a luah zo vek
 a kan inhmangaih ngat ngat mai a sin a ti a E
 khai' chu a va ropui ve le Pathianin a hmangaihna a
 sem hlek che a nih chu mi nute chungah i lo hmang
 mai pawh a nakinah khawvel mihringte inhmangaihna
 thakchham vang hmelma anga kan in en thin hi tih
 reh nan P thianin mihringte a la awmpuina tur entirna
 a ni mai thei ka ti a ka nuhsan ta a Pathian hma
 nga hnain mihringte min rawn tawawm deuh hunah
 chuan bo tur leh thah tur hmuha kan inhmuhna hi chu
 a reh thuai a la rinawm hle a n Hman kum A D 1200
 hma l mah chuan Sap ram pum khu hotu pakhat (lal
 ber) sakhaw pakhat tawng pakhatin an awm a mahni
 chi leh kuang aini mahni hnathawh anpu ram dang daih
 ami pawh kha an thenawm angah an inngai thei zawk
 e an ti a a awm hle a ni Kan tunlai khawvel hian
 pen khatin hma han sawn hlek sela khawvel chhawng
 ima kawngka chu kan rap mai awm hle tunlai kan

khawvel luah hi chu hnam hrvaitsu zawng zawng hian an
ning ru theuhin ka ring that a ni

Khawvela remna leh zalenna dik tak thlentir tumta
chu kan Lalpa Engkimtheia ni si a a ti thei lo a rin
mai pawh a chung a thil tihsualna a ni si a hetia k l dai
dan lek leka sawrkar muai kan kila thuneih a tiwp b r
kan nei theuh a tumpui leh boruak kan ram zawn kha
kan hauh tham si a Kan inlen pawhna tur Scientist
thiam te chuan fighter chak mite an chher thiam a Lo
don a zuk inkhawm nan pawh kan hmang thei dawn
tawh si a Tun indopui hiam ta lai khan Radio pawh
sawrkar chauh hman theih a ni a tunah patling deuh
chuan an inah an hung thei ta theuh ang mai hian figh
ter chak ber hi pa neimung deuh bathlarah inzikh tur
mai sela helai Hachhek tlang hiam Pakistan ram baw
chu kal awi ni si lo sela mipuite hi n s wrkar muai
hrang kri hi hnawksak kan la tithuai dawn Ciu lovah
Atom bomb te sawrkar te te thikthu chhe tak tak hian
lo siam thiam ta theuh sela a incheh leh dan sawrkar
lianin a vawn thuai loh chuan thenawnte chungah a
hlaubawm hlo dawn a ni Chuvangin UNO ang thawh
lawm sawrkar tuma do rual loh an siam thuai ang a
hnam sawrkar te te hi State angin min enkawl mai ang
a, khawvel hi a zalen tan mai dawn a ni Khawvel hi
khaw khat kan lo ni ang a themthiamt n thlawhna
mahni intum chawpa Calcutta thlang lek leka len velna
pawh hi an la siam mai ang Hun thar palina tawpah
chuan ari danga zunna te, kan leia cheng ve lo, then

rual thar kan kawm leh dawn a ni Chutih hun ur chu
 a ni ma'ina kan Lalpan Heng lo pawh hi beram dang
 ka la nei tchu a ni pawh ka la rawn hruai khawm
 ang a vengtu pakhat hnuaiah an awm ang a t h kha
 Chuvangin vana mite lei mit lei hnuaia mite k'up
 zawng zawng Lalpa hmaah an la thin thi dawn thutiam
 hla ber a ni e Lei leh vana thuneihna zang zawng
 a kuta pek a nih tawh thu sawrkar chak b r leh t h bai
 awm ber Rom sawrkar fla hnuaia a lo puan tak d m
 dem mai kha a puan ang ngein khawvel chu a rawn
 hneh ta zel a a hneh leh tur hi huphurhawm a ni chu
 ang love Mi tin hnam tin cheng a deh thamzia hi
 han ngaituah teh a mak tak tak a nia Lalpa nung
 renga chu kan nei a nih hi

Awle hriat phak loh khawvelah kan z n rei ta hl
 a lo tawp dawn tawh ila Isua leh a tirhkohe te hmu
 hnunung programme lo siam hmasatu kawm leh lawk
 ila I lo kal leh nan leh khawvel tawp chhinchhiahna
 onnge ni ang? Tirhkohte hi Judate beisei dan taka
 rinna nei an ni a chutiang zirgah rawng a bawl a ni a
 an rin dana hla lutuk chu a zirtir thei bik si lo va
 "tunah sawi mah ila in awi lo ang tih te Pa chauhin
 a hria tih tein a irhung thin a Judate beisei dan chu
 an khawvel hnam pumpuite hi Judate hruai tham leka
 teit'et turin an ngai si Chumi ti turin Jehova thiltih
 the hnam thawk dawn an hria a chun mite hun
 hnunung an hai thir n hrii h tam leh indonate hi
 hmanruaah a pha ber a chutiang chhiatnain khawvel

a sawi ruah chuan khawvel thar ah in vilik thei tawh dawnin an inhria a ni Mahse hun kal zelah an rin ang hun chu an pel zel a an beiseina a lang tel lo sawikar ropui tak tak an lo ding zel a tunah pawh an beiseina hi a thlawn mai thei tih ring duh chu tlemte Kohbran ah pawh kan la ni ang Hun kal zel dan leh Pathian thutiam hmu tam chuan mihring khawvel ngei hi Pathian ramah a chantir dawn tih chu rin a har lo a ni

Tunah hun thumna chu a hla tawh lo A D 3000 na bul kan rap dawn ta Hun hmasa hi hun hnuhnungah tha zawk dawng thei tura buatsaih lawkna hmasa an ni fo a ni Pathian fapa inpuanna dawngsawng thiam turin hun sei tak Judate a lo zirtir a Greek te finna leh hnam tinte thutak zawna chu Pathianin a lo man khawm zel ang khan tunlai mite thil thiamna zawng zawng hian khawvel hnuhnung tur chak an tuak a ni a Isua Krista chu Judate sakhua zimte maiah lo tum lovin Jen tai khawvel ropuina chu hmanruaah a han hmang ta a Juda biak danin a puan zawh loh Pathian awmze zau sawk chu khawvel hnenah puanin a lo awm ta Krista a Pathian thil thlawn pek chu a ropui ta ngei reng a ni

Hun hmasa lama lang fiah thei lo hun hnuhnunga sawi fiah pawh ngai mang lo khawpa fiah ta hi a tam reng a ni. Kan tunlai khawvel pawh hi a boruakin min chin avangun thil nih dan tur kumkhua emaw tih, tur a tam hle a mahse hun pathumna kan lan lut ang a thil awm dan a danglam mai dawn a ni kan enna mit

emaw kan ngaihtuahna rilru emaw ṛ lo danglam chuān
thil kha a ngawn la awm reng mahse a danglam mā
dawn ṛni

- 1 Chu hun chu a la hla em ?
- 2 En nge rawn thlen tir ang ?
- 3 Kan tunlai awmda ṛ hi engtingge a lo tawp dan
tur ni ang ?
- 4 Hin hnuhnunga mite nungchang tur ciu engang
nge ni ang
- 5 Kum sang tam biak dan inang loa sakhaw biak
hrang hi engtingge hmun khata a lo luan khawm
ang ?
- 6 Tawng hrang chhiarsenloh hi engtingge a lo
zaikhat theih ang ?
- 7 Hnam hrang hi engtingge a lo nih z l ang ?
hnam hrang hi a tawp v ang em ?
- 8 Sawrkar hrang hi engtingge a la awm zel ang ?

Kan tunlai hunah min tuamtu boruak hi a tha lo
hle a khawvel muanawm lo tak chu kan luah a ni a
heng kan tar lante hi engtingge rawn thlen tiu dawn tih
tlemin sawi leh ila a tha awm e Ihil lo awm thei a ni
dawn tih kan rin rān

Khawvel hi Pathian hmangaihna a kal san mā
dawn lova a mihring siamte tan a tawp thlengin an
Pathianah to zel a tum tih chu rin a har lova vana mi
te l ṛ mite lei hnuaia mite khup zawng zawng Lalpa
hmaa thingthi turin min phut a Lal a ni ti a lei tirreng
inpuan tir a tum a Lei leh vana thuneihna zawng zawng

Krista hnenah a lem mai mai ni lo vin a tak ngei ni turin pek 1 ni a Khawvel ram zawng zawng hi Krista lalna ram a ni dawn tih hi Pathian thil tum a nui rin a har lo bawh a Tin a tumtu Pathian chu engkimti theia a ni a a thil tum dal theitu tumah an awm thei b w k lo

Chu Pathian hmangaihna chuan mihringte hnenah rem thu len turin a tlangau va keini pawh I ram lo thleng rawh se ti a ngen turin min sawm a ni a Chu lei thar leh van thar a chhunga felna awmte nen kan khawvel lo thleng tur chu a ropui em mai a hnam tin unau anga an inen theihna zalenna rawn ken tur chu a sang em a kan tunlai khawvela hrehawmna te rawng zawng hi thatna engah chuan an relhru bo vek dawn a ni

A relh bo dan tur tlemin sawi leh hlek ila —

(1) Hman deuh laia Europe ram te pawh khu Lal pa khat (Emperor) hnuaa a awm lai chuan chi leh kuang hi sawi a awm ngai lo an ti a tin sawi pawh a lo tul lo reng a kan khawvel pawh hi sawrkar pakhatin min hrui chuan chi hrang inen dan hi chu awl tein a bo mai ang

(2) Hmanlai chuan Kohhran rin dan hrang te hi an hmang thiam lo va lung Inah te an khurigin an inti blum hial thin a ni tib ka hria Hun hnununga mite finar zaina chuan chutiang em em ni lovin rin dan hrang te pawh ingaithlamna kan lo nei ta hle a ni Thurin kal sual na na na chu hunin a hrihthia a a bo

emaw a lo tâwp mri emaw dawn a nih hi Chu hun thumna hruaitu swrkar chu s w kar lian zalenna ngah tak a ni dawn a sakhaw pui dangte hi inlamlêt turin a tilui hek lovang Zalenna sang tak a pe ang Min an dip ral k n hlau va kan tha mai a ni a chu zalenna zauvah chuan Krista zirtirnaah hian an rawn insawn mai dawn a ni Thatna sang ber chu Kristian zirtirna hian a kaw! a ni si a sakhaw dangte kha Kristian zirtirna engah hian an hr at loh hlanin emaw a ni hial ang an lo t ir l hluwm mai dawn a ni

(3) Tawng l rangte hi a lo bo maina dan tur chu mah ni awptu lalte t wng hi mitinin thiam tum a ni thin

Kum 1700 vel lai ating tawh khan English tawng hi S p ram (Europe) pumpui khuan tawng tuallengah an le nei tawh t tunlai thlengin khawvel tiatvein an hmang a ni a English tawng hi khawvel tawng nih tir a har lo vanp

Hun a lo kal zel chuan tawng tharte pawh a lo chhuak leh mai ang He khawvê' huo hnuhnung chung clâng leh an zei tur bi ngaihruat thiam a har hle mai Kan khawvê' luah mêk hi a chhiat em avangin intihnat na awm lo zalenna sang ber chu mimal tinte kan hlut na ang theuha awm kan ni dawn a inendan hnuahnung hle hi a l bo dawn a nih chuan a danglam nasa hle dawn a n

CULTURE CHUAI THEI LO CHU —

Mahni hrim awm dan theuh hi Culture chu an ni mai a mahse keini ang hnam thar hi chu kan thil hriatna

na hnahnōng zawkin a hmasa chu rawng a hnawih reh deuh zel a kan hriat theih maiah pawh hian awm dan tam takah kan lut tlang tawhin a hriat a Kan culture chu a inthlakthleng zel niin a lang Vai len hmaa kan ram hmutu leh tuna min hmutute chuan kan chanchin sawi sela a in ang lo tawh hle dawn si a ni Mizote hian culture nghet tak chu kan nei meuh lo hle hma sānga pi leh pute awm dan an tlawmngaihna te thatna mi tanpuina lam an lo kawh ve dante pawh belh chian a dawl lo hle si a A en tir nan vawikhat chu mi zawn turin Misson hnathawkte an phût vak mai a Pu Mendus Sap chuan ni tin hnathawh an nei a a hote chu an kal a remti si lo va Ka Pu ngaithiam hram rawh tlawmngaihna a ni e an ti a An chuan Ka Mizo jawng thiam hi a diklo em ni ang? Tlawmngaihna chu mite phûl luiroh a niin ka hria a a mak hle a ni in tih dan hi tiin a hnial ta tlat a

Kan Mizo awm dan tam tak chu ramhuai biakna â tak atanga a bul rawn insiam an ni d uh vek a mi huai kan chawisān te pawh kan chapona atanga bul nei an ni deuh vek a Pu Rokunga hla ah Tunah erawh thimna ten zamual an liam zo ta an tih zingah khan tam tak chu an liam ve in a hriat a ni Chuvangin kan culture tha lam chu dap fûk thiam a bar hle kan awm dan thalo lam erawh chu kan dap sia hmuh tur a tam dub hle Thutisama rinawm lo te, inthural theihlohte thutisama laia tawp thlen hmaa ninge bansan mai te pur-purnash te nilo lutuka hram tlakhawihthe tawh neih

thiamlohna te a fello lama awmdan (Culture) chu a tam duh hle bawh a ni Khaw karah dimlo chau kan zawn a khaw thenawm te nen engemaw tia in cho vel te chakin mi zawn chi taima tak ang chuan kan lang a mi mangang tak takte ritphur chau chhawk chu kan ching mang vak si lo va Kan thatna kawh ve hi belh chian an dawh vak lo hle a ni Vailen lai khan sapin a sipai te a fu hna thu an sawi chu Mizo chu an thurual lo va mi p thum thu khawm pawh an inhnial zel a an thurual thei lo ve hlau suh u a ti a

Engge ni kan hn m awmdan kan rilru leh chet dan fun fel zo tak chu ni ta ang le? Kan Culture chu Kristian kan lo nih hou hian kan kohhranin Pathian kan zawn dan lamah hian dap ta ila Culture da thei lo chu kan hmu mai zawk awm hle a ni Hnam awm dan saktuaa hman nei lo chi hi a inthlakthleng zing duh hle awm a chuti ni sela —

- (1) Kan Krismas puipun hi kan Culture ah thuam thata a va hlawhtling awl awm ve
- (2) Kan sakhua atanga bul nei leh lo chhuak bawh kan mihlm lampui te hi kan culture atan chei zui ila tha tlem te chauh sengin a putling mai awm a nia

China ho puipunna an thlahtu biak ni te khi kum 2000/lai ata tawh a la vanglai hlauh reng mai e an tih chu An hnam rilru dahkhawmna a tling rei hle tawh a ni Kan Mas puipunna pawh hi khaw hian leh khaw tesah pawh mi zawnzawng rilru a la zo hle a ni a ruai pui theha tih mup mup hi sim lo tawpin bei zel ila Cul

tu, tlo a ni ve mai ang e Kan Politic in i nemnghet
mai ang u.

Tin mihlim lampuna pawh hi kan hnam zia a ni
ngbet ve hle bawk a ni Tun hmalam chuan kohhran
khawmpui hi chanvo tam taka siam a ni thin a chi
kawm leh fir deuh deuh lam kan pan a ruat loh chu
kal ve mi pawh a nga meuh lo ve kohhran put pung
ropui tak thin kha kan ramah hian a lo van sawt h
chuan kan hnam hi a hribai mai dawn a ni Pathian
solarnar kan ngath a bring hian tak mai kan han kil
thin kha kan hnam chu a up chup zel a nih kha Israel
lampui leh an kutu vangthla ni riit lai da h huan an
kal muah muah lai kha chuan an hnam chu a up hlun
zel a ni zawinei 400 rual vel lai chal hrennaa in tiri a
saw dual dual mai a ni mi chhe nih pawh a nuam a
mi tha nih pawh a nuam bawk a a vai nawm v k a ni
thin Kan politic party in emaw kan rras ruat theh leh
kan kohhran intawh khawm conference te hi min uarpui
ve ta sela kan culture da thei lo chu a ni ve mai ang
ka ti

Mi ram daib Singapore ah te emaw mizo keimahai
chaubawm the mizo za Hming dang zawng zawng
ayn a maw ber Lai Isua' tib hla te hi khuang nen za
han ngathla da, kan rilu e, lak tur zia hi mak tak a
ni Choung lam chu a ni Culture ngbet chu mi dawn
ni Culture chhuawm tak hnam rilu dahkhawma
ngath lae chu kan miziah hi chuan a aym lo a
ni ber e. Pi pu aym dan the kan saw tam tak chu

kan rinna thir Kristianna a kan insawn lai khan kan Bauhtan san vek si a Culture han sawi hian kan mi fingte ka pawh a lip a ni ber e

Cheraw kan leh khuallamte han vawng nung dawn ila rilru chanve pawh luah zo silo an lo ni a Ennawm ehhuah ni a mi lian te hma inlar zeuh z u h chi a ni a kan mizia a tha lam han dap dawn ila êk nambar pawh pelh a har hi a ni Kan mizia a tha lo lam thung chu nambar 20 pawh sawi thlen tur kan hmu thua dawn a ni

Chuvangin kan culture tur phun chhuak tur hian engtin e chak kan tuak ang tih hi kan mifingte kutah awm teh se

Kan rin dan ve chu — Kan kohhran khawmpuite Krismas ni serhte leh m hlim lampuite hi thuam ngu deu' d u h ila hnam culture a tling hma b rin ka ring deuh a ni

POLITIC SÂM

Hetiang hian Lilpa thlarau chuan thu a sawia rin a ni —

1 Lui lian pui pui bun khawm leh Tuiruang an luan na rama Japheta siper ka tan ka koh ate u in chung chang ka puan chhuah hi lo ngaithla teh u

2 In pipute Run rala an chon lai aing khan ka tan ka serh hrante in ni a in pipute thawnthuah za ka rawn kham tawh che u kha Indona lakah in ram ka hum a bomb puak loin a thlawh khum che u kha

3 In chi thlah kai zel chu ka chelh zu! a malsawmna tam tak leh chi punnain ka vur che u a in nula leh tlangvalte thisenah ka inpuang a in puak lai chen hian ka hmejhriatte in ni

4 Sabiak dik lo ka seng kian sak ta che u a in pian ken chu ka ko ei ta bawk a in kaah ka dan thu ka dah a zirurte lei ka pe a che u

5 Mei atân ni lovin lu atân ka vuah che u a hnu hnung tur ni lovin hruaituah ka siam che u a ni Hnam tlawnte hmanga inpuan chu ka tum dan (policy) a ni si a

6 Ka thuthlung chu in puan darh turin ka dah a in kokiah ka dah ta e ka felna thuthlung avang chuan in hnam chu ka hruai zel ang tim suh ula beidawng hek suh u in phâk loh ka phâktir dawn che u a ni

7 British sawrkar turpui ralab an inseng kiang ta si a nangni lo chu maicham vêngtu tur ka nei ta lo

8 Ka thuthlung hi in tualdawi pui palh ang tih hi ka hlau thin siruk leh chhohreivung an khi khawm hma atangin tualdawi ngai hauh lo Pathian ka nih hi min bre reng rawh u

9 In thenawm in ram kiltute lakab pawh hian fimkhu thiam ula Jeroboama sualna leh Jejebeli sualna chu kum khuaa ka laidote an ni si a

10 Ka thu in kawl thiam a thuin in hnam chu tlaw ding thrah ingai ula in hnamah ka inpuan tawhna zang zang kha engmah lo a tham ral chu ka phal daw lo a ni

11 Zualko chak tak leh rinawm ni turin ka tir dawn
che u a ka zualko te chu ka hum loh che u ring suh
u an kawng hu ka tingil ngei ang tih ka intiam e

12 Rorelna hmuna inth an tharte pawh khu chin tawk
nein zu rih rawh u nangni ang n an hn nah ka awm
ze kamin ka la inlar ve ngai lo a ni

13 Ka hmalam ni lovin ka tukkhum lama mi chelhtute
an ni a ka Kros tuarna phe chu an ramih leh an
kawthlerah chenin mikhal ang a la ni

14 Rorelna leh thunerhna pawh min dil avangin van
tin ban phakin kan tihnam dawn e fimkhur thiam
ula in incha tauh palh ang e

15 In insual phah chuan in maicham ka khaikhup mi
dawn a ni Maicham khaikhup kilte chu mahni an in
bakkah mi thin a ni

16 In seat pawimawh zawng zawn ah kei ka insen
kian zawgin inrintawkn in tlachham ang a in hm l
chhiatna lam pang hlirah in in n ang msual in tiahnem
sawt hle mai ang A ni pawh hi ka rin ta bik love
in inti tawn dawn si a

17 Tunge ka zawlnei r nawnah ding dawn che u le ?
Dikna chu mal ka sawm thin angin diklohna chu taima
takin ka kawmserh peih tlai a ni

18 Pharqa sawrkar sukbuklem anga khap nghing theit a
kha in ram luah hian ka ding ve tih hria ula ka mit
timimtu chu ka thiar zel ang che u

19 Babulon sawrkar pawh kha, in nna an hr at haub
loha thiat hniamtu kha ka ni a thil nung chaklo ber
pangang leh changpat pawh mal ka sawm chuan in
ngam lo tawp ang

20 Rom lai Kais ra ram ropui meuh pawh awze mite
kut hmangin thingfak maia vuak rem irtu kha ka ni a
pangngai reng ka la ni e

21 Ka kut chakna in phen thiam phawt chuan eng
nge in lungngaih? Hebrai tiangval Zosepa pawhin Phara
chhurgkua leh a sawrkar a tiang ken lurh lurh mai kha le

22 Nangmahm awptute mit khu tiung hle mah ula
ka mit in tlun si loh chuan a khirh id mai tur a nia
an ni ai chuan ka chak zawk si a

23 Huam thar din chhuah hi ka tan thil harsa a ni lo
ya nangui khaikhupa Tidim bial koh thawh a khirh
chuang hek lo

24 Kan hnarp thlan Isirelt pawh an pianken kachelh
pui thir a Babulon khawpui pelin salah hruain awm
mahse an rilru chu bawi tel ngai haub lo a ni

25 An sai tanna khawpui Babulon leh Susan khua to
pawh Jerusalem ang mafin an chei zel a a bawi tute
mak tib khawpui an meuh khawmna an Policy chu a
da thei haub lo a ni

26 Aomabni avangin Pathian tam tak awm ring a
maicham hlung sawn vel mai maite chuan Prithian hi
awm ngai a si chuan Judate sawi ang hian pakhat a
hi ang, tib chu an chhar phah a a si kha

27 In vel hnamte hi ropui hle mahse keia bitum atan
zawng chu ti teh lua an ni lo ve Chanchintha dal
tuma Rom s wrkar leh Judate t ngrual ka lehling khai
takfe kha an pa hian zawk ble a ni

28 In vel hnamte hi ka insualtir ang a nangni ka
hung bhuak mai dawn che u a ni chutirng chu ka
hnam thar lak chhuah dan a ni si a in aia hnam ropui
zawk pawh in chhang dotuah ka lmang mai th i e

29 Japheta rama ka Isarel thar te hian (tlanrul) min
tlawhpui dawn em ni an? In vel Pathiante chu an
banthe tam hle in an nawnte sei hle mahse keizawng ka
hlau ve lem lo ve

0 Tisa put lai ni a Heroda ral hlauva ka tlan bak
kha chu tlan chhiat leh chu ka hreh tawh hle a ni

31 Hneh chung leh hneh zel tura lo chhuak ka ni
miau mai a mi dal tum chu an len leh an tlu hian an
tet leh an tlu te ni mai tura lo kal ka ni e

32 In ram buatsaih rawh ule in leh lo din dik chuan
min chawimawi si a in ka mai fak chu ka duh tawk
dawn love ei leh bar thawh chhuah dan chena min
chawimawi ka phut tlat a ni

33 In ril dahkhawm nan in culture tur thlang rawh u
le Pi pute nun phung khuallam leh cherawkahte em ni
in thian dawn? thian dik thiam a thuan in hnam chu a
sa gam a hnam bawh ang

34 In culture tura ka zawrh che u hi lei mai ta che u
 In hmelmate hmangaih u la a tiduhdahtu che u tan
 tawnggai rawh u tih l h miten i chung a an tih atan i
 duh loh tur chu mi chungah ti bik sah He culture hi
 hnam tinin an neih theih nan kalvari tlangah ka puan
 chhuah tawh kha

35 Israelte hnenah pawh ka thu pekte in zawm chuan
 tin malsawmna ka tiam thin a nangni pawh chuan
 tel lovin malsawm ka tiam bik lo a che u

36 Israel ram malsawmna chu ngathuah teh u Rang
 kachakte chu suah tum ang lek leh Sid r thingte chu
 theibatling ang leka ngai kawpin an kh wpu Zion chu
 ka vur a ni

37 Nangni Japheta rama ka Israel tharte pawh hausak
 na tinreng ka hawn sak ang che u

38 In thangtharte chu khaw! chaknaah ka hlang kang
 a nga an kutte chu Engin thahrui nen ka suih zawm an,

39 Tuiptui awm khaubnate tui thuk malsawmnate lei
 chhông thil pawhchhuahnate ni kang leh dam lam hman
 dante leh thli hatw chhawr dante chenin ka rawn thuan
 ang che u

40 In tam pawn lang hmul chauh nen in mbuan thin
 a tlang tin muai tin in vak lawr ang hi ni tawh lovin
 bruia tehin rochan ka siam sak ve dawn che u ni

41 In mikhualna ram hi in thlahte tñ in humhah
theih nan neitu din hmun ka tem ir dawn che u a ni

42 Kum khuaa Israelte hmuah thin ram lo kil tur chu
ka felna thuthlunga inngit a ni a nangnin ram in tih
(Sense) hi ciu a pawn lawi zawk a ni

43 Aw Mizo hnam lo inring rawh le ram thar lo kal
nen n intawklawi dah ang e i pump lh hlah zawngin
a pawl thui teh tur a nia

44 Chirhdiak kaw takah sa hniak leh mihring hniak
a chhui theih loh ang hi a ni dawn a in ram tur leh
hnam ruangrub hi zawn chhuah leh rual a ni lo vang
Thil chhui thiam b r ten Hnanah chuan Mizo hn m
chu chutichuan an awm thin a tih chauh an sawl thei
ang

45 Chu ram lo kal chu in lo man fuk erawh chuan
thuam a n ah teh a nia tunlai thiamna thar chi tin
rerg leh lun pui tlonate cnena thuam in ni ve dawn a
ni

46 Ucho zingah saruhkawl path lub ang deuh va
thlawhth ihna phurh buhfai fun in inchuh pawh hi a
reh nghal ang

47 Chungnung berah Pathian ropui takin awm rawh
se chungnung berah khian Hosana Lalpa hminga ram
lo kal chu a eng a thawl e

48 Haw teh u rawn inkhawm ula ram i din thar leh
teh ang u an inti a

49 Kan thangtharte hruai thintu leh a mite hoena thla rauva anpuang thintu leh hun lo kal leh tur thlenga min hruai zeltu tur Lalpa hming chu fakim awm rawh se Am n

Búkna pawimawh Isarelte dah dik theih loh chu hnam leh ram hruai tumte chuan buk hlei awm bik l va dah thiam tur a ni Sawrkar leh sakhua leh Economics Heng thil tul pathumte hi a eng mah hlam chhiah nei lewa pawimawh lam intluk vek a mahní hnam kan ksilihruai theih hun chu hlawhtlinna bul mñan hun a ni ang

1) Kan ramah hian sakhaw mi tak tak chu kan tam mai Bible ipite ak in Sunday apianga khaw thenawm pan luah luah pawh kan hmu fo Politic emaw Ei l h Bar tha zawk emaw han sawipui dawn ila Chu chu ka tih mi a ni lo ve an ti mai a Sandav School zirlai thupuite sawi tum an fo ni c'auh thin a

2) Politics lam pawh inthlan dawn te chuan mahní Party tih hlawhtlin tuma C I bial lo kal tawp der derte pawh kan hmu fo Kolihran leh saktua lam han sawi pui' dawnin Chungte chu a tihni an awm alawn an ti mai bawh a sakhaw thu dikin hñam rñru a hñi khawm leh chuan ram aum a pang dawn lo tih hi hñat reng a tul a

3) Finna thar leh rem briatna tharin hnam a
 kaihhruai loh chuan Thangthar rualawt tak mi rurlawh
 na d k lo tak nena nunrawn rem chhuak mui chi kha
 an la tam mai dawn a ni tih hria a hmasawanna beitut
 tam tak pawh hian Ei leh Bar thawhchhuah dan te
 themthiamna leh Sikul lamte chen hian Pathian ram
 pawn lam nun kan hre deuh va hmasawanna lam tui
 taka sawiho mek laite hian Pathian thu kan saw a ni
 tih hre lovin Khaile Pathian thu i sawi tawh ang u
 ka han ti hranpa leh mai bawk thin a Mhringte dah
 dik leh chawikan hi Pathian thil tum a nihzia hi briat
 fiah kan mamawh theuh ani

PRINTED AT THE THAKTHING BAZAR PRESS, AIZAW